

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Diplomová práce

**Demografický vývoj České republiky v návaznosti
na evropské trendy**

Bc. Nikol Prouzová

© 2018 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Nikol Prouzová

Evropská agrární diplomacie

Název práce

Demografický vývoj České republiky v návaznosti na evropské trendy

Název anglicky

Demographic development of the Czech Republic in relation to the European trends

---

Cíle práce

Cílem práce je analyzovat demografický vývoj v České republice a porovnat jej s evropskými trendy na základě vybraných demografických ukazatelů statiky a dynamiky. Řešení bude hledat příčiny rozdílů a bude reagovat na současné problémy související s populačními migračními proudy v Evropě.

Metodika

Vybraná data budou analyzována pomocí statistických metod z oblasti časových řad a indexní analýzy.

Harmonogram:

Studium odborné literatury a odborných textů: 03/2016-09/2016

Předložení konečné podoby literární rešerše: 10/2016

Výběr a zpracování dat: 08/2016-01/2017

Předložení konečné podoby diplomové práce: 02/2017

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

Demografie, struktura obyvatelstva, populační vývoj, migrace, Evropa

---

Doporučené zdroje informací

ARLT, J. – ARLTOVÁ, M. *Ekonomické časové řady*. Praha: Professional Publishing, 2009. ISBN 978-80-86946-85-6.

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. KATEDRA STATISTIKY, – KÁBA, B. – SVATOŠOVÁ, L. *Statistické metody I*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007. ISBN 978-80-213-1672-0.

HINDLS, R. *Statistika pro ekonomy*. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-43-6.

KOSCHIN, F. *Demografie : poprvé*. Praha: VŠE, 2005. ISBN 80-245-0859-1.

KREBS, V. *Sociální politika*. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-050-5.

LANGHAMROVÁ, J. – VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE. FAKULTA INFORMATIKY A STATISTIKY.

Základy demografie : materiály ke cvičením. Praha: Oeconomica, 2013. ISBN 978-80-245-1956-2.

RASTOKIN, P. – ŠTORKOVÁ, L. *Analýza časových řad*. PRAHA: VU EKONOM. ZEM. A VYZIVY, 1974.

ROUBÍČEK, V. *Úvod do demografie*. Praha: Codex Bohemia, 1997. ISBN 80-85963-43-4.

VODÁKOVÁ, A. – KALIBOVÁ, K. – PAVLÍK, Z. *Demografie (nejen) pro demografy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. ISBN 978-80-7419-012-4.

Předběžný termín obhajoby

2017/18 ZS – PEF (únor 2018)

Vedoucí práce

doc. Ing. Marie Prášilová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 25. 11. 2016

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 25. 11. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 27. 03. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci "Demografický vývoj České republiky v návaznosti na evropské trendy" vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28. března 2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní doc. Ing. Marii Prášilové, CSs. za odborné rady, trpělivost a čas, který mi věnovala při zpracování této diplomové práce.

Demografický vývoj České republiky v návaznosti na evropské trendy

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá analýzou demografického vývoje České republiky v návaznosti na evropské trendy za období 2000 - 2016. Analýza spočívá v charakteristice vybraných zemí (ČR, Francie, Německo a Švédsko) z hlediska řešené politiky a v popisu populačního vývoje, včetně základních demografických ukazatelů (porodnosti, úmrtnosti, sňatečnosti, rozvodovosti a migrace). Tyto čtyři členské země Evropské unie byly vybrány z důvodu uplatňování různých systémů v rámci jednotlivých politik ovlivňujících demografický vývoj. Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části jsou charakterizovány jednotlivé demografické pojmy včetně politik ovlivňujících demografický vývoj vybraných zemí. V praktické části jsou v souladu s cílem vypočteny a popsány vybrané demografické ukazatele pro sledované země a znázorněn jejich vývoj v čase.

Klíčová slova: demografie, populační vývoj, migrační politika, porodnost, stárnutí obyvatelstva, úmrtnost, sňatečnost, rozvodovost, migrace, Evropská unie, migrační krize

Demographic development of the Czech Republic in relation to the European trends

Abstract

The master thesis deals with the analysis of the demographic development of the Czech Republic in relation to the European trends 2000 to 2016. It's based on characteristics of chosen countries (Czech Republic, France, Germany, Sweden) in terms of policies and the evolution of population including basic demographic indicators (birth rate, mortality, marriage rate, divorce rate and migration). These four countries of the European Union were chosen due to applying different policy methods to influence the demographic development. The thesis is divided into two parts – theoretical and practical. In the theoretical part, the demographic terms are characterized individually including the policies influencing the demographical development of the chosen countries. In the practical part, the selected demographic indicators for the chosen countries are calculated and described in accordance with the objective and their evolution over time is illustrated.

Keywords: demography, population development, migration policy, birth rate, population ageing, mortality, marriage rate, divorce rate, European union, migration crisis

Obsah

1.	Úvod	17
2.	Cíl práce a metodika	19
2.1.	Cíl práce	19
2.2.	Metodika	20
2.2.1.	Demografické ukazatele	20
2.2.2.	Analýza časových řad	22
3.	Teoretická východiska	23
3.1.	Demografické chování	23
3.2.	Demografická revoluce	24
3.3.	Základní pojmy	24
3.3.1.	Populace.....	24
3.3.2.	Věková struktura obyvatelstva	25
3.3.3.	Porodnost	25
3.3.4.	Úmrtnost	26
3.3.5.	Sňatečnost	27
3.3.6.	Rozvodovost	27
3.3.7.	Věková pyramida.....	27
3.3.8.	Migrace	28
3.4.	Charakteristika politik ovlivňujících demografický vývoj.....	30
3.4.1.	Populační politika	30
3.4.2.	Sociální politika	31
3.4.3.	Rodinná politika.....	33
3.4.4.	Migrační politika	34
4.	Úloha jednotlivých politik ve vztahu k EU	36
4.1.	Populační politika EU	36
4.2.	Sociální politika EU	37
4.3.	Rodinná politika EU.....	38
4.4.	Migrační politika EU.....	39
5.	Charakteristika vybraných zemí z hlediska řešené problematiky	42
5.1.	Česká republika	42
5.2.	Francouzská republika	49
5.3.	Spolková republika Německo	51
5.4.	Švédské království	54

6.	Vlastní práce	57
6.1.	Stav a struktura obyvatelstva.....	57
6.1.1.	Analýza stavu a struktury obyvatelstva ČR	58
6.1.2.	Analýza stavu a struktury obyvatelstva Francie	59
6.1.3.	Analýza stavu a struktury obyvatelstva v Německu	61
6.1.4.	Analýza stavu a struktury obyvatelstva Švédska	63
6.2.	Věková struktura vybraných zemí EU	65
6.3.	Porodnost.....	68
6.3.1.	Analýza porodnosti vybraných zemí EU	68
6.4.	Úmrtnost.....	71
6.4.1.	Analýza úmrtnosti vybraných zemí EU	71
6.5.	Sňatečnost.....	76
6.5.1.	Analýza sňatečnosti ve vybraných zemí EU.....	76
6.6.	Rozvodovost.....	79
6.6.1.	Analýza rozvodovosti ve vybraných zemí EU	79
6.7.	Migrace.....	80
6.7.1.	Analýza migrace v ČR.....	81
6.7.2.	Analýza migrace ve vybraných zemí EU	85
6.7.3.	Zhodnocení situace	88
7.	Závěr	91
8.	Seznam použitých zdrojů	94
9.	Přílohy	99

Seznam použitých zkratk

CEAS	Společný evropský azylový systém
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EASO	Evropský podpůrný azylový úřad
EHS	Evropské hospodářské společenství
EU	Evropská unie
Eurostat	Evropský statistický úřad
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci
mil.	miliony
mld.	miliarda
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MVČR	Ministerstvo vnitra ČR
NDR	Německá demokratická republika
OAMP	Odbor azylové a migrační politiky
obyv.	obyvatele
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OFPRA	Francouzského úřadu pro ochranu uprchlíků a osob bez státní příslušnosti
OSN	Organizace spojených národů
UNESCO	Organizace OSN pro vzdělávání, věku a kulturu
UNHCR	Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
VSERS	Vysoká škola evropských a regionálních studií
SRN	Spolková republika Německo
stol.	století
tis.	tisíc

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Segmentace migračních politik	35
Tabulka 2 - Průměrný věk žen při porodu a průměrný věk žen při porodu prvního dítěte ve vybraných zemích EU v letech 2000 a 2015.....	70
Tabulka 3 - Porovnání naděje na dožití mužů a žen ve vybraných státech EU v letech 2002 a 2015.....	74
Tabulka 4 - TOP 5 státních příslušností cizinců s povoleným pobytem v ČR dle kategorie pobytu (31.12.2016).....	82

Seznam grafů

Graf 1 - Vývoj počtu obyvatel a podíl mužů a žen v ČR v letech 2000 - 2016 (v tis.).....	58
Graf 2 - Vývoj hrubé míry přirozeného přírůstku populace, celkového stavu populace a hrubé míry migrace v ČR v letech 2000 - 2016 (v ‰).....	59
Graf 3 - Vývoj počtu obyvatel a podíl mužů a žen ve Francii v letech 2000 – 2016 (v mil.)	60
Graf 4 - Vývoj hrubé míry přirozeného přírůstku populace, celkového stavu populace a hrubé míry migrace ve Francii v letech 2000–2016 (v ‰).....	60
Graf 5 - Vývoj počtu obyvatel a podíl mužů a žen v Německu v letech 2000 - 2016 (v mil.)	61
Graf 6 - Vývoj hrubé míry přirozeného přírůstku populace, celkového stavu populace a hrubé míry migrace v Německu v letech 2000 - 2016 (v ‰).....	62
Graf 7 - Vývoj počtu obyvatel a podíl mužů a žen ve Švédsku v letech 2000 – 2016 (v mil.)	63
Graf 8 - Vývoj hrubé míry přirozeného přírůstku populace, celkového stavu populace a hrubé míry migrace ve Švédsku v letech 2000 - 2016 (v ‰).....	64
Graf 9 - Vývoj věkového mediánu vybraných zemí EU v letech 2000 – 2016	65
Graf 10 - Věková struktura populace vybraných zemí EU v letech 2000 - 2016 (v %)	66
Graf 11 - Index šedého a zeleného zatížení vybraných zemí EU v letech 2000 – 2016 (v %)	67
Graf 12 - Vývoj hrubé míry porodnosti ve vybraných zemí EU v letech 2000 – 2016 (v ‰)	68

Graf 13 - Porovnání úhrnné plodnosti ve vybraných zemí EU v letech 2001 a 2015 (v ‰)	69
Graf 14 - Vývoj hrubé míry úmrtnosti ve vybraných zemí EU v letech 2000 – 2016 (v ‰)	71
Graf 15 - Příčiny úmrtí v EU v roce 2014, standardizovaná míra úmrtnosti (na 100 000 obyvatel)	72
Graf 16 - Vývoj kojenecké úmrtnosti ve vybraných státech EU v letech 2000 - 2015 (v ‰)	75
Graf 17 - Porovnání hrubé míry sňatečnosti ve vybraných zemí EU v letech 2000 a 2011 (v ‰)	76
Graf 18 - Vývoj průměrného věku žen a mužů při uzavření prvního manželství ve vybraných státech EU v letech 2000 - 2015	78
Graf 19 - Vývoj hrubé míry rozvodovosti ve vybraných státech EU v letech 2000-2015 (v ‰)	79
Graf 20 - Trvale a dlouhodobě usazení cizinci v ČR v letech 2000-2016 (k 31.12.) (v tis.)	81
Graf 21 - Nelegální migrace cizinců na území ČR v letech 2008 - 2015	84
Graf 22 - Podíl cizinců na obyvatelstvu v EU 28 (k 1.1.2017) (v ‰)	86
Graf 23 - Nejpočetnější země původu cizinců státních příslušníků ve vybraných státech EU k 1. 1. 2016 (v ‰)	87
Graf 24 - Věkový struktura státních příslušníků a cizích státních příslušníků v EU k 1. 1. 2016 (v ‰)	88

Seznam příloh

Příloha 1 - ČR: elementární charakteristiky počtu obyvatel, index feminity a index maskulinity v letech 2000 – 2016 (v ‰).....	99
Příloha 2 - Francie: elementární charakteristiky počtu obyvatel, index feminity a index maskulinity v letech 2000 – 2016 (v ‰).....	99
Příloha 3 - Německo: elementární charakteristiky počtu obyvatel, index feminity a index maskulinity v letech 2000 – 2016 (v ‰).....	100
Příloha 4 - Švédsko: elementární charakteristiky počtu obyvatel, index feminity a index maskulinity v letech 2000 – 2016 (v ‰).....	100
Příloha 5 - Věková struktura obyvatelstva v ČR v letech 2000 – 2016 (v tis.)	101
Příloha 6 - Vývoj přirozeného přírůstku obyvatelstva vybraných států EU v letech 2000 – 2016.....	101
Příloha 7 - Vývoj migračního salda vybraných států EU v letech 2000 - 2016.....	102
Příloha 8 - Vývoj celkového přírůstku obyvatelstva vybraných států EU v letech 2000 - 2016.....	102
Příloha 9 - Vývoj věkového mediánu ve vybraných státech EU v letech 2000 - 2016	103
Příloha 10 - Věková struktura populace vybraných státech EU v letech 2000 a 2016 (v ‰)	104
Příloha 11 - Elementární charakteristiky hrubé míry porodnosti vybraných států EU v letech 2000 – 2016 (v ‰).....	105
Příloha 12 - Vývoj plodnosti vybraných států EU v letech 2000 – 2015 (v ‰).....	106
Příloha 13 - Vývoj průměrného věku žen při porodu ve vybraných státech EU v letech 2000 – 2016.....	107
Příloha 14 - Vývoj průměrného věku žen při porodu 1. dítěte ve vybraných státech EU v letech 2000 – 2016	107
Příloha 15 - Elementární charakteristiky hrubé míry úmrtnosti vybraných států EU v letech 2000 – 2016 (v ‰).....	108
Příloha 16 - Vývoj hrubé míry kojenecké úmrtnosti vybraných států EU v letech 2000 – 2016 (v ‰).....	109
Příloha 17 - Naděje na dožití mužů a žen ve vybraných státech EU v roce 2002 a 2015	109

Příloha 18 - Příčiny úmrtí ve vybraných státech EU v roce 2014 (standardizovaná míra úmrtnosti na 100 000 obyvatel)	109
Příloha 19 - ČR: elementární charakteristiky hrubé míry sňatečnosti v letech 2000 – 2016 (v ‰).....	110
Příloha 20 - Francie: elementární charakteristiky hrubé míry sňatečnosti v letech 2000 – 2015 (v ‰).....	110
Příloha 21 - Německo: elementární charakteristiky hrubé míry sňatečnosti v letech 2000 – 2015 (v ‰).....	111
Příloha 22 - Švédsko: elementární charakteristiky hrubé míry sňatečnosti v letech 2000 – 2015 (v ‰).....	111
Příloha 23 - EU 28: elementární charakteristiky hrubé míry sňatečnosti v letech 2000 – 2015 (v ‰).....	112
Příloha 24 - Průměrný věk mužů a žen ve vybraných státech při uzavření 1. manželství v letech 2000 – 2015	112
Příloha 25 - ČR: elementární charakteristiky hrubé míry rozvodovosti v letech 2000 – 2015 (v ‰).....	113
Příloha 26 - Francie: elementární charakteristiky hrubé míry rozvodovosti v letech 2000 – 2015 (v ‰).....	113
Příloha 27 - Německo: elementární charakteristiky hrubé míry rozvodovosti v letech 2000 – 2015 (v ‰).....	114
Příloha 28 - Švédsko: elementární charakteristiky hrubé míry rozvodovosti v letech 2000 – 2015 (v ‰).....	114
Příloha 29 - EU: elementární charakteristiky hrubé míry rozvodovosti v letech 2000 – 2015 (v ‰).....	115
Příloha 30 - Rozvody na 100 manželství ve vybraných státech EU v letech 2000 – 2015	115
Příloha 31 - Trvale a dlouhodobě usazení cizinci v ČR v letech 2000 – 2016.....	116
Příloha 32 - TOP 5 státních příslušností cizinců s povoleným pobytem v ČR dle kategorie pobytu (k 31.12.2016).....	116
Příloha 33 - Vývoj nelegální migrace cizinců v ČR v letech 2008 – 2015	117
Příloha 34 - Počet žádostí o mezinárodní ochranu (azyl) v letech 2008 – 2016.....	117

Příloha 35 - Počet žádostí o mezinárodní ochranu (azyl) v roce 2016	118
Příloha 36 - Cizinci a jejich podíl na obyvatelstvu EU 28 (k 1.1.2017)	119
Příloha 37 - Nejpočetnější země původu cizinců státních příslušníků ve vybraných státech EU k 1.1. 2016 (v %)	119

1. Úvod

Demografický vývoj je jak globálně, tak i v jednotlivých zemích světa velmi důležitým tématem v souvislosti se změnou struktury a osídlení obyvatelstva. Osídlování neboli migrace je významným globálním fenoménem současnosti. Vysílající i přijímající země jsou významně ovlivněny změnami souvisejícími s migrací, jelikož nově přichází vnáší do dané společnosti části své kultury a i v krátkodobém výhledu mění strukturu přijímající země.

Nejprve je nutné analyzovat strukturu a vývoj počtu obyvatelstva a dále na základě kterých předpokladů se struktura mění. Výchozím údajem je, zda obyvatelstvo roste či klesá díky přirozenému přírůstku/úbytku nebo zda je důsledkem migračního salda. Každý stát se odlišuje od ostatních mimo jiné svou rozlohou. Z hlediska srovnání hraje rozloha důležitou roli. Není možné objektivně porovnat Českou republiku například s Německem, jehož rozloha je několikanásobně větší. Za účelem srovnání je nutné použít demografické ukazatele, přepočítávající absolutní čísla na 1 000 obyvatel středního stavu. Jedním z nejdůležitějších demografických ukazatelů je porodnost a úmrtnost obyvatel, díky nimž probíhá přirozená obměna populace a na kterých celý demografický vývoj závisí. Dále jsou v práci zahrnuty demografické údaje sňatečnosti a rozvodovosti, které v jednotlivých kulturách liší a jejich odlišnosti tak významně ovlivňují vývoj jednotlivých kultur.

Soužití různých kultur je v Evropských zemích velmi diskutovaným tématem nejen v souvislosti s vypuklou migrační krizí v roce 2015, ale také proto, že tradiční modely integrování imigrantů do společnosti prochází krizí již od konce 70. let 20. století. Mezinárodní migrace je ovlivněna celou řadou faktorů. Nejdůležitějšími pro opuštění rodné země jsou faktory ekonomické a sjednocování rodin. Dále může jít o důvody politické, sociální, kulturní a přírodní. Cílové země migrantů se liší v závislosti na atraktivitě jejich území. Zároveň má každý stát právo v rámci své suverenity rozhodnout o tom, kdo a za jakých podmínek smí na jeho území vstoupit.

Pro porovnání byly vybrány čtyři státy EU (ČR, Francie, Německo a Švédsko), které se vzájemně liší svými přístupy k jednotlivým politikám ovlivňující demografický vývoj. Díky těmto svým přístupům sleduje každý stát své vlastní cíle a zájmy a přikládá jim jinou důležitost. Pro všechny vybrané země je typické stárnutí populace, v důsledku dlouhodobých souběžně jdoucích jevů. Jedná se především o snižující se úroveň porodnosti a zvyšující

se nadějí na dožití. Druhý důvod je následkem zvyšující se úrovní zdravotní péče a celkové kvality života v Evropě. Následkem je stále narůstající počet obyvatel v postproduktivním věku, což klade vysoké nároky na systém sociálního zabezpečení. V souvislosti s vyšším počtem obyvatel v důchodovém věku roste počet vyplácených důchodových dávek a s tím souvisejících nákladů na zdravotnictví. Díky těmto skutečnostem je vhodné identifikovat politiky jednotlivých vybraných států, které demografický vývoj ovlivňují.

Jednu z nejdelších a nepřetržitě fungující tradicí v přijímání migrantů na evropském kontinentu má Francie, která je představitelem klasického asimilačního modelu integrace cizinců do většinové společnosti. Tento model je předpokladem rychlé adaptace nově příchozích, tím že jim nabízí rychlé dosažení stejných práv a povinností jako má většinová společnost. Na základě tohoto povolení je od imigranta očekáváno, že se vzdá svého mateřského jazyka, kultury a specifických sociálních rysů. Francie je jednou z mála zemí vyznačující se vyšší porodností v porovnání s ostatními členskými státy.

Švédsko je zajímavé díky svému neobyčejnému nastavení sociální politiky a dále orientací na tradiční multikulturní integrační model. V multikulturním modelu mají imigranti stejná práva jako ostatní občané a neočekává se od nich, že se vzdají svých kulturních specifik. Naopak jsou odlišeni od většinové populace jak z hlediska svého jazyka, kultury, sociálních vztahů a spolkového života a jejich kulturní specifika jsou do jisté míry podporována.

Opak představuje Německo, které upřednostňuje diskriminační model, jehož cílem je začleňování příchozích jen do vymezené společenské sféry (např. trh práce) a tímto omezeními imigranty odradit a zachovat jejich migraci dočasnou a návratnou. Německo je jedním ze zakládajících států EU a zajímavé z hlediska systému starobního pojištění a zdravotnických služeb.

Samostatné politiky jednotlivých členských států jsou z části ovlivňovány politikami přijímačícími na národní úrovni. Ve stručnosti jsou proto v práci popsány politiky na úrovni EU, které ovlivňují jednotlivé členské státy. Specifické rysy nastavených systémů pak vychází z historie a tradic jednotlivých států, kterými pak každý stát subjektivně sleduje své vlastní cíle a zájmy.

2. Cíl práce a metodika

2.1. Cíl práce

Cílem diplomové práce je za pomoci statistické analýzy zjistit vývoj jednotlivých ukazatelů České republiky za období 2000 – 2016 a následně jej porovnat s evropskými trendy. Pro porovnání byly vybrány další tři státy EU (Francie, Německo a Švédsko), jejichž uplatňování jednotlivých politik ovlivňujících demografický vývoj se v některých ohledech liší. U těchto států bude proveden rozbor populačního vývoje a struktury obyvatelstva a ukazatelů porodnosti, úmrtnosti, sňatečnosti, rozvodovosti a migrace. Demografický vývoj je ovlivněn především populační politikou, která zahrnuje politiku sociální, rodinnou a migrační. Na základě zjištění odlišností v uplatňovaných systémech jednotlivých politik je cílem nalézt určité ponaučení pro Českou republiku, popřípadě ponaučení pro ostatní státy.

2.2. Metodika

Hlavním zdrojem analyzovaných dat byl Evropský statistický úřad (Eurostat) a Český statistický úřad (ČSÚ). Získaná data byla dále zpracována pomocí Microsoft Excel.

2.2.1. Demografické ukazatele

Statické ukazatele (ukazatele stavu obyvatelstva)

Přirozeným přírůstkem obyvatelstva je rozdíl počtu živě narozených dětí ve sledovaném období na daném území a počtu zemřelých osob ve stejném období na stejném území.

Celkový přírůstek obyvatelstva je doplněn o migraci a je vypočten jako rozdíl počátečního stavu obyvatelstva daného území a konečného stavu obyvatelstva stejného území.

Migrační saldo je vypočteno rozdílem přistěhovalých a vystěhovalých osob.

Střední stav obyvatelstva vychází z průměru počátečního (p_0) a konečného stavu (p_1) za dané období.

$$P = \frac{p_0 + p_1}{2}$$

Struktura obyvatelstva podle pohlaví

- *Index femininity* (podíl žen)

$$I_F = \frac{P_F}{P_M}$$

- *Index maskulinity* (podíl mužů)

$$I_M = \frac{P_M}{P_F}$$

Struktura obyvatelstva podle věku

- *Index ekonomického zatížení*

$$\frac{\text{počet obyvatel 0 – 14 let} + \text{počet obyvatel nad 65 let}}{\text{počet obyvatel mezi 15 – 64 lety}}$$

- *Index závislosti (zelené zatížení)*

$$\frac{\text{počet obyvatel 0 – 14 let}}{\text{počet obyvatel mezi 15 – 64 lety}}$$

- *Index závislosti (šedé zatížení)*

$$\frac{\text{počet obyvatel nad 65 let}}{\text{počet obyvatel mezi 15 – 64 lety}}$$

Dynamické ukazatele (ukazatele pohybu obyvatelstva)

Porodnost

Hrubá míra porodnosti udává počet živě narozených dětí (N^v) na 1 000 obyvatel středního stavu sledované populace (P), nejčastěji v ročním vymezení.

$$hmp = \frac{N^v}{P} * 1\ 000$$

Obecná míra plodnosti udává počet živě narozených dětí (N^v) na 1 000 žen v reprodukčním věku (P_{15-49}^z) v daném roce.

$$f = \frac{N^v}{P_{15-49}^z} * 1\ 000$$

Úhrnná plodnost (intenzita plodnosti) značí průměrný počet živě narozených dětí na jednu ženu.

Úmrtnost

Hrubá míra úmrtnosti udává celkový počet zemřelých (D) na 1 000 obyvatel středního stavu sledované populace (P), nejčastěji v ročním vymezení.

$$hmú = \frac{D}{P} * 1\ 000$$

Kojenecká úmrtnost udává počet zemřelých ve stáří do jednoho roku na 1 000 živě narozených dětí v určitém kalendářním roce.

Sňatečnost

Hrubá míra sňatečnosti udává počet sňatků (S) na 1 000 obyvatel středního stavu sledované populace (P), nejčastěji v ročním vymezení.

$$hms = \frac{S}{P} * 1\ 000$$

Úhrnná sňatečnost (intenzita sňatečnosti) značí průměrný počet sňatků na 100 osob.

Rozvodovost

Hrubá míra rozvodovosti udává počet rozvodů (R) na 1 000 obyvatel středního stavu sledované populace (P), nejčastěji v ročním vymezení.

$$hmro = \frac{R}{P} * 1\ 000$$

Úhrnná rozvodovost (intenzita rozvodovosti) slouží k odhadu pravděpodobnosti, se kterou již uzavřená manželství skončí rozvodem.

Migrace

Hrubá míra migrace (objem migrace) značí úhrn přistěhovalých (i - migrantů) a vystěhovalých (e - emigrantů) z daného území za určité období (zpravidla za kalendářní rok) na 1 000 obyvatel středního stavu populace (P).

$$i = \frac{I}{P} \qquad e = \frac{E}{P}$$

Čistá migrace (migrační přírůstek, migrační saldo) je výsledkem migrace a značí rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých. Kladné migrační saldo se označuje jako čistá migrace, záporné pak čistá emigrace.

2.2.2. Analýza časových řad

Časová řada jsou chronologicky uspořádaná věcně a prostorově srovnávaná data. Cílem analýzy časových řad je určení modelu (mechanismu), podle něhož jsou sledovaná data generována, popřípadě předpovědi jejich budoucího chování.

Elementární charakteristiky časových řad

Absolutní charakteristiky umožňují porovnání hodnot jednotlivých členů časové řady z hlediska absolutního vyjádření.

První diference (absolutní přírůstek). Označíme-li hodnoty časové řady jako $y_t = 1, 2, \dots, n$, pak lze první diferenci (dy_t) definovat jako rozdíly sousedních hodnot pozorované řady.

$$dy_t = y_t - y_{t-1} \quad t = 2, 3, \dots, n.$$

Relativní charakteristiky charakterizují tempo růstu nebo poklesu v procentech.

Koeficient růstu odpovídá řetězovému indexu časové řady, porovnávajícímu demografické ukazatele vzhledem k období předchozímu.

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}}, \quad t = 2, 3, \dots, n.$$

Bazický index porovnává demografické ukazatele vzhledem ke stejnému období.

$$I_{t/0} = \frac{y_t}{y_0}, \quad t = 2, 3, \dots, n.$$

3. Teoretická východiska

3.1. Demografické chování

Demografické chování je základem socializace lidského jedince. Člověk se celý život učí vypořádat se s demografickými událostmi vlastní kultury. Jeho život se odvíjí a adaptuje do společnosti, do níž se narodí, v neustále interakci mezi individuem, společností a přírodou. Výsledkem těchto faktorů je populační vývoj, který zakládá podmínky jejich uchování a dalšího rozvíjení.

Mezi demografií a sociologií je nerozlučná vazba. Jádrem demografie je zkoumání procesů *porodnosti, úmrtnosti, sňatečnosti, rozvodovosti a migrace*. Pro sociologii takto vzniká důležitý typ informace zdůvodňující vysvětlení různých sociálně-historických událostí, sociokulturních vývojových linií a vysvětlení hromadného lidského chování. O tyto jevy se zajímá tzv. diferenční sociologie, sledující rozdíly v plodnosti, porodnosti, úmrtnosti, sňatečnosti mezi jednotlivými sociálními skupinami, vrstvami, mezi příslušníky různých profesí, lidmi s různým příjmem, vzděláním, sociálním statusem, členy různých etnik, států apod.

Sociologie s demografií se prolínají také v oblasti, která zkoumá demografické chování sledující instituce manželství a rodiny, kde se vytvářejí podmínky pro reprodukční chování, populační mikroklima. Do reprodukčního chování zasahují vedle rodiny další společenské instituce v podobě školy a vzdělání celkového, náboženství, církve a stát se svou populační a sociální politikou. Především v populační politice se stýká a doplňuje demografický a sociální přístup a společně působí jako korektor ekonomických hledisek a rozhodnutí. Mimo reprodukční chování prochází rodinnou další typy demografického chování, které jsou vázány na stárnutí, nemoci a smrt. To samé platí i o migračních chování a procesech migrace, jelikož je demografie uvažuje jako mechanickou měnu obyvatelstva. Migrace se týká řada přídatných problémů souvisejících s bydlením a rozložením pracovních příležitostí.^{1 2}

---

¹ KALIBOVÁ, Květa, PAVLÍK, Zdeněk, VODÁKOVÁ, Alena. *Demografie (nejen) pro demografy*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. 128 s. ISBN 80-85850-30-3.

² POTŮČEK, Martin. *Sociální politika*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). 142 s. ISBN 80-85850-01-X.

3.2. Demografická revoluce

Demografická revoluce představuje nejdůležitější demografickou teorii, která je součástí globální revoluce a probíhá postupně u všech populací světa. Jedná se o formulaci pokusů o všestranném poznání a uceleném vysvětlení změn v demografické reprodukci. Teorie demografické revoluce byla poprvé publikována v práci A. Landryho z roku 1934. O 11 let později byla rozvinuta F. W. Notesteinem. Za demografickou revoluci jsou považovány změny vnějších podmínek, jako je například rozvoj výrobních sil, celková modernizace, urbanizace, změna způsobu života aj., které ovlivňují reprodukční chování a způsobují kvantitativní a kvalitativní změny demografické reprodukce.

Počátek demografické revoluce nastal koncem 18. století ve Francii, vzápětí v Anglii s postupným šířením do celého světa. Revoluce v rozvinutých zemích probíhala přibližně 100 let, v období 1850-1950. V rozvojových zemích dochází k demografické revoluci po druhé světové válce. V českých zemích byl počátek revoluce odhadován do třicátých let minulého století a byla ukončena přibližně roku 1930.^{3 4}

3.3. Základní pojmy

Pro pochopení a vymezení významu demografie je třeba definovat význam následujících termínů.

3.3.1. Populace

Populací (latinsky *populus* – lid) je rozuměno jednak obyvatelstvo určitého území (města, státu nebo celého světa) nebo skupina osob, ve které dochází k reprodukci. Lidské populace vznikly v důsledku migrací a míšení z různých původních populací. Populace sdílí zpravidla společný jazyk, kulturu, mentalitu a psychologické založení. Mohou být tvořeny jako samostatné etnikum, národ nebo stát.⁵

---

³ KALIBOVÁ, Květa. *Úvod do demografie*. 2.vyd. Praha: Karolinum, 2001. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. 52 s. ISBN 80-246-0222-9.

⁴ KUNA, Zbyněk. *Demografický a potravinový problém světa*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 337 s. ISBN 978-807-3575-885.

⁵ KOSCHIN, Felix. *Demografie poprvé: pro studium na VŠE Praha*. Praha: Oeconomica, 2005. 122 s. ISBN 80-245-0859-1.

Znaky každé populace jsou její rozsah, určující její hustotu, charakter rozmístění jedinců, charakter demografické reprodukce, struktura podle pohlaví a věku. V demografii se rozlišuje populace reálná a populace tabulková, která je modelovou populací vystihující řád rození a vymírání. V praxi se často používá místo pojmu populace jeho synonym – obyvatelstvo, hlavně díky tomu, že jen výjimečně jsou k dispozici údaje za jednotlivé populace. Údaje o obyvatelstvu jsou zjišťovány prostřednictvím administrativně správního aparátu. Mezi základní znaky obyvatelstva se řadí národnostní a etnické složení, hustota obyvatelstva, struktur podle pohlaví, věku, zdravotního stavu, ekonomické aktivity, sociální příslušnosti, profese, zaměstnání, vzdělání, eventuálního mateřského jazyka, náboženského vyznání, stupně gramotnosti, rodinného stavu, postavení v rodině a rozmístění do základních sídelních jednotek.^{6 7}

3.3.2. Věková struktura obyvatelstva

Struktura obyvatelstva znázorňuje složení obyvatelstva podle různých demografických ukazatelů. Mezi nejznámější demografické ukazatele patří pohlaví a věk obyvatel, který je základní demografickou charakteristikou jednotlivce. Pro účely demografické statistiky věk představuje počet let, měsíců nebo dní vyjádřeným číslem, kterých osoba dosáhla v okamžiku události nebo v rozhodném okamžiku.

3.3.3. Porodnost

Populační vývoj určitého územního celku či populace je ovlivňován především porodností, která je i indikátorem sociálního rozvoje. Porodnost, rozumí se rození dětí chápané jako hromadný jev, je spolu s úmrtností nejdůležitější složkou demografické reprodukce. Závislost porodnosti je především na plodivosti, schopnosti muže a ženy rodit děti. Typem demografického chování může být plánované rodičovství, kdy pár nějakým způsobem reguluje počet narozených dětí a intervaly mezi jednotlivými porody. Při analýze porodnosti se narozené děti rozlišují dle rodinného stavu rodičů na děti manželské

---

⁶ PAVLÍK, Zdeněk. *Mnohojazyčný demografický slovník*. Praha: Česká demografická společnost, 2005. 182 s. ISBN 80-239-4864-4.

⁷ KALIBOVÁ, Květa, PAVLÍK, Zdeněk, VODÁKOVÁ, Alena. *Demografie (nejen) pro demografy*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. 128 s. ISBN 80-85850-30-3.

a nemanželské. Narozené děti se dělí na živě narozené a mrtvě narozené a jsou dále sledovány podle pořadí a rozložení porodů.

Nejjednodušším ukazatelem porodnosti je *hrubá míra porodnosti*. Tento ukazatel se hodí k mezinárodnímu srovnání pouze u populací s podobnou věkovou strukturou. Ke zpřesnění ukazatele dojde tím, že se živě narozené děti vztáhnou pouze k osobám v reprodukčním věku, čímž vznikne tzv. *obecná míra plodnosti*, která je nejčastěji používaným ukazatelem porodnosti. Pro mezinárodní srovnání je nejvhodnější ukazatel intenzity plodnosti. Mezní hodnota 2,1 zajišťuje při nízké úmrtnosti prostou reprodukci populace bez početních změn. Populace se snižuje, pokud je hodnota indexu dlouhodobě pod 2,1.^{8 9}

3.3.4. Úmrtnost

Jedna ze dvou základních složek demografické reprodukce (vedle porodnosti) je vymírání populace. Úroveň a vývoj úmrtnosti je v jistém smyslu důsledkem vývoje nemocnosti a také důsledkem kvality životních podmínek, životního prostředí a způsobu života. K vyjádření úmrtnosti se používá řada ukazatelů. Nejpoužívanějším je *hrubá míra úmrtnosti*, která je příliš ovlivněna věkovou strukturou srovnávaných populací. Používá se proto přesnějších měr úmrtnosti podle věku a odděleně pro muže a ženy. Označení *nadúmrtnost* se používá pro vyjádření vyšší intenzity úmrtnosti. Zvláštní pozornost je věnována v prvním roce života, označované jako *kojenecká úmrtnost*. Pro analýzu úmrtnosti je důležité také zastoupení jednotlivých příčin úmrtí v populaci. Jsou členěny do skupin dle Mezinárodní statistické klasifikace nemocí, úrazů a příčin smrti.^{10 11}

---

⁸ KALIBOVÁ, Květa, PAVLÍK, Zdeněk, VODÁKOVÁ, Alena. *Demografie (nejen) pro demografy*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. 128 s. ISBN 80-85850-30-3.

⁹ KALIBOVÁ, Květa. *Úvod do demografie*. 2.vyd. Praha: Karolinum, 2001. 52 s. ISBN 80-246-0222-9.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ Migrace. *Mvcr.cz* [online] 2017. [cit. 2017-06-08]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/migrace-web-uvod-migrace.aspx>.

3.3.5. Sňatečnost

Dalším sledovaným demografickým jevem je sňatečnost, tedy uzavírání sňatků, resp. zakládání manželství na základě zákonem daných podmínek. Limitujícími faktory uzavírání sňatků bývá minimální sňatkový věk, rodinný stav a určitý stupeň pokrevnosti. Intenzita sňatečnosti se vyjadřuje *hrubou mírou sňatečnosti*. Tento ukazatel je ovlivněn věkovou strukturou srovnávaných populací, proto je pro mezinárodní srovnávání více používán ukazatel *úhrnné sňatečnosti*. Při podrobněji analýze jsou sledovány obě pohlaví odděleně podle věku a průměrný sňatkový věk snoubenců.¹²

3.3.6. Rozvodovost

Rozvodovostí se rozumí politický a demografický jev hromadného charakteru odvozený od rozvodu jako demografické události. Sledování rozvodovosti stejně jako sledování sňatečnosti má v demografii podpůrný význam pro studium porodnosti. Rozvodovost je však sama o sobě významným sociálním jevem indikujícím především stabilitu rodiny, ale i přeměny určitých tradičních vzorů chování, morálních kritérií, ekonomických motivací apod. S růstem rozvodovosti narůstají většinou sociální problémy společnosti spojené s výchovou dětí, ale i se zaměstnaností žen apod. Orientačním ukazatelem rozvodovosti je *hrubá míra rozvodovosti*. Tzv. *míra rozvodovosti manželství* je vztahována nikoli k obyvatelstvu, ale k počtu existujících manželství. Vhodným ukazatelem pro mezinárodní srovnání je *úhrnná rozvodovost*, jehož výpočtem lze dojít o odhadu pravděpodobnosti, se kterou již uzavřená manželství skončí rozvodem.¹³

3.3.7. Věková pyramida

Pro grafické uspořádání věkové struktury zkoumané populace k určitému datu slouží věková pyramida, která je sestavena pomocí dvojitého histogramu. Histogram je postavený z dvou os věku mužů a žen postavených proti sobě. Věková pyramida je sestavena

---

¹² KALIBOVÁ, Květa, PAVLÍK, Zdeněk, VODÁKOVÁ, Alena. *Demografie (nejen) pro demografy*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. 128 s. ISBN 80-85850-30-3.

¹³ KOSCHIN, Felix. *Demografie poprvé: pro studium na VŠE Praha*. Praha: Oeconomica, 2005. 122 s. ISBN 80-245-0859-1.

po jednoletých nebo víceletých věkových skupinách. Na svislé ose je znázorněn věk, na osu vodorovnou je vynesena příslušná věková skupina. Obdobnou variantou je tzv. strom života, kde se místo histogramu použije dvojitý polygon. Jednotlivé zářezy ve věkové pyramidě odrážejí jevy, které ovlivnily úroveň populační reprodukce.¹⁴

V současné době dochází k demografickému stárnutí populace v důsledku změn v charakteru demografické reprodukce. Zvyšující se podíl starých osob je důsledkem poklesu porodnosti, zlepšování úmrtnostních poměrů a prodlužování naděje dožití. Demografické stárnutí populace je měřeno indexem stárnutí a sledují se následující problémy:

- příčiny stárnutí – mění se úroveň porodnosti a úmrtnosti,
- vliv na budoucí demografický vývoj státu či regionu,
- vliv na sociální a ekonomický vývoj společnosti.

3.3.8. Migrace

Další složkou demografického chování je migrace, kterou je myšleno přemísťování osob přes libovolné hranice, spojené se změnou místa bydliště. Často se využívá jako synonymum pojmu stěhování. Problémem bývá, že data o migraci nebývají běžně dostupná ani úplná. Československo patřilo mezi země, které měly poměrně dobrou statistiku stěhování a bylo tak možno studovat emigraci i imigraci, tedy pojmy vyjadřující směr migračního pohybu z hlediska konkrétní země. Mezi základní údaje při sledování migrace patří počty stěhujících se osob.

Počty migrantů, majících stejné místo odchodu i příchodu, vytvářejí migrační proudy, které ovlivňují strukturu osídlení. Lze vyjádřit i indexy migrační preference, tedy rozdílnot atraktivitu jednotlivých míst a intenzitu vztahu mezi místem emigrace a imigrace. Ke sledování velikosti migračního proudu, se používají metody navržené R. Bacchim. Při analýze migrace je nutné klást důraz na zjišťování demografických charakteristik migrantů, jako je jejich pohlaví, věk, rodinný stav, ekonomické aktivity a národnosti. Dále se zjišťuje

---

¹⁴ KALIBOVÁ, Květa, PAVLÍK, Zdeněk, VODÁKOVÁ, Alena. *Demografie (nejen) pro demografy*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. 128 s. ISBN 80-85850-30-3.

mimo skladby migrantů podle uvedených charakteristik, také míra migrace (podle věku, rodinného stavu, ekonomické aktivity apod.)

Sociologie se zabývá hlavně motivy, které vedou k migraci, resp. emigraci a dopadům migrace na lokální sociální a profesní strukturu, na požadavky pracovních příležitostí, bydlení, zdravotnických služeb a vzdělávacích zařízeních. Spolu s kulturní antropologií studuje také vliv migrace na životní styl, narušování či uchování tradic a obyčejů, intervenci příbuzenských svazků do migrace apod. Důležité je také zabývat se možnostmi a účinnostmi regulace migrace, vzhledem k populační, sociální a natalitní politice.^{15 16}

Obecně jsou migrační trendy ve světě ovlivňovány specifickými vlivy, které jsou označovány jako:

- **„push“** faktory – ekonomická nestabilita, změna životních standardů, rychlý demografický růst, válečné, náboženské a národnostní střety, zhoršování kvality životního prostředí,
- **„pull“** faktory – politická stabilita, ekonomická prosperita, vysoká kvalita života, svoboda a možnost seberealizace přitahují migranty především do západních zemí.

Na základě těchto faktorů lze dělit mezinárodní migraci do dvou proudů na migraci politickou a ekonomickou.¹⁷

---

¹⁵ KOSCHIN, Felix. *Demografie poprvé: pro studium na VŠE Praha*. Praha: Oeconomica, 2005. 122 s. ISBN 80-245-0859-1.

¹⁶ TOMEŠ, Igor. *Obory sociální politiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 366 s. ISBN 978-807-3678-685.

¹⁷ Migrace. *Demografie*. [online] [cit. 2017-10-12]. Dostupné z: http://demografie.info/?cz_migrace_obecne=.

3.4. Charakteristika politik ovlivňujících demografický vývoj

3.4.1. Populační politika

Populační politika je součástí politiky státu v oblasti populačního vývoje a předpokládá stanovení svých samostatných cílů. Bez určení těchto cílů ji lze řadit do politiky sociální. Politika populační se realizuje v oblasti sociální, ekonomické, právní a administrativní.¹⁸

Vyskytují se tato pojetí populační politiky:

- 1) V nejširším smyslu lze do ní zařadit související činnosti se všemi opatřeními, které ovlivňují populační vývoj, bez ohledu na prioritu cílů a stupně zprostředkování. Jedná se například o opatření ke zvyšování životní úrovně, ke zlepšení pracovních podmínek žen, životního prostředí a zdravotnických služeb. V této souvislosti se populační politika řadí do sociální politiky, jelikož lze těžko nalézt takové ekonomické či sociální opatření, které by nemělo nějaký populační efekt.
- 2) Užší vymezení populační politiky zahrnuje opatření koncipovaná, realizovaná a přijatá za účelem ovlivnění demografické reprodukce. V tomto pojetí je populační politika součástí demografické politiky, která je zaměřena na ovlivnění demografického chování v oblastech porodnosti, úmrtnosti a na související aspekty sňatečnosti, rozvodovosti a nemocnosti. Někdy do užšího vymezení chápána i problematika migrace, i přesto že se hovoří o samostatné migrační politice.
- 3) V nejužším pojetí se překrývá s natalitní politikou a koncentruje se tedy pouze na regulaci porodnosti. Natalitní politika je součástí populační politiky a usměřuje demografické chování související s plozením dětí pomocí přímých i nepřímých opatření.^{19 20}

---

¹⁸ KALIBOVÁ, Květa. *Úvod do demografie*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2001. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. 52 s. ISBN 80-246-0222-9.

¹⁹ KALIBOVÁ, Květa, PAVLÍK, Zdeněk, VODÁKOVÁ, Alena. *Demografie (nejen) pro demografy*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. 128 s. ISBN 80-85850-30-3.

²⁰ BARTOŇOVÁ, Denisa. Populační politika. *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu*. [online 2017-10-12]. Dostupné z: <http://old.planovanirodiny.cz/view.php?cislocianku=2008100902>.

Mezi nástroje populační politiky se řadí přímé a nepřímé daně a dotace, mající buď pozitivní nebo negativní stimul. Rozlišujícím faktorem je, zda je cílem podpora růstu rození dětí nebo snaha od jeho potlačení.

V současné době žije na Zemi necelých 7,4 mld. obyvatel. Stále narůstající počet obyvatel vede k otázkám ohledně pracovních příležitostí a životní úrovně lidí. Přístupy k populační politice se v jednotlivých státech liší podle toho, jak se stát snaží množství jeho obyvatel ovlivňovat. Část mocností vzrůstající počet populace vítá, díky vidině více pracovních sil a rostoucí ekonomice. Další směr, inspirovaný Thomasem Malthusem, vnímá rostoucí počet obyvatel jako hrozbu pro životní prostředí. Mezi státy s pronatalitní populační politikou, které porodnost podporují se řadí například Francie. Opakem jsou země s antinatalitním přístupem a restriktivně nastaveným sociálním systémem, které se porodnost snaží omezovat. Jedná se především o státy ve východní Asii, které prosazují plánované rodičovství a prostředky jako jsou antikoncepce, potraty nebo sterilizace.²¹

3.4.2. Sociální politika

Sociální politiku vymezuje Krebs jako „*soubor aktivit, které promyšleně (cílevědomě) směřují ke zlepšení základních životních podmínek obyvatelstva jako celku, resp. určitých skupin obyvatelstva, k zabezpečování sociálního bezpečí a sociální suverenity v rámci daných hospodářských a politických možností země*“.²² Sociální politika se primárně orientuje k člověku, k rozvoji a kultivaci jeho životních podmínek, k rozvoji jeho osobnosti a kvality života. Člověk, jako jednotlivec, určité skupiny lidí nebo všechny obyvatelé dané země jsou objekty sociální politiky. Spadá do ní politika sociálního zabezpečení, rodinná politika, bytová politika a politika nezaměstnanosti. Jedná se o systém s četnými komplikovanými vnitřními vazbami a vazbami na ostatní prvky společenského systému.²³

---

²¹ LOUŽEK, Marek. *Populační ekonomie a její důsledky pro účinnost pronatalitních politik*. Vyd.1. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku. 2004, 152 s. ISBN 80-865-4735-3.

²² KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 4. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2007, 503 s. ISBN 978-807-3572-761.

²³ FRANCOVÁ, Hana, NOVOTNÝ, Aleš. *Sociální politika v základech*. 1.vyd. Praha: Triton, 2008. 185 s. ISBN 978-80-7387-125-3.

Cíle sociální politiky, její funkce a nástroje se nevytváří izolovaně, ale v souladu s dalšími sférami společnosti. Je nutné vnímat pojem sociální ve více významových rovinách:

- a) V nejširším slova smyslu je synonymem pojmu sociální - pojem společenský. Jedná se o konkrétní jednání státu i ostatních subjektů, kterými je ovlivněna sociální sféra společnosti. Obecně lze dělit subjekty na státní a nestátní a nestátní dále na tržní a na ostatní netržní.
- b) V užším smyslu je sociální jako snaha směřující ke zdokonalování životních podmínek lidí.
- c) V nejužším slova smyslu se jedná spíše o řešení nastalých nepříznivých nebo nouzových sociálních situací. Je nutno reagovat na sociální rizika, resp. na jejich možné negativní důsledky (např. stáří, nemoc, invalidita) a eliminovat dopady jako jsou nezaměstnanost a chudoba.²⁴

Sociální politikou se rozumí soustavné a cílevědomé úsilí jednotlivých sociálních subjektů o změnu nebo udržení a fungování svého nebo jiného sociálního systému. V praxi se jedná především o systém sociálních dávek, zdravotního a sociálního pojištění.^{25 26}

Každý stát má svou sociální politiku a jejím prostřednictvím pomáhá těm subjektům jenž se momentálně nacházejí v tíživé životní situaci, kterou nemohou vyřešit sami. Sociální politikou je chápán boj s nezaměstnaností, nevzdělaností, nemocemi, nouzí apod. Sociální stát je ten, který se snaží o zajištění blahobytu (podmínek slušného žití) pro své občany. Mezi subjekty sociální politiky se řadí stát a jeho orgány, zaměstnavatelé a firmy, odborové orgány, regiony, místní komunity, obce, instituce, občanské organizace, církve, domácnosti a občané s rodinami.

---

²⁴ Projekt: K naplnění předpokladů pro výkon činnosti v sociálních službách. *Vsers*. [online] [cit.2017-10-12]. Dostupné z: <http://granty.vsers.cz/dokument/Socialni%20politika.pdf>.

²⁵ POTŮČEK, Martin. *Sociální politika*. 1.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). 142 s. ISBN 80-85850-01-X.

²⁶ Projekt: K naplnění předpokladů pro výkon činnosti v sociálních službách. *Vsers*. [online] [cit.2017-10-12]. Dostupné z: <http://granty.vsers.cz/dokument/Socialni%20politika.pdf>.

Sociální politika rozlišuje tři modely, které se liší podle míry účasti státu na tvorbě a řízení sociální politiky.

- a) **Redistributivní** (univerzalistický/občanský) model s dominantní rolí státu, zahrnující celou populaci bez ohledu, zda je sociálně potřebná.
- b) **Výkonový** či **korporativní** model, vycházející z toho, že sociální potřeby mají být primárně uspokojovány na základně pracovního výkonu a zásluh.
- c) **Reziduální** model, spoléhající se na trh, jeho instituce a na rodinu.^{27 28}

3.4.3. Rodinná politika

Rodina je i přes měnící se role v měnícím se světě základní buňkou sociálního života. Rodinná politika představuje soubor opatření a aktivit za účelem podpory rodiny, zahrnující nejrůznějších veřejné oblastí života společnosti. Zasahuje především do oblastí bydlení, školství, zdravotnictví, trh práce a infrastruktura. Dále zasahuje do výhradně soukromých oblastí jednotlivých rodin. Rodinná politika je soustředěna na podporu rodin ve výkonu přirozených funkcí, je však ale nutné dodržovat autonomii a schopnost rodin samostatně se rozhodovat.²⁹

V celku sociálních vztahů může být postavení rodiny interpretováno různě. Od odlišných interpretací se také odvíjí pojetí rodinné politiky:

Konzervativní interpretace uznává rodinu jako základní buňku sociálního života. Podpora rodinné politiky náleží státu i jedincům, kteří se jí v případě nutnosti musí i podřídit. Preferován je patriarchální model rodiny s tradiční dělbou práce mezi mužem a ženou.

V **kolektivistické** interpretaci je rodina brána jako instituce přežívající z minulých sociálně ekonomických formací. Funkce rodiny (ekonomické, výchovné i pečovatelské) přebírají specializované sociální instituce řízené státem. Cílem je umožnění jedincům stále více se identifikovat s hodnotami a cíli daného společenství.

---

²⁷ Projekt: K naplnění předpokladů pro výkon činnosti v sociálních službách. *Vsers*. [online] [cit.2017-10-12]. Dostupné z: <http://granty.vsers.cz/dokument/Socialni%20politika.pdf>.

²⁸ KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 4. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2007, 503 s. ISBN 978-807-3572-761.

²⁹ POTUČEK, Martin. *Sociální politika*. 1.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). 142 s. ISBN 80-85850-01-X.

Liberální interpretace pojímá instituci rodiny jako místo vhodné pro uspokojování nejrůznějších životních potřeb a seberealizace individuí. V této interpretaci jde o pestrost rodinných forem, odvíjejících se od měnících se životních stylů a hodnotových orientací a zájmů lidí.

Feministická interpretace na rozdíl od patriarchálního modelu rodiny bere rodinu jako instituci, která ženu znevolaňuje a v níž má nerovnoprávné postavení. Cílem rodinné politiky je rovnost mužů a žen v právech i ve sdílení odpovědnosti za rodinu.³⁰

3.4.4. Migrační politika

Migrační politika je součástí populační politiky a zahrnuje veškeré politiky, které mají za cíl regulovat pohyb osob přes hranice jednotlivých států a následně jejich pobyt na území státu jehož nejsou občany. Většina zemí reguluje příliv cizích státních příslušníků imigračními zákony. Tyto zákony často umožňují pouze výběrovou imigraci, tedy povolení k pobytu je poskytováno pouze osobám s určitými charakteristikami. V některých zemích je zaveden systém kvót, který pevně stanovuje počty imigrantů podle jejich země původu. Opatření, která ovlivňují přerozdělování obyvatelstva uvnitř země (interní migraci), mají obvykle nepřímý charakter.³¹

Typy migrace:

- a) **Legální migrace** je státem kontrolovaný proces řízeného přistěhovalectví občanů třetích států, kteří migrují na základě víz, povolení k pobytu nebo bezvízového režimu. Vstup a pobyt je povolován na základě určitého účelu.
- b) **Nelegální migrace** probíhá mimo kontrolu a řízení cílových zemí. Migranti vstupují na území cílové země bez řádného oprávnění. Po zadržení nelegálně příchozího následuje vyhoštění do země původu.
- c) Třetím typem je **mezinárodní ochrana** (azyl). Jde o ochranu osob pronásledovaných nebo se obávajících pronásledování v zemi původu z důvodů stanovených Ženevskou smlouvou (1951). Osoba žádající o mezinárodní ochranu je označována uprchlíkem,

---

³⁰ POTŮČEK, Martin. *Sociální politika*. 1.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). 142 s. ISBN 80-85850-01-X.

³¹ PAVLÍK, Zdeněk. *Mnohojazyčný demografický slovník*. Praha: Česká demografická společnost, 2005. 182 s. ISBN 80-239-4864-4.

nacházející se mimo svou vlast a mající oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, národnostních, náboženských či politických důvodů. Každý uprchlík má povinnost vůči zemi, ve které se nachází, což znamená v zásadě, že se musí podrobit zákonům a nařízením, předpisům týkajícím se udržování veřejného pořádku této země.³²

Tabulka 1 - Segmentace migračních politik

MIGRAČNÍ POLITIKY			
PŘISTĚHOVALECKÉ POLITIKY		AZYL↔	Kontrola hranic potírání nelegální migrace, víza, turismus, sezónní práce, studium, stáže apod.
IMIGRAČNÍ POLITIKY	INTEGRAČNÍ POLITIKY		
Regulace vstupu přistěhovalců na území	regulace začleňování přistěhovalců do společnosti		

Zdroj: Baršová, Barša, 2005

Řazení jednotlivých politik je znázorněno pomocí tabulky č. 1, kde je problematika azylu (mezinárodní ochrany) ponechána jako samostatná oblast migračních politik. Jednotlivé migrační politiky mají za cíl stanovit za jakých podmínek se cizinci mohou usadit v hostitelské zemi.

Základním nástrojem úspěšné migrační politiky je integrace cizinců. Integrační politika řeší začleňování imigrantů do struktur a vazeb hostitelské společnosti a jejím hlavním cílem je zajistit sociální a politickou soudržnost. Integrační proces je přirozeným důsledkem migrace, který má politické, právní, sociální, kulturní, psychologické a náboženské aspekty.³³

³² 10 Otázek a odpovědí – Migrační krize. Amnesty International. [online]. [cit. 2017-10-12]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/migrace/migrace-myty-a-fakta>.

³³ Integrace cizinců na území ČR. *Mvcr*. [on-line]. 17. ledna 2017 [cit. 2018-01-06]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>.

4. Úloha jednotlivých politik ve vztahu k EU

4.1. Populační politika EU

EU je ojedinělým hospodářským a politickým celkem, který tvoří 28 členských států Evropy. První iniciativa EU byla položena krátce po druhé světové válce, kdy bylo prvním cílem evropské integrace upevnění hospodářské spolupráce. V roce 1958 vytvořilo šest zakládajících států (Belgie, Francie, Německo, Itálie, Lucembursko a Nizozemsko) Evropské hospodářské společenství (EHS), kterým byl vytvořen jednotný trh. Od původního záměru hospodářky orientované spolupráce vzniklo společenství, jež spolupracuje v celé řadě dalších oblastí. Z rozšíření této orientace vznikl v roce 1993 nový název - Evropská unie. Veškerá činnost EU se odvíjí od smluv, občané EU jsou zastoupeni v Evropském parlamentu a členské země jsou reprezentovány v Evropské radě a v Radě EU.

V oblasti populační politiky je cílem EU rovnoprávná a spravedlivá společnost, ve které mohou muži i ženy naplno rozvíjet svůj osobní, profesní i rodinný život. Každý stát má nastavenou svou rozdílnou populační politiku a demografické ukazatele se v jednotlivých státech liší. Rozdíly jsou především v délce mateřské, otcovské a rodičovské dovolené, ve výši vyplácených dávek či příspěvků. Vyplácení finančních podpor je v kompetenci jednotlivých států. Mezi přímé finanční podpory patří porodné, které je ve většině evropských zemí vypláceno jednorázově. Daňové úlevy, sloužící k posílení zapojení rodičů do trhu práce, sociálního začleňování a vyrovnání zátěže mezi bezdětnými rodinami a rodinami s dětmi patří mezi nepřímé finanční podpory. V meziválečném období nasadily pronatalitní politiky vlády ve Francii, Švédsku, Itálii a Německu.^{34 35}

---

³⁴ LOUŽEK, Marek. *Populační ekonomie a její důsledky pro účinnost pronatalitních politik*. Vyd.1. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2004. 152 s. ISBN 80-865-4735-3.

³⁵ KRÍŽKOVÁ, Alena. a kol. *Práce a péče: proměny „rodičovské“ v České republice a kontext rodinné politiky Evropské unie*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. 163 s. ISBN 978-80-86429-94-6.

4.2. Sociální politika EU

Do konce druhé světové války byla Mezinárodní organizace práce jedinou institucí významně se zabývající určitou koordinací národních sociálních politik v mezinárodním měřítku (ve sféře pracovních podmínek, vztahů mezi zaměstnanci a zaměstnavateli a politiky nezaměstnanosti). Po válce došlo ke změně a sociální politika jednotlivých států začala být sledována a ovlivňována dalšími institucemi (např. Hospodářským sociálním výborem OSN, UNESCO, Světovou zdravotnickou organizací, Světovou bankou a Mezinárodním měnovým fondem).

V EU neexistuje z důvodu různorodosti členských států žádný jednotný sociální systém. Unijní státy fungují na odlišných principech, proto nedochází ze strany EU k harmonizaci, ale pouze k jejich koordinaci, která ponechává národní předpisy neměnné. Cílem evropské společné sociální politiky jsou myšleny sdílené hodnoty a formování základních programových dokumentů podepsanými členskými státy EU. Jednotný sociální systém členských států by mohl, v případě vzoru bohatých zemí a přijetí velkorysé sociální politiky, vést k zatížení chudších států, jejich podnikové sféry a ohrožení ekonomického rozvoje. Každá členská země musí mít systém sociálního zabezpečení, které musí obsahovat opatření vyhovující volnému pohybu osob a zajištění ochrany obyvatel v rámci Unie. Všechny státy EU udělují svým občanům finanční podpory v mateřství, v době péči o dítě, v nezaměstnanosti, v případě invalidity a během stáří. Významné odlišnosti jsou ve způsobu financování systému státem a rozsahu dostupnosti zdravotní péče.^{36 37}

Důvodem nejednotného sociálního systému EU je rozdílná životní úroveň členských států, rozmanité historické zkušenosti s vývojem příslušných systémů a rozdílné přístupy k problému sociálního zabezpečení občanů. Odlišné sociální systémy v jednotlivých zemích mohou vyvolat negativní důsledky způsobené sociálním napětím, jako je nelegální migrace, extremismus apod.

---

³⁶ FRANCOVÁ, Hana, NOVOTNÝ, Aleš. *Sociální politika v základech*. 1.vyd. Praha: Triton, 2008. 185 s. ISBN 978-80-7387-125-3.

³⁷ Sociální politika v EU. *BusinessInfo.cz* [online]. 30.5.2009 [cit. 2017-10-15]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/socialni-politika-v-evropske-unii-5149.html>.

Klíčovým nástrojem realizace evropské politiky zaměstnanosti je Evropský sociální fond, který slouží jako finanční podpora rozvoje nezaměstnanosti, snižování nezaměstnanosti, sociálního začleňování osob a rovných příležitostí se zaměřením na rozvoj trhu práce a lidských zdrojů.³⁸

4.3. Rodinná politika EU

Do konce první poloviny 20. století převažovali konzervativní koncepce rodinné politiky se sociální kontrolou státu. Muži fungovali v rodině jako živitelé a příjemci dávek, ženy a děti byly v podřízeném postavení. Po druhé světové válce došlo ke krizi sociálního státu a nastaly velké změny ve zdůrazňování přesunu odpovědnosti ze státu na jedince. V současnosti v EU neexistuje jednotný systém a rodinná politika je i nadále ponechána v kompetenci národních vlád.³⁹

V EU dochází k následujícím vývojovým tendencím:

- Vzrůstá počet neúplných rodin a jednočlenných domácností, snižuje se počet manželství a zvyšuje se počet rozvodů.
- Snižuje se průměrná velikost rodin (rodiny mají méně dětí).
- Rodiny celkově stárnou, klesá porodnost a prodlužuje se délka života, čímž se dále projevuje nárůst počtu závislých starších osob.

Ve většině členských zemí se vláda ze zákona stará o pomoc rodině, rozsah podpory se však v jednotlivých státech velmi liší. V nejnужnějších případech se stará Holandsko, Španělsko a Velká Británie. V Německu je kladen důraz na „uznávanou rodinu“, tedy rodinu vzniklou sňatkem. Cíle rodinné politiky na úrovni EU jsou boj proti diskriminaci pohlaví, zvýšit zaměstnanost žen a umožnit jim, aby mohly mít tolik dětí, kolik chtějí.⁴⁰

---

³⁸ OP Zaměstnanost 2014-2020. *Evropský sociální fond*. [online]. [cit. 2017-10-15]. Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/programy/op-zamestnanost>.

³⁹ POTUČEK, Martin. *Sociální politika*. 1.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. 142 s. ISBN 80-85850-01-X.

⁴⁰ MATĚJKOVÁ, Barbora, PALONCYOVÁ, Jana. *Rodinná politika ve vybraných evropských zemích s ohledem na situaci v České republice*. Brno: Masarykova Univerzita v Brně pro Výzkumný ústav práce a sociálních věcí Praha, 2005. ISBN 978-80-210-3630-7.

4.4. Migrační politika EU

Migrační politika je v rámci Unie relativně mladá politika. Jedná se o souhrn aktivit EU, mající společný politicko-filozofický základ vedoucí k usměrnění migrace s ohledem na potřeby států a EU jako celku. Migrační politika má velký vliv na zaměstnanost a demografický vývoj v celé EU. V roce 1999 se díky Amsterodamské smlouvě stala součástí prvního pilíře a časem se z ní stala nejdynamičtější politika EU. Jejím hlavním úkolem je eliminovat ilegální migraci a podporovat přínosy migrace legální (řešení nedostatku pracovní síly, vyrovnání se s nepříznivým demografickým vývojem, posílení hospodářského růstu apod.). Cílem společné přistěhovalecké politiky EU je zajištění účinného řízení migračních toků, spravedlivého zacházení se státními příslušníky třetích zemí, kteří oprávněně pobývají v členských státech, předcházení nedovolenému přistěhovalectví a obchodu s lidmi.^{41 42}

Za účelem spolupráce zemí na vnějších hranicích členských států EU vznikla Nařízením Rady EU č. 2007/2004 agentura Frontex, která přispívá k harmonizaci hraničních kontrol, zprostředkovává spolupráci mezi pohraničními orgány a jednotlivými zeměmi EU. Frontex dále poskytuje technickou podporu a odborné znalosti.⁴³

Dublinký systém je mechanismus, sloužící v rámci členských států EU, Norska, Islandu, Lichtenštejnska a Švýcarska k určení jediného státu, který projedná žádost cizince o mezinárodní ochranu a který v této věci rozhodne, ať je žádost o mezinárodní ochranu podána kdekoliv na území těchto států. Cílem je zamezit „asylum shopping“, tedy současnému nebo postupnému řízení o žádosti cizince několika členskými státy, ve kterých se cizinec účelně přemístuje. Naopak dále zamezit „refugee in orbit“, kdy se žádný stát necítí být příslušný k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu. Dublinký systém pro žadatele o mezinárodní ochranu znamená právo na posouzení jeho žádosti o mezinárodní ochranu pouze v jednom členském státě EU (tzv. „one-chance-only princip“).⁴⁴

---

⁴¹ RIEGER, Lukáš. Migrační politika EU. *Cevro.cz*. [online]. 28.4.2015 [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: http://www.cevro.cz/web_files/soubory/ctnracni-deniky/2015/14denik_9_2015.pdf.

⁴² RAFFAELLI, Rosa. Přistěhovalecká politika. *Evropský parlament*. [online]. [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_4.2.3.html.

⁴³ Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (FRONTEx). *Europa.eu*. [online]. [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/frontex_cs.

⁴⁴ Azyl. *Mvcr*. [online]. 28.8.2017 [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/azyl-migrace-a-integrace-azyl.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>.

Evropa se potýká v posledních letech s rostoucím počtem migrantů, přicházejících ze Sýrie, kde panuje občanská válka. Dne 13. května 2015 byl Evropskou komisí představen Evropský program pro migraci, který obsahuje opatření spojené s migrační situací ve Středomoří. Cílem je zabraňování nelegálnímu překračování hranic, záchrana lidských životů, zajištění vnějších hranic a silná společenská azylová politika.

Otevřenost či uzavřenost hostitelské země vůči přistěhovalcům závisí na tom, jaká práva jim společnost přiznává a jak moc je ochotna dovolit cizincům jejich kulturu, tradice a způsob života. Státy si mohou k integraci vybrat mezi třemi základními modelovými typy přístupů:

- **Asimilační model** – Umožňuje cizincům získat občanství a práva a povinnosti příslušníků hostitelské země za cenu toho, že přijmou kulturní normy hostitelské země. Dochází k rychlé adaptaci. Charakteristický pro Francii.
- **Multikulturní model** – Umožňuje ponechat cizincům své specifické kulturní rysy. Je založen na toleranci skupinové odlišnosti a přiznává imigrantům plná práva stejně jako příslušníkům majoritní společnosti. Charakteristický pro Velkou Británii, Nizozemsko a Švédsko.
- **Diskriminační model** – Zaručuje imigrantům základní lidská a sociální práva, která jim umožňují integraci pouze do určité společenské sféry (např. pracovního trhu). Je založen na předpokladu, že pobyt imigrantů v hostitelské zemi je jen dočasný a získávání občanství je velmi složité. Charakteristický pro Švýcarsko, Německo a Rakousko.^{45 46}

V dubnu 2015 vyzvala Evropská rada k posílení pomoci při mimořádných událostech poskytované členskými státy v přední linii. Tato reforma Společného evropského azylového systému (CEAS) stanovuje minimální normy pro zacházení se všemi žadateli a žádostmi o azyl. Cílem je zamezit asylovému shoppingu. Dne 25. června 2015 se Evropská rada dohodla na relokaci 40 tis. žadatelů o azyl z Itálie a Řecka, která by měla proběhnout v následujících dvou letech. O tři měsíce později přijala z důvodů zesílení migračních toků

---

⁴⁵ DOHNALOVÁ, Eva, *Úvod do sociální práce s migranty: problematika migrace a integrace v ES/EU a České republice*. Olomouc: Caritas – Vyšší odborná škola sociální Olomouc, 2012. ISBN 8087623029.

⁴⁶ DRBOHLAV, D. (2001b): *Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů)*. In: ŠÍŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Menšiny a migranti v České republice*. [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

návrh Komise na dočasný režim nouzové relokace (na 66 tis. osob), který stanovuje minimální normy pro zacházení se všemi žadateli a žádostmi o azyl.

Česká vláda přistupovala na návrhy CEAS spolu s visegrádskými zeměmi destruktivně, protože neusilovala o naplnění platného závazku přijímat větší počet žadatelů o azyl z Řecka a Itálie. ČR podporovala snahy o posílení ochrany vnější hranice EU, tím že vysílala policejní složky či dílčí finanční příspěvky zemím na migračních trasách. Policejní složky byly vyslány na pomoc s ochranou hranic Maďarska, Srbska a Makedonie.⁴⁷

---

⁴⁷ JUNGWIRTH, Tomáš. Azylová a migrační politika EU. *Asociace pro mezinárodní otázky*. [online]. 22.3.2017 [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: <https://www.amo.cz/cs/agenda-pro-ceskou-zahranicni-politiku/azylova-migracni-politika-eu/>.

5. Charakteristika vybraných zemí z hlediska řešené problematiky

Pro porovnání byly vybrány čtyři členské státy EU (ČR, Francie, Německo a Švédsko), které mají odlišné mechanismy v uplatňování jednotlivých politik ovlivňujících jejich demografický vývoj. V následující kapitole jsou vybrané země charakterizovány z hlediska řešené problematiky.

5.1. Česká republika

V tehdejší Československu nastal po roce 1989 podobný trend populačního vývoje jako ve většině západních zemí Evropy. Jedná se především o snižující se plodnost a stárnutí populace. Cílem vlády bylo v první polovině 90. let snížit závislost rodin na sociálních dávkách a finanční podporu poskytovat pouze těm, kteří ji skutečně potřebují. V roce 1995 došlo k prodloužení rodičovské dovolené na 4 roky, aby bylo umožněno ženám starat se o dítě co nejdéle. V období vstupu do EU byl zvýšen rodičovský příspěvek o 40 %. V roce 2006 bylo schváleno opatření umožňující dětem starších tří let navštěvovat mateřskou školu na 4 hodiny denně bez ztráty rodičovského příspěvku. Ve srovnání s některými státy Evropy je však situace zajištění péče o děti do tří let nedostatečná.⁴⁸

Počet obyvatelstva roste převážně díky zahraniční migraci, kde převažují osoby ve věku 20-34 let. Významné přírůstky obyvatel však připadají na skupiny starších osob nad 65 let. Podle dat získaných z ČSÚ obsažených v příloze č. 5 bylo v ČR v roce 2016 evidováno téměř 1,99 mil. seniorů. Zvyšuje se i počet dětí do 15 let, který v roce 2016 činil 1,64 mil. Úbytek byl zaznamenán ve věkové skupině 15-64 let. Do produktivního věku vstupují početně slabé ročníky narozené na přelomu 20. a 21. století. Průměrný věk činí 41,5 let.

Dochází ke změně struktury obyvatel podle rodinné stavu. Dlouhodobě ubývá počet lidí vstupujících do manželství. V roce 2016 se uzavřelo 50,7 tis. sňatků, což je pokles o cca 37,5 % od roku 1989 (ČSÚ). Průměrný počet narozených dětí na jednu ženu

---

⁴⁸ Zpráva o stavu populace a rozvoje České republiky. *Mpsv.* [online]. 17.7.2007 [cit. 2017-10-15]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/1214>.

v reprodukčním věku, tedy úhrnná plodnost se v posledních letech pohybuje nad hodnotou 1,5, která je hranicí nízké plodnosti (příloha č. 12). Nízká plodnost je také následkem zvyšujícího se průměrného věku prvorodiček, který překračuje 28 let (příloha č. 14). Od počátku 90. let se průměrný věk prvorodiček zvýšil o 5 let (ČSÚ). Ročně se počet zemřelých pohybuje okolo 107,7 tis. (příloha č. 6). Jedná se o významný pokles od roku 1989, kdy zemřelo o 20 tis. osob více. Muži se v průměru dožívají 77,9 let, ženy o 5,4 let více (příloha č. 17).

Jak lze nalézt v příloze č. 7 bylo v roce 2016 evidováno 37,5 tis. osob, které se do ČR přistěhovali a 37,5 tis. osob vystěhovaných. Jedná se především o skupiny osob mezi 15-34 lety. Nejčastější skupiny zahraničních migrantů podle státního občanství se nemění. Nejvíce proudí do Čech státní příslušníci Slovenska a Ukrajiny, dále Ruska a Vietnamu.⁴⁹

Po roce 1989 nastala systémová změna sociální politiky, která byla koncipována jako relativně velkorysá a nejvíce se podobající prvnímu typu modelu. Stát byl v této době téměř monopolem zasahujícím do sociální politiky a ostatní subjekty byly téměř vyloučeny. Současná sociální politika je nucena reagovat na nové sociální problémy (nezaměstnanost, inflace, chudoba, liberalizace, růst příjmové diference), které přináší transformace společnosti. Sociální reforma v roce 1990 přinesla základy k vybudování nové sociální politiky a zavedla standardní sociální instituty (sociální pojištění, životní minimum, minimální mzdy apod.), nové instituce (úřady práce, decentralizovaná veřejná správa), nové mechanismy (valorizace životního minima, důchodů, kolektivní vyjednávání) a řadu zákonů (zákon o nezaměstnanosti, atd.).⁵⁰

System sociální pomoci je složen základními nástroji, kterými jsou:

- **Sociální příjmy** – Tvořící zejména dávky důchodového a nemocenského zabezpečení, peněžité dávky sociální pomoci, dávky státní sociální podpory, podpory v nezaměstnanosti, příspěvek na péči atd. Tyto příjmy by měly poskytnout nezbytně nutnou ochranu obyvatelstvu v nouzových situacích.

---

⁴⁹ Aktuální populační vývoj v kostce. *Český statistický úřad*. [online]. [cit. 2017-10-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce>.

⁵⁰ Projekt: K naplnění předpokladů pro výkon činnosti v sociálních službách. *Vsers*. [online] [cit. 2017-10-12]. Dostupné z: <http://granty.vsers.cz/dokument/Socialni%20politika.pdf>.

- **Sociální služby** – Definované v zákoně č. 108/2006 Sb., jako „činnost nebo soubor činností zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení.“⁵¹ Jedná se o služby spojené s péčí o staré, neschopné, nemohoucí či sociální narušené občany, služby ve sféře zdraví, vzdělávání, bydlení a poradenské služby.
- **Věcné dávky** – Zahrnují především léky, zdravotní a ochranné pomůcky.
- **Účelové půjčky** – Slouží k překlenutí časového období mezi okamžitou potřebou finančních prostředků a současných omezených možností finančních zdrojů (novomanželské půjčky, půjčky podpoře bydlení, půjčky na vzdělání).
- **Úlevy a výhody** – Směřované různým skupinám obyvatel (např. dětem, studentům, důchodcům apod.)
- **Ceny spotřebního zboží a služeb** – Jedná se o státní regulace cen.

Jednotlivé nástroje zasahují do různorodých oblastí a jsou ovlivněny občanských, trestním i mezinárodním právem.^{52 53}

Do důchodového věku se v ČR odchází v 65 letech. Věk odchodu se u ženy snižuje v závislosti na počtu vychovaných dětí. Peněžitou pomoc v mateřství matky pobírají 28 týdnů a činí 60 % průměrné denní mzdy. Rodičovské příspěvky se dále vyplácejí paušálně bez ohledu na výši příjmu. Rodičovská dovolená může trvat až 4 roky v závislosti na variantě vybrané rodičem. Rodič může dále pobírat přídavky na nezaopatřené děti do 26 let věku, které žije v rodině, jejíž příjem je nižší než 2,4 násobek životního minima.

Rodinná politika je politikou průřezovou, týkající se zdravotní a sociálních služeb, zaměstnanosti, školství, lidských práv a bezpečnosti, ale také daňového, dávkového a důchodového systému. ČR se společně s ostatními zeměmi EU nachází v demografickém přechodu, pro který je charakteristická nízká sňatečnost a vysoká rozvodovost. Uzavírání prvního sňatku je odkládáno do vyššího věku, svobodní jedinci ve věku mladší 30 let narostlo. Mezi příčiny poklesu sňatečnosti lze řadit rozšíření možností seberealizace

---

⁵¹ Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách. *Portál veřejné správy ČR*. [online]. [cit. 2017-10-12]. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>.

⁵² Projekt: K naplnění předpokladů pro výkon činnosti v sociálních službách. *Vsers*. [online]. [cit. 2017-10-12]. Dostupné z: <http://granty.vsiers.cz/dokument/Socialni%20politika.pdf>.

⁵³ Zákon č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře. *Zakonyprolidi.cz* [online]. [cit. 2017-10-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117>.

mladých lidí (například delší doba studia, profesní zkušenosti, studium jazyků, zahraniční stáže, cestování) nebo obtížná ekonomická situace (možnost získání samostatného bydlení). ČR je také charakteristická nižší plodností, vyšším věkem prvorodiček, prodlužující se nadějí dožití a rozvolněné formy partnerství. Tyto socioekonomické a demografické rysy jsou následkem modernizačního procesu, vyznačujícím se zvýšeným materialismem a individualismem. V současné době globalizace tyto změny přináší vyšší očekávání a větší možnosti, ale také úpadek významu mezilidských vztahů, osamělost, celkový pocit nedůvěry, strachu a nejistoty a vyšší konkurenční boj. Rodiny se díky těmto jevům nacházejí pod vysokým tlakem.⁵⁴

První koncepční dokument - Národní koncepce rodinné politiky z roku 2005 měla stanovené velmi široce pojaté, obecné i odvozené cíle, mající za následek obtížnou sledovanost jejích výsledků. Posledním schváleným celostátním dokumentem rodinné politiky v ČR byla Národní koncepce podpory rodin s dětmi z roku 2008, která vznikala v období ekonomické krize, kdy se vláda orientovala na úsporná opatření. Díky snaze o absenci dopadu na státní rozpočet měla opatření spíše propagační, motivační nebo osvětový charakter.⁵⁵

Za účelem dlouhodobého a systémového řešení rodinné politiky v ČR byla Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV) a Odbornou komisí pro rodinnou politiku v roce 2017 zpracována nová Koncepce rodinné politiky. Jedná se o třetí strategický dokument v oblasti podpory rodin s výhledem na příštích pět let a navazuje na předcházející strategické a koncepční dokumenty v oblasti podpory rodin z let 2005⁵⁶ a 2008.⁵⁷ Principy rodinné politiky dodržují ústavně chráněné hodnoty a práva, která jsou uvedena především v čl. 10 a 32 Listiny základních práv a svobod.

---

⁵⁴ Rodinná politika. *Portál pro sociální oblast města prahy*. [online]. [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: http://socialni.praha.eu/jnp/cz/nejcasteji_kladene_otazky/rodinna_politika/index.xhtml.

⁵⁵ *Rodinná politika na úrovni krajů a obcí: metodické „doporučení“ Ministerstva práce a sociálních věcí ČR*. Praha: MPSV, 2008. str. 30. ISBN 978-80-86878-82-9.

⁵⁶ Národní koncepce rodinné politiky. *Mpsv*. [online]. 2005 [cit. 2017-12-16]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/2125/koncepce_rodina.pdf.

⁵⁷ Národní koncepce podpory rodin s dětmi. *Mpsv*. [online]. 2008 [cit. 2017-12-16]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7958/Narodni_koncepce_podpory_rodin_s_detmi.pdf.

Do pojmu rodina se v rodinné politice zahrnují včetně rodičů a děti, také senioři, kteří mají své specifické potřeby. Cílem rodinné politiky je vytvoření prostředí ve společnosti, které je přátelské rodině. Mladé generaci musí být kladen důraz na vědomí hodnoty rodičovství a rodiny, manželství a vlastní odpovědnost za jeho funkčnost a stabilitu. Cíle rodinné politiky jsou definovány následovně:

- *„Společenské klima má být vůči rodinám všestranně příznivé, bariéry a společenské tlaky mají být minimalizovány.*
- *Vhodné socioekonomické podmínky mají podporovat dobré fungování rodin a výchovu dětí.*
- *Rodinám se specifickými potřebami má být věnována zvláštní pozornost.*
- *Posilovat vědomí a význam rodinných hodnot.*
- *Vzhledem k demografickým změnám v české společnosti podpořit prostřednictvím navrhovaných opatření v této koncepci vyšší porodnost a sňatečnost obyvatelstva.“⁵⁸*

Pro mezinárodní srovnání je rodinná politika státu realizována prostřednictvím tří pilířů, kterými jsou daňové slevy a úlevy, přímá sociální podpora státu a veřejné služby (například sociální bydlení či kvalitní a finančně dostupné služby předškolní či rané školní péče). Výdaje na rodinnou politiku se v ČR odpovídají průměru zemí OECD, tedy kolem 2,5 % HDP. Realizace rodinné politiky v ČR silně spočívá skrze daňový systém. ČR má druhý nejvyšší podíl výdajů na daňové slevy rodinám na HDP (0,86 % HDP v roce 2011) mezi zeměmi OECD.⁵⁹

Migrace je komplexním a dynamickým jevem, který má na ČR společenské i ekonomické dopady. Pro dobrou strategii migrační politiky je důležité jasně definovat vyváženou a flexibilní migrační politiku, včetně jejich zásad, cílů a nástrojů. V rámci Ministerstva vnitra ČR zodpovídá za oblast migrace odbor azylové a migrační politiky (OAMP), jehož hlavním úkolem je přijímat opatření na podporu řízení legální migrace a zároveň minimalizovat nelegální migraci. Na realizaci migrační politiky ČR se dále podílí

---

⁵⁸ Koncepce rodinné politiky. Mpsv. [online]. 4.9.2017 [cit. 2017-12-16]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/31577/Koncepce_rodinne_politiky.pdf.

⁵⁹ Tamtéž.

zejména Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Ministerstvo spravedlnosti ČR, Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy ČR, Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Ministerstvo financí ČR, Policie ČR a další státní i nestátní organizace a mezinárodní organizace.

Průběh řízení o udělení mezinárodní ochrany upravuje zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu). Prostor realizace migračních politik dále vytváří legislativní rámec v čele s Listinou základních práv a svobod, zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 221/2003 o dočasné ochraně, ve znění pozdějších předpisů atd.

Strategie migrační politiky ČR stanovuje sedm zásad – bezpečnost jako průřezový element, integraci cizinců, nelegální migraci a návratovou politiku, mezinárodní ochranu (azyl), vnější dimenzi migrace, legální migraci, volný pohyb osob v rámci EU a schengenského prostoru a provázanost se společnými politikami EU.⁶⁰

Migrační politika ČR je zakotvena v rámci společných politik EU. Mezi nejvíce regulované oblasti migrace je mezinárodní ochrana a ochrana vnější hranice EU. ČR musí brát ohled nejen na své specifické potřeby a možnosti státu, ale také na potřeby spadající do unijního systémového rámce a podílet se na řešeních v rámci jejich společných politik.

EU včetně ČR musí prosazovat a provádět migrační politiku s následujícími východisky:

- a) *„Přijímat legální migranty a usnadnit vstupná procesy se zřetelem na potřebu zachování konkurenceschopnosti v globálním ekonomickém prostředí.*
- b) *Migrantům, kteří vědomě nezvolí legální cestu do EU, nebo jsou k tomuto donuceni vnějšími okolnostmi, zajistit přístup k mezinárodní ochraně nebo návrat do zemí původu za současného dodržování principu non-refoulement.*
- c) *Zajistit takovou míru integrace cizinců trvale pobývajících na území ČR, která zamezí bezpečnostním rizikům a negativním společenským jevům a povede k soudržnosti společnosti a ochraně práv jejích členů.*

---

⁶⁰ Strategie migrační politiky ČR. *Mvcr.* [online]. [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-migracni-politiky-cr.aspx>.

d) *Aktivně provádět vnější dimenzi migračních politik, včetně pomoci uprchlíkům a podpory bezpečnosti stabilizace a sociálně-ekonomického rozvoje zdrojových a tranzitních zemí migrace.* ⁶¹

Základním nástrojem úspěšné migrační politiky je integrace cizinců. Integrační politika řeší začleňování nově příchozích do hostitelské společnosti a jejím hlavním cílem je zajistit sociální a politickou soudržnost společnosti. I díky unijním fondům investuje ČR významné finanční prostředky na další rozvoj integrační politiky. Základem integrační politiky je důsledný monitoring a projekty na národní a regionální úrovni. K zajištění funkční a efektivní prevenci negativních aspektů migrace je podpora začleňování (informování, poradenství, asistence při hledání zaměstnání, kurzy) a předcházení negativním sociálním jevům, včetně sociálního vyloučení, trestné činnosti cizinců, extremismu a radikalizace společnosti.⁶²

Na základě Zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR se dělí pobyt cizinců na kategorie:

- a) **Trvalý pobyt** – Cizinec je oprávněn trvale pobývat na území ČR na základě povolení k trvalému pobytu nebo rozhodnutí příslušného orgánu o svěření tohoto cizince do náhradní výchovy. Do kategorie přísluší občané států EU a dalších států, které jsou vázány Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru a Švýcarska. Podobná pravidla platí i pro rodinné příslušníky občanů EU. Do druhé kategorie spadají občané třetích zemí.
- b) **Dlouhodobý pobyt na území po dobu delší než 3 měsíce** – Zahrnoval mezi roku 2000 - 2003 pobyt na víza na 90 dnů, od roku 2004 pobyt přechodný (občanů EU a jejich rodinných příslušníků), dlouhodobý pobyt a pobyt na víza nad 90 dnů (cizinců z třetích zemí), resp. dlouhodobá víza.⁶³

Do kategorie přísluší občané států EU a dalších států, které jsou vázány Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru a Švýcarska. Podobná pravidla platí i pro rodinné příslušníky občanů EU. Do druhé kategorie spadají občané třetích zemí.

---

⁶¹ *Strategie migrační politiky České republiky*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2015, ISBN 978-80-86466-83-5.

⁶² Obecně k agendám EU. *Mvcr.* [online]. 9.3.2015 [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obecne-k-agendam-eu-461106.aspx>.

⁶³ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů. *Zakonyprolidi.cz* [online]. [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>.

„Migrační politika ČR i společné politiky EU mohou být zároveň prováděny jen tehdy, pokud v oblastech s platnými společnými unijními pravidly budou tato pravidla dodržována všemi partnery.“ Pokud tato situace nebude dodržena, může to vést k destabilizaci společného systému a později i k ohrožení základních pilířů evropské integrace.⁶⁴

5.2. Francouzská republika

Jako v první zemi se zde začal výrazně projevovat proces demografické revoluce, současně došlo k poklesu porodnosti a ke zlepšování úrovně úmrtnosti a důsledkem byl relativně malý početní růst populace. Díky těmto charakteristickým rysům průběhu celého procesu byl jeden z typů demografické revoluce nazván „francouzský typ“. Na počátku 20. století žilo ve Francii 40,7 mil. obyvatel. Vysoký nárůst počtu obyvatel byl zapříčiněn baby boomem, který nastal po druhé světové válce. Došlo k obnově země a ke stabilnímu ekonomickému růstu, který vedl k pracovní imigraci v 60. letech. Obyvatelé bývalých francouzských kolonií v severní a západní Africe, Indii a Indočíně měli díky francouzskému právu snazší přístup do země. V roce 1969 přesáhl počet obyvatel 50 mil., o 34 let později byla překročena hranice 60 mil. obyvatel.⁶⁵

Ve Francii panuje trend stoupající porodnosti, stejně však jako v ostatních státech EU probíhá proces stárnutí věkové struktury obyvatelstva. V zemi klesá počet dětí do 15 let a narůstá podíl osob starších 65 let. Francie patří mezi státy EU s nejvyšší úhrnnou plodností, která se v průměru pohybuje okolo 2 dětí na jednu ženu v reprodukčním věku. Porodnost je tedy poměrně vysoká i přes tendenci mladých lidí odkládat vstup do rodičovství na pozdější dobu. I přesto že Francie zažívá téměř totožné demografické a sociální změny v rodinném chování jako ostatní země, porodnost zde zůstává stabilní. Důvodem vyšší úrovně porodnosti je vysoká úroveň plodnosti žen ve věku 30 až 40 let. Ženy mají děti, aniž by se vdaly, a pokračují v práci nebo se po krátké době do práce vrací.⁶⁶

---

⁶⁴ Migrace. *Mvcr*. [online] 2017. [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/migrace-web-uvod-migrace.aspx>.

⁶⁵ Populační vývoj: Francie. *Demografie*. [online]. 30.1.2012 [cit. 2017-10-14]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=805.

⁶⁶ TOULEMAN, Laurent, PAILHÉ, Ariane, ROSSIER, Clémentine. *Demographic research*. France: High and stable fertility. [online]. 1.6.2008 [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: <https://www.demographic-research.org/volumes/vol19/16/19-16.pdf>.

V zemi je kladen důraz na rodinnou problematiku. Cíle současné francouzské rodinné politiky jsou kompromisem mezi snahou o zvyšování porodnosti, podporou příjmu rodin a snahou o rovnováhu mezi prací a rodinou. Rodinná politika zahrnuje velkou škálu opatření podporujících zaměstnanost žen jako je individuální profesionální péče o děti, nabídka předškolních zařízení pro děti starší 3 let aj. Rodinné dávky mají za cíl podporovat rodiny s více dětmi a rodiny s nízkými příjmy. Systém sociálních dávek zohledňuje různé životní situace, jako jsou např. bydlení, stěhování, náklady spojené se vzděláváním dětí apod.^{67 68}

Populační politika Francie má výraznou natalitní motivaci. Francouzský systém rodinných přídavků je jeden z nevyspělejších a nejnákladnějších na světě. V zemi jsou poskytovány nejrůznější formy dávek ve prospěch rodiny. Jedním z nejdůležitějších je rodinný přídavek placený bez ohledu na příjem, počínaje druhým dítětem a navyšující se až do čtvrtého dítěte. Ostatní dávky (např. přídavek pro neúplnou rodinu, přídavek pro malé dítě (do 3 let) jsou závislé na příjmu. Ve Francii je zastávám všeobecný systém sociálního zabezpečení zahrnující starobní a nemocenské pojištění. S měnícím se demografickým složením a vysokou nezaměstnaností v západních státech Evropy je i ve Francii záruka starobních důchodů ohrožena.⁶⁹

Francie je odedávna imigrační zemí. V době průmyslové revoluce vzrostl význam přistěhovalectví, imigranti byli ve Francii vítáni, jelikož se stali důležitým zdrojem levné pracovní síly. V roce 1945 vznikl první legislativní dokument (Opatření č. 45–2658), upravující vstup a pobyt cizinců na francouzském území a stal se základem pro následné imigrační zákony. V době ekonomické krize v roce 1973 začala být imigrace pro Francii problémem. Vznikaly nové první opatření a zákony, jejichž cílem bylo zamezení nelegální imigrace a omezení imigrace legální. V roce 1993 byly přijaty Pasquovy zákony, týkající se imigrace, podmínek pro získání francouzského občanství a kontroly totožnosti. Cílem bylo úplné zastavení nelegální imigrace za pomoci mnoha kontroverzních opatření (např. zrušení automatického práva děti cizinců narozených ve Francii na občanství, omezení

---

⁶⁷ MATĚJKOVÁ, Barbora, PALONCYOVÁ, Jana. *Rodinná politika ve vybraných evropských zemích s ohledem na situaci v České republice*. Brno: Masarykova Univerzita v Brně pro VÚPSV Praha, 2005. ISBN 978-80-210-3630-7.

⁶⁸ ŠŤASTNÁ, Anna. *Neúplné rodiny v České republice a ve vybraných evropských zemích*. 1.vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 131 s. ISBN 978-80-7416-038-7.

⁶⁹ MUNKOVÁ, Gabriela. *Sociální politika v evropských zemích*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0780-8.

automatického práva rodičů těchto dětí na povolení k pobytu, zavedení opatření proti „fiktivním“ sňatkům a daly větší pravomoci pohraniční policii při vyhošťování cizinců). O čtyři roky později vznikl tzv. Debréov zákon, který imigrační politiku zpřísnil. V roce 1998 byl zaveden tzv. Chevènementův zákon, který měl přispět k organizaci migrace a tedy k uvolnění francouzské imigrační politiky. V roce 2003 předložil francouzský ministr vnitra Nicolas Sarkozy návrh nového Zákona číslo 2003-1119 o kontrole imigrace, který zavádí do francouzské legislativy některé směrnice EU a některé mezinárodní dohody týkající se imigrace (např. vzájemné uznávání odsunu imigrantů, o trestání pomoci nelegálním imigrantům, o vytvoření databáze otisků prstů žadatelů o vízum ze zemí, jež nejsou členy EU a další).⁷⁰ Ve stejném roce vznikl Zákon č. 2003-1176 o právu na azyl, jehož hlavním bodem bylo vytvoření Francouzského úřadu pro ochranu uprchlíků a osob bez státní příslušnosti (OFPRA) a zkrácení lhůt pro řešení žádostí o azyl.

Od poloviny 19. století docházelo především k imigraci ze sousedících zemí. Do roku 1970 se jednalo především o motivy ekonomické, spíše s mužským zastoupením imigrantů limitující se především na pět národností (Alžírsko, Španělsko, Itálie, Maroko a Portugalsko). Postupem času dochází ke změně motivace imigrantů. Na Francouzské území přichází více žen a mění se země původu imigrantů. Dochází k nárůstu počtu imigrantů z Afriky, Turecka, Číny a jiným zemím Evropy.

5.3. Spolková republika Německo

I přesto, že v roce 1990 došlo ke sjednocení NDR a SRN do jednoho státního celku, panují zde rozdíly mezi západní a východní částí země. Rozdíly spočívají především v ekonomické situaci, společným znakem obou částí je snižující se počet obyvatel a nízká porodnost. Východní část se potýká s problémem, kterým je odliv obyvatel na západ země, zejména mladších generací, převážně ženského pohlaví. Trendy v obou částech jsou však rozdílné. Východní část je typičtější větším počtem nemanželských svazků s dětmi a vyšším podílem samostatně vychovávajících rodičů, zatímco na západě se rodí děti hlavně

---

⁷⁰ DANIELOVÁ, Kateřina. *Imigrační politika Francie se zaměřením na současnou situaci*. Portál migraceonline.com. [online]. 4.1.2004 [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/imigracni-politika-francie-se-zamerenim-na-soucasnou-situaci>.

do manželství. Německé matky patří k nejstarším v Evropě, jejich průměrný věk při porodu potomka se blíží 30 let.

Sociální politika Německa se začala rozvíjet v 1. polovině 19. století díky rychlé industrializaci. V této době populační exploze byla zneužívána ženská a dětská pracovní síla. Nastolení změny ve vedení sociálních politik měl na svědomí Bismarck, který zavedl povinné pojištění vybraných rizik. Dále byly zavedeny zákony o nemocenském a úrazovém pojištění a starobní důchody. Před začátkem druhé světové války se sociální politika změnila na ideologii nadřazené árijské rasy. Nacistický režim se vyznačoval silnou pronatalitní politikou, doprovázenou zákazem potratů, rozsáhlým systémem přídatků na děti a postupným vytlačováním žen z trhu práce.⁷¹

V současné době patří mezi hlavní programy sociálního zabezpečení starobní, invalidní a pozůstalostní důchod. Německé sociální zabezpečení stojí na principu udržení životní úrovně díky systému povinných příspěvků na sociální pojištění. Zaměstnavatelé i zaměstnanci se určitým způsobem podílejí na pojištění pro případ ztráty příjmu v důsledku nemoci (nemocenské pojištění) a ztráty zaměstnání (pojištění pro případ nezaměstnanosti), dále přispívají na starobní důchody (důchodové pojištění) a lékařskou péči. Výše sociálních dávek je závislá na předchozích výdělcích.⁷² Sociální zabezpečení zahrnuje programy jako starobní důchody, invalidní a pozůstalostní. Tyto hlavní programy jsou financovány z příspěvků zaměstnanců i zaměstnavatelů stejným podílem 50 %. Úrazové pojištění platí pouze zaměstnavatel. Velmi oblíbené jsou formy připojištění (životní nebo nemocenské), které jsou státem podporovány daňovými úlevami. Německo se řadí mezi země s nejlepší zdravotnickou péčí, díky poskytování kvalitních služeb s minimální spoluúčastí. Občané přispívají částkou za každý kalendářní den při prvních čtrnácti dnech hospitalizace, dále mají příspěvky na pobyty v lázních, minimální poplatek za léky a příspěvek na protetickou techniku včetně zubních náhrad. Zdravotní politika je zajišťována systémem nemocenských pokladen, které jsou podobné formě nemocenských pojišťoven v ČR. Problémem, jako ve většině zemí EU, je otázka starobního pojištění, kterému předchází nepříznivý

---

⁷¹ MUNKOVÁ, Gabriela. *Sociální politika v evropských zemích*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0780-8.

⁷² MUSIL, Libor. *Vývoj sociálního státu v Evropě: čítanka z historie moderní evropské sociální politiky*. Brno: Doplněk, 1996. 256 s. Studijní texty (Doplněk). ISBN 80-857-6562-4.

demografický vývoj. Podle odhadů by mělo v roce 2040 připadnout na dva ekonomický aktivní jedince jeden důchodce. V Německu činí důchodový věk pro muže i ženy 65 let, postupem času se však plánuje jeho navyšování na 67 let.⁷³

Rodinná politika se v Německu soustřeďuje na finanční vyrovnání sociální události spočívající v narození dítěte a péči o něj. V Německu se rodí stále méně dětí, roste průměrný věk obyvatelstva, který od roku 2000 stoupl o 6 let a v současnosti dosahuje 45,8 let (příloha č. 9). Mezi základní formy podpory patří rodinné přídavky, rodičovský příspěvek a rodičovská dovolená, která je poskytnuta v délce 36 měsíců. Čerpat rodičovskou dovolenou může kterýkoliv z rodičů.⁷⁴

Spolková republika Německo patří mezi nejvýznamnější země světa a mezi ekonomicky nejvýznamnější státy Evropy. Tento status a současně uplatňovaný diskriminační princip migrační politiky staví Německo do jedné z nejžádanějších cílových zemí pro přistěhovalce. První zkušenosti s přistěhovalectvím jsou datovány od konce 19. století v souvislosti s nárůstem pracovním míst v důsledku rozsáhlé industrializace. V první fázi poválečného období přišlo z bývalých okupovaných států zpět do Německa cca 8 mil. lidí. Země trpěla nedostatkem pracovních sil a válkou zdevastovaná ekonomika potřebovala obnovu. Rozsáhlá nabídka pracovních sil časem přilákala zahraniční pracovníky, stát bohatl a stal se tak stále více atraktivnější pro obyvatele Jižní Evropy a středního Východu. V roce 1961 uzavřelo Německo dohodu s Tureckem, která umožňovala Turkům pobyt na území země po dobu maximálně dvou let a vyžadovala rotaci pracovníků. Rotační podmínka byla zrušena o tři roky později z důvodu vysokých nákladů při zaškolování nových zaměstnanců. Do roku 1973 přijalo Německo cca 3,5 mil. pracovních migrantů z osmi států, se kterými mělo uzavřeno příslušné dohody. Největší podíl tvořili bývalí obyvatelé Španělska, Portugalska, Řecka a Itálie. V současné době patří mezi nejvýraznější skupiny imigrantů obyvatelé Srbska, zemí Jugoslávie a Iráku.

V Německu v současnosti žije 16,4 mil. lidí přistěhovaleckého původu, nejdůležitějším tématem je integrace. Podle OECD bylo v roce 2014 Německo druhou nejoblíbenější zemí imigrantů. Od sjednocení v roce 1990 přišlo do země 21 mil. lidí,

---

⁷³ MUNKOVÁ, Gabriela. *Sociální politika v evropských zemích*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0780-8.

⁷⁴ Tamtéž.

zatímco 16 mil. se jich odstěhovalo. Podle dat dostupných z ČSÚ tvoří nejvyšší procento zastoupení cizích státních příslušníků z Turecka, dále Polska, Itálie, Rumunska a Sýrie. Přistěhovalci významným způsobem přispívají ke společnému a hospodářskému rozvoji Německa, díky zmírnění nedostatku odborných pracovníků, který je důsledkem demografických změn. Problémem migrační a integrační politiky je prudký nárůst počtu lidí hledající ochranu v důsledku migrační krize. Ústava zajišťuje politicky pronásledovaným osobám základní právo na azyl. V důsledku migrační krize vypuklé v roce 2015 se do země přistěhovalo přes 1,5 mil. osob (příloha č. 7) především z válečných krizových oblastí v Sýrii, Iráku a Afghánistánu. K 1. lednu 2016 bylo v Německu zaznamenáno cca přes 745 tis. žádostí o azyl (příloha č. 34).⁷⁵

K vysokému počtu příchozích osob přispívá i tzv. politika otevřených dveří kancléřky Angely Merkelové, která je známá svými otevřenými názory na přijímání běženců. Za své názory nese stále vyšší kritiku nejen u německého obyvatelstva a její popularita díky tomu klesá. Vysoký příliv migrantů má za následek přetížení německých úřadů, šíření extremistických názorů, zvýšené kriminalitě a stále vyšší problém integrace.

5.4. Švédské království

Ve skandinávských zemích je uplatňován sociálnědemokratický model sociálního státu, který je na rozdíl od Německa nebo Rakouska vcelku mladý. Švédsko je neutrální stát, politicky stabilní, které se neparticipovalo na druhé světové válce. V zemi vládne od 30. let sociální demokracie, která za dlouhé období měla možnost prosadit ucelené koncepce sociální politiky. Počátkem hospodářské krize byla sociální politika skandinávských zemí zaostalá. V 70. letech už však vykazovala nejvyšší koeficienty veřejné kolektivní spotřeby a předstihovala ostatní západní země z pohledu celkových výdajů na sociální zabezpečení.⁷⁶ Ústavy sociálního pojištění se v 19. století vyvíjeli pomaleji než v jiných evropských státech a Švédsko bylo považováno za jednu z nejchudších a nejzaostalejších zemí Evropy. První

---

⁷⁵ Německo dává migraci novou tvář. *Tatsachen-ueber-deutschland*. [online] [cit. 2018-01-14] Dostupné z: <https://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/cs/nemecko-dava-migraci-novou-tvar>.

⁷⁶ MUSIL, Libor. *Vývoj sociálního státu v Evropě: čítanka z historie moderní evropské sociální politiky*. Brno: Doplněk, 1996. 256 s. Studijní texty (Doplněk). ISBN 80-857-6562-4.

struktura systému sociálního pojištění se podobala britskému systému rovných dávek a byla rozdílná od vnitrozemských systému známé z Evropy. V 60. a 70. letech 20. století začal být švédský model sociálního státu označován jako nejlepší na světě.⁷⁷

Švédsko je známé vysokým stupněm sociální ochrany založeném na univerzalismu a solidaritě a placením poměrně štedrých sociálních dávek. Sociální pojištění je v zemi chápáno jako prevence chudoby. Ve zemi se usiluje o co nejvyšší zaměstnanosti, která u mužů i u žen převyšuje evropský průměr. Dalším specifikem je snaha o snížení sociálních nerovností, založeném na rovném přístupu k veřejně financovanému vzdělávání, na rovném přístupu ke zdravotní péči a k sociálním službám s vysokým standardem.

Švédská rodinná politika je zřetelně orientována na služby péče o dítě. Do komplexní sociální ochrany jsou zahrnuty příplatky na dítě, veřejná zdravotní péče, rodičovské pojištění, bezplatné školství a vysoká saturace instituce předškolní péče o děti, která je poskytována dětem ve věku od 1 do 5 let, pokud jejich rodiče pracují nebo studují.⁷⁸ Panuje zde liberální přístup k podobě rodiny a zajišťuje opatření a dávky bez závislosti na sociálním postavení, rodinném stavu nebo pohlaví rodiče. Následkem je tzv. dvoukariérová rodina a vysoká zaměstnanost žen, vysoký počet nesezdaných soužití a jednočlenných domácností. V současné době je Švédsko nejpokročilejším státem v procesu rovné péče o dítě ve vztahu k pohlaví.⁷⁹

Vláda napomáhá prohlubování evropské a mezinárodní spolupráce a země je považována za poměrně vstřícnou přístupem k uprchlíkům. Migrační politika má zaručovat právo na azyl v rámci řízené imigrace, podporovat pracovní migraci, usnadňovat mobilitu přes hranice. Cílem migrační politiky je zajištění její dlouhodobé udržitelnosti, schopnost plnit potřeby nábory zahraničních pracovních sil a zároveň ochránit pracovní migranty před vykořisťováním.

Do konce druhé světové války bylo Švédsko spíše emigrační zemí. Do země proudili zejména židé pocházející z nacistického Německa. Většina však byla odmítnuta díky

---

⁷⁷ MUNKOVÁ, Gabriela. *Sociální politika v evropských zemích*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 2004. 189 s. ISBN 80-246-0780-8.

⁷⁸ KŘÍŽKOVÁ, Alena. a kol. *Práce a péče: proměny „rodičovské“ v České republice a kontext rodinné politiky Evropské unie*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. 163 s. ISBN 978-80-86429-94-6.

⁷⁹ ŠTASTNÁ, Anna. *Neúplné rodiny v České republice a ve vybraných evropských zemích*. 1.vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 131 s. ISBN 978-80-7416-038-7.

restriktivní azylové politice, plynoucí ze strachu šíření antisemitismu. Konec války přilákal do země uprchlíky z pobaltských zemí a Finska, přicházející za prací. V roce 1960 tvořili Skandinávci více než polovinu obyvatelstva se zahraničním původem. V 70. a 80. letech byl zaznamenán nárůst počtu migrantů z Jižní Ameriky a Blízkého východu. Švédsko oficiálně ukončilo pracovní migraci ze států mimo Skandinávii v roce 1972. V roce 1995 vstoupilo Švédsko do EU a společně s uzavřením Schengenské dohody se otevřel trh pro další členské státy.⁸⁰ Společně s ministerstvem spravedlnosti je hlavní Švédskou institucí zabývající se migrací Švédská migrační agentura (Swedish Migration Agency), která vidí v migraci pozitivní sílu obohacující zemi z finančního i kulturního hlediska.⁸¹

---

⁸⁰ WESTIN, Charles. Sweden: Restrictive Immigration Policy and Multiculturalism. *Migration Policy Institute*. [online]. 1.6.2006 [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <https://www.migrationpolicy.org/article/sweden-restrictive-immigration-policy-and-multiculturalism>.

⁸¹ The Mission of the Migration Agency. *Migrationsverket*. [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <https://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/Our-mission.html>.

6. Vlastní práce

Pro analýzu je vybrána šestnáctiletá časová řada počínající rokem 2000, ve které jsou porovnávány ukazatele čtyřech vybraných států EU - České republiky, Francie, Německa a Švédska. Toto období v sobě zahrnuje několik významných událostí. V roce 2004 vstoupila ČR do EU, o 4 roky později vypukla velká ekonomická krize, která měla počátek ve Spojených státech amerických, následně se dostala až do Evropy a ovlivnila hospodaření všech evropských států. V roce 2015 ovlivnila evropský kontinent migrační krize způsobená přílivem uprchlíků ze zemí Blízkého východu.

6.1. Stav a struktura obyvatelstva

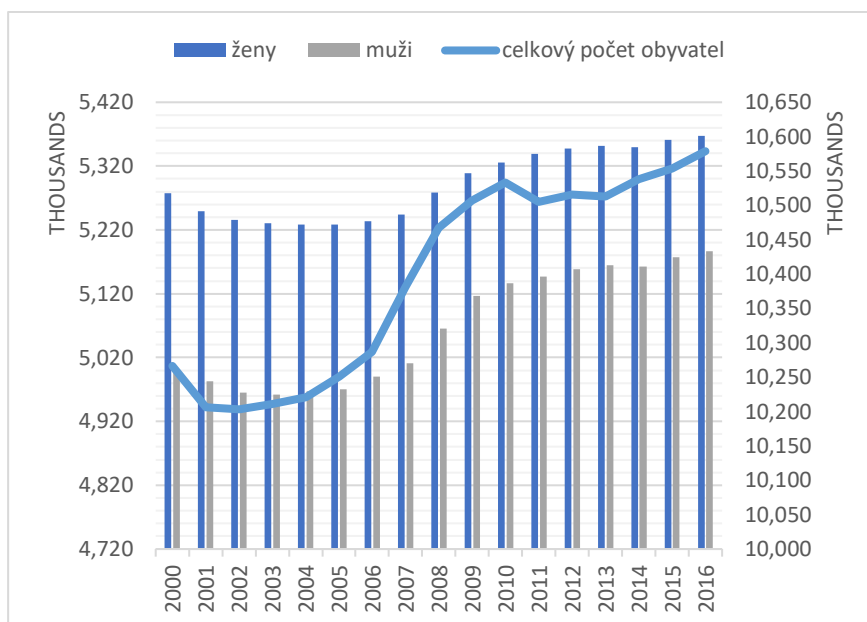
V současné době mají členské státy EU dohromady cca 510 mil. obyvatel. Pro státy EU je charakteristické demografické stárnutí populace, které je následkem snižující se plodnosti až pod hranici prosté reprodukce a nižší mírou úmrtnosti. Snížení plodnosti je zapříčiněno zvyšujícím se průměrným věkem ženy při porodu, který překračuje hranici 30 let. Podle absolutního přírůstku věkové struktury obyvatelstva mezi lety 2000/2016 vypočteného v příloze č. 10 je patrné, že za posledních 16 let se v EU snížil počet obyvatel ve věkových skupinách 0-14 let, 15-24 let a 25-49 let, naopak se zvýšil počet osob v postproduktivním věku. Během následujících desítek let se v EU předpokládá nejvíce zastoupených obyvatel ve věku 65 a více let. Obyvatelům EU stoupá průměrná délka života (která se pohybuje u žen 83,3 let a u mužů o 5,4 let méně – příloha č. 17) především díky zkvalitňování životních podmínek. Ke zlepšení podmínek se podílelo především získávání kontroly nad infekčními chorobami, zlepšení hygieny a zdravější životní styl. Hrubá míra přirozeného přírůstku klesá, jelikož se snižuje počet narozených dětí. Výrazný vliv na populační vývoj EU má stoupající míra migračního salda, zejména v posledních pěti letech a vyústěním migrační krize na Blízkém východě. V zemích EU stoupá míra rozvodovosti a klesá počet uzavřených sňatků.

V první části kapitoly je identifikován stav a struktura obyvatelstva pro jednotlivé vybrané země EU. Pro každou zemi je graficky znázorněn celkový a přirozený přírůstek obyvatelstva společně s migračním saldem dané země jehož vývoj a výpočet je obsažen v přílohách č. 6, 7 a 8.

6.1.1. Analýza stavu a struktury obyvatelstva ČR

Česká republika je parlamentní republikou, v čele s prezidentem jmenujícím předsedu vlády. V současnosti žije v ČR více než 10,5 mil. obyvatel na rozloze 78,86 tis. km². Ze čtrnácti krajů je největší koncentrace obyvatelstva ve Středočeském kraji. Jen v hlavním městě Praze je koncentrováno okolo 10 % obyvatelstva ČR.

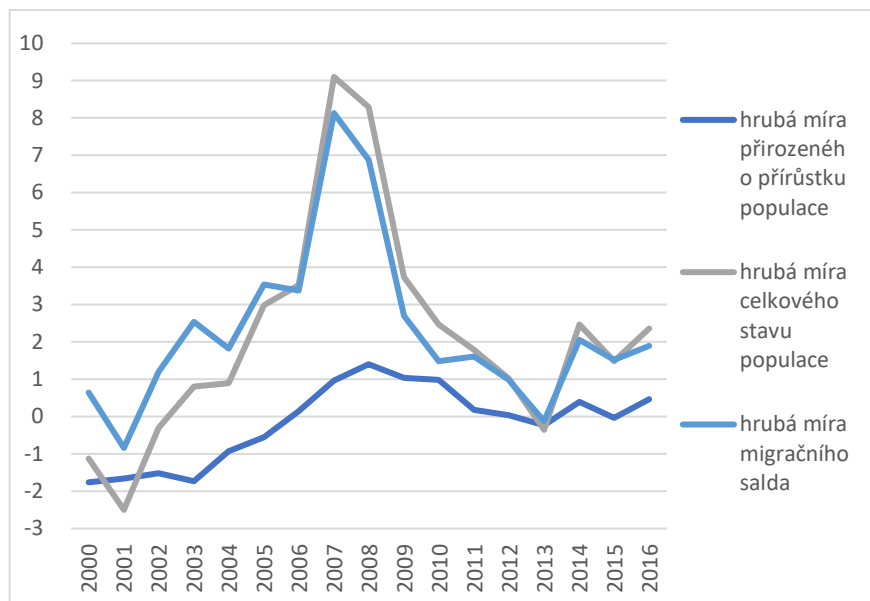
Graf 1 - Vývoj počtu obyvatel a podíl mužů a žen v ČR v letech 2000 - 2016 (v tis.)

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z grafu č. 1 je patrný pokles stavu obyvatelstva v roce 2001, který byl převážně způsobený přirozeným úbytkem a nízkou plodností českých matek. Počet obyvatel roste především vlivem imigrace. Na základě absolutního přírůstku obyvatel vypočteného v příloze č.1 lze vidět, že od roku 2000 byl zaznamenán nárůst o cca 312 tis. obyvatel. Rovněž vypočtený index feminity ukazuje dlouhodobě převažující počet žen nad počtem mužů. Po celé sledované období je v zemi od 105,5 - 103,5 žen na 100 mužů. Tento údaj však stále klesá, jelikož počet mužů stále přibývá a vykazuje rychleji rostoucí trendovou funkci než u žen.

Graf 2 - Vývoj hrubé míry přirozeného přírůstu populace, celkového stavu populace a hrubé míry migrace v ČR v letech 2000 - 2016 (v ‰)

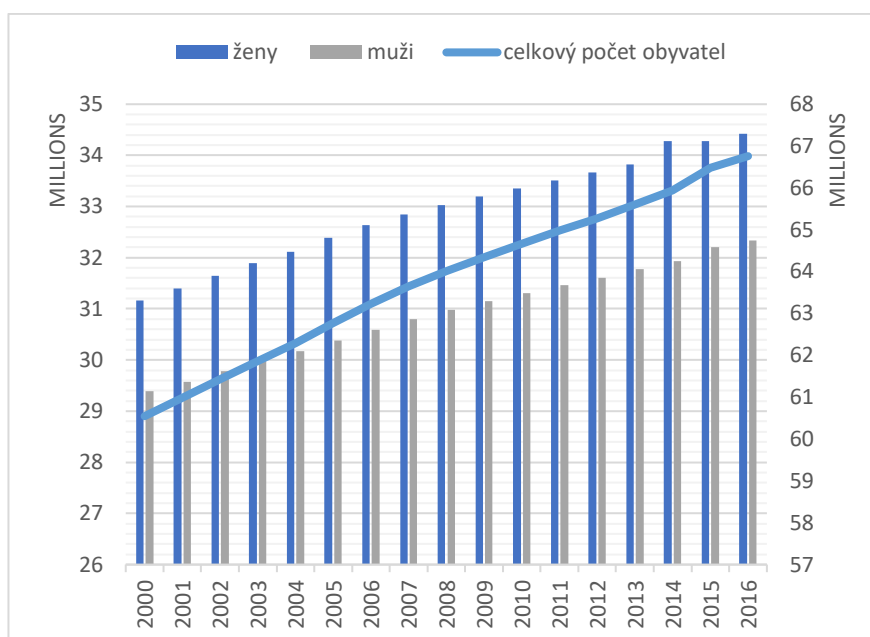
Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Růstová tendence počtu obyvatel v ČR je především způsobená kladným migračním saldem (graf č. 2). Záporné migrační saldo bylo zjištěno na počátku sledovaného období v roce 2001, o šest let později se vyšplhalo na rekordních 8,13 ‰, poté následoval pokles do roku 2013 o 8,25 ‰. Nárůst obyvatelstva přirozenou měrou je zanedbatelný, kladných čísel začal dosahovat v roce 2006. Od roku 2008 má přirozený přírůstek populace klesající tendenci, což je následek nepatrného rozdílu mezi počtem narozených dětí a počtem zemřelých.

6.1.2. Analýza stavu a struktury obyvatelstva Francie

Francie je poloprezidentskou republikou a skládá se z 18 správních regionů z nichž 13 leží v evropské části Francie a 5 v zámoří. Všechny zámořské regiony patří do součástí EU. Prezident je přímo volenou hlavou státu a jmenuje předsedu vlády. Francie je součástí Unie od roku 1999 a je členem eurozóny.

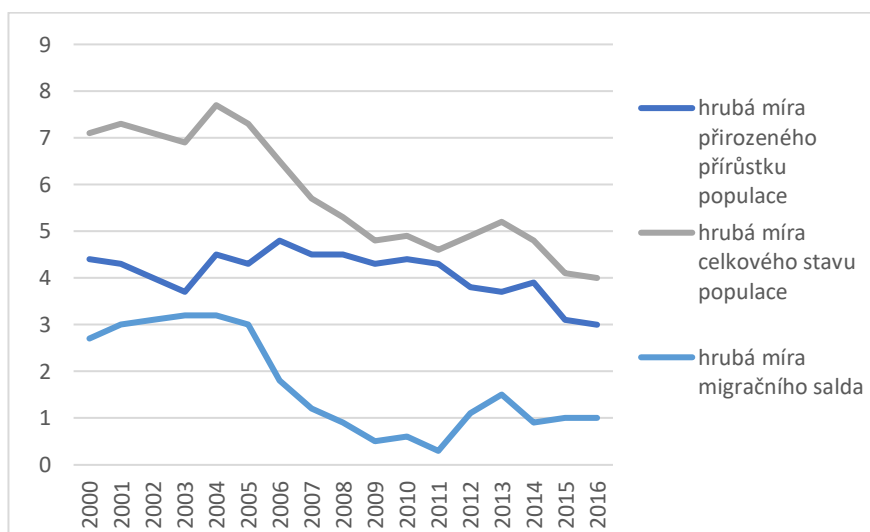
Graf 3 - Vývoj počtu obyvatel a podíl mužů a žen ve Francii v letech 2000 – 2016 (v mil.)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Francie je s rozlohou 643,8 tis. km² největším státem EU. Jak lze vidět z grafu č. 3, počet obyvatel za celé sledované období stále roste a v současnosti dosahuje 66,7 mil. (rok 2016), z nichž cca 2,2 mil. žije v hlavním městě Paříži. Na základě bazického indexu vypočteného v příloze č. 2, lze vidět nárůst počtu obyvatel od počátku sledovaného období o 10,3 %. Tento nárůst je způsobený stoupající porodnosti francouzských matek a vyšší úrovní plodnosti žen v pozdním věku. Ve Francii dlouhodobě převažuje počet žen nad počtem mužů. Na celkové populaci mají ženy dlouhodobě 51,6% podíl.

Graf 4 - Vývoj hrubé míry přirozeného přírůstku populace, celkového stavu populace a hrubé míry migrace ve Francii v letech 2000–2016 (v ‰)

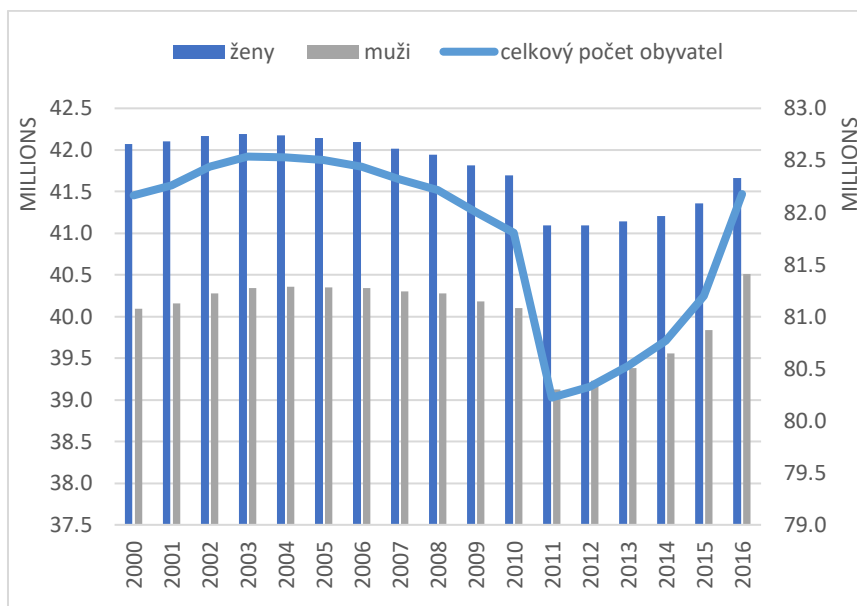
Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Z grafu č. 4 je patrný pokles celkového stavu populace. Nejvyšší hodnota (7,7 ‰) celkového stavu populace byla zaznamenána v roce 2004, díky nejvyšší hodnotě migračního salda (3,2 ‰) a současně vysoké hrubé míry přirozeného přírůstku populace (4,5 ‰). Pokles celkového stavu populace je následkem poklesu migračního salda, které dosahovalo nejnižší hodnoty (0,3 ‰) v roce 2011. Migrační saldo však za celé sledované období nekleslo do záporných hodnot a počet přistěhovalých tak vždy převyšoval počet vystěhovalých osob ze země.

6.1.3. Analýza stavu a struktury obyvatelstva v Německu

Německo je parlamentně-demokratická republika, v čele vlády stojí kancléř a hlavou státu je prezident, jehož hlavní povinnosti a pravomoci jsou převážně reprezentativní. Země se skládá z 16 spolkových zemí, z nichž každá má svou vlastní ústavu a autonomii. V Německu žije v současné době celkem 82,17 mil. obyvatel (rok 2016) a je tak nejlidnatějším státem EU. V hlavním městě Berlíně žije přibližně 3,47 mil. obyvatel. Rozloha země činí 357,3 tis. km² a je tak čtvrtou největší zemí EU

Graf 5 - Vývoj počtu obyvatel a podíl mužů a žen v Německu v letech 2000 - 2016 (v mil.)

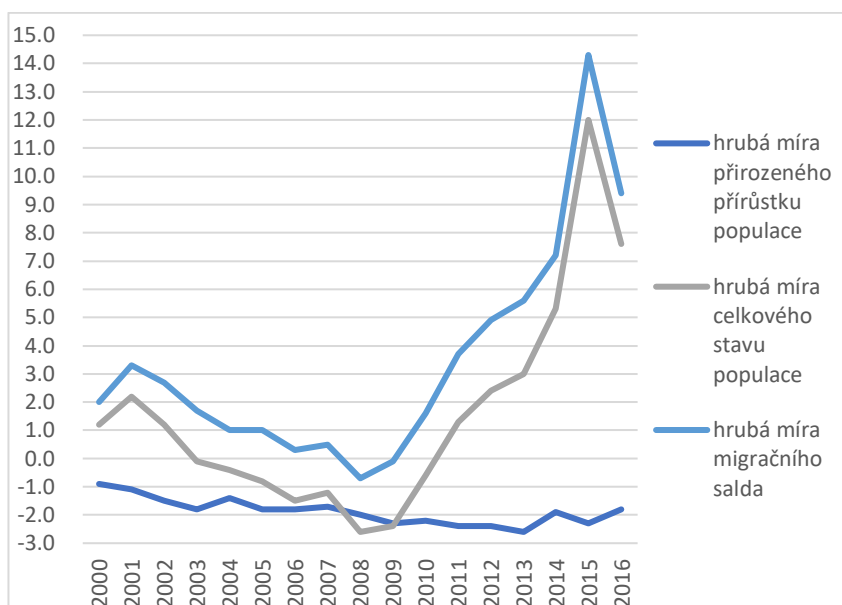

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Z křivky vývoje celkového počtu obyvatel Německa z grafu č. 5 lze vidět, že se do roku 2010 předpokládal počet obyvatel ve výši 81,8 mil. Na základě údajů a výpočtů elementárních charakteristik obsažených v příloze č. 3 je patrný prudký pokles počtu obyvatel v roce 2011, mající za následek sčítání lidu poprvé od sjednocení Německa roku 1990. Toto sčítání přineslo několik překvapení. Hlavním překvapením bylo, že se napočítalo

80,2 mil. obyvatel, tedy o 1,5 mil. méně než se předpokládalo. Zjištěný pokles měl negativní dopad na příjmy některých měst a obcí, které vykazovaly více občanů než byla skutečnost. Do roku 2010 získávali Němečtí statistici data získaná při sčítání v roce 1987 v někdejším západním Německu. Statistický úřad pravidelně aktualizoval údaje dle informací ve veřejných registrech. Tyto údaje byly značně nepřesné. Problémem je, že se podle údajů o počtu obyvatel přidělují peníze jednotlivým spolkovým zemím a obcím nebo se určují obvody při volbách. Počet obyvatel Německa od této doby stoupl a v současné době dosahuje přes 82 mil. s převažujícím počtem žen nad počtem mužů (jedná se o cca 1,4 % převahu).

Graf 6 - Vývoj hrubé míry přirozeného přírůstku populace, celkového stavu populace a hrubé míry migrace v Německu v letech 2000 - 2016 (v ‰)

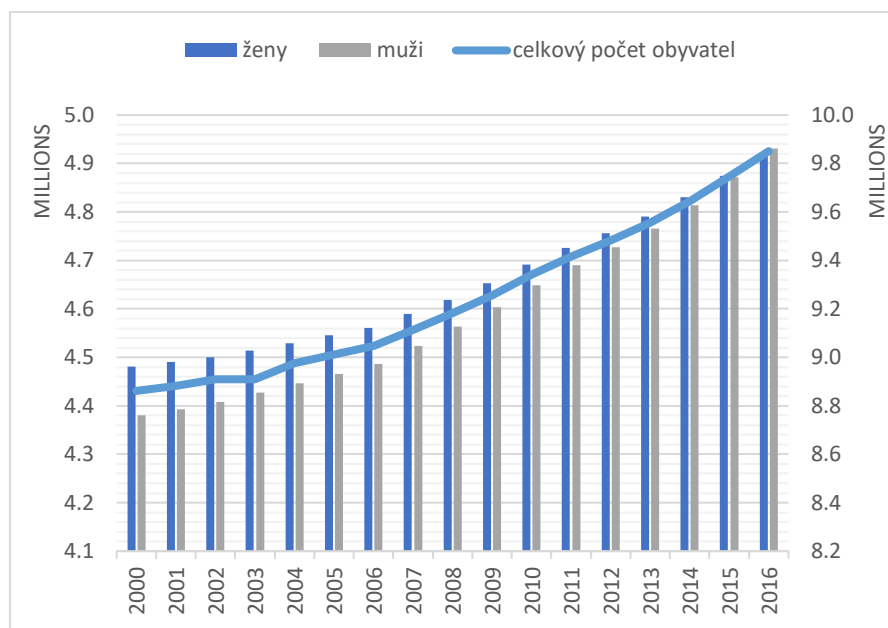
Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Ačkoli přirozený přírůstek populace Německa mírně klesá, hrubá míra celkového stavu obyvatelstva má stoupající tendenci. Z grafu č. 6 je možné vidět, že nejnižší záporné hodnoty (-0,7 ‰) dosáhlo migrační saldo v roce 2008, od této doby stoupl do roku 2015 o rekordních 15 ‰, což je především následek masového přílivu imigrantů v důsledku migrační krize vypuklé v témže roce. Míra přirozeného přírůstku populace se pohybuje v průměru okolo -1,9 ‰ a v zemi tak převažuje počet zemřelých nad počtem živě narozených osob. Hodnoty celkového stavu obyvatelstva téměř kopírují křivku hrubého migračního salda. Důvodem je, že celkový počet obyvatel Německa je velmi ovlivněn počtem imigrantů.

6.1.4. Analýza stavu a struktury obyvatelstva Švédska

Švédské království je jedním ze severských států na Skandinávském poloostrově a je třetí největší zemí EU s rozlohou 449,96 km² a bezmála 9,9 mil. obyvatel (rok 2016). Hustota osídlení je nízká, většina obyvatelstva je koncentrována v jižní polovině země a cca 85 % populace žije v městských oblastech.

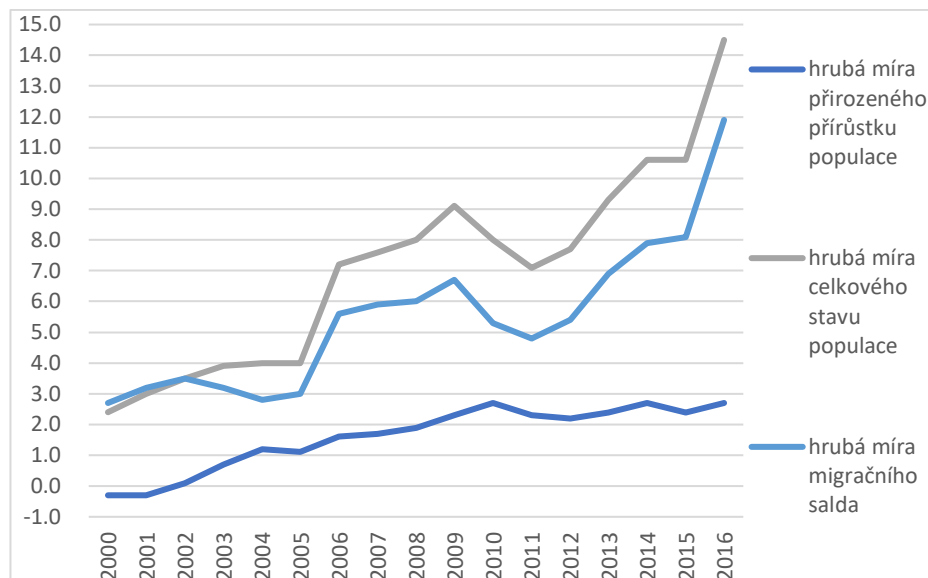
Graf 7 - Vývoj počtu obyvatel a podíl mužů a žen ve Švédsku v letech 2000 – 2016 (v mil.)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Na základě výpočtu absolutního přírůstku v příloze č. 4, lze vidět celkový nárůst obyvatel od počátku sledovaného období o cca 990 tis. Rozdíl mezi počtem žen a počtem mužů je nepatrný. Do roku 2015 převažoval v zemi počet žen, tento rozdíl se každým rokem snižoval. Na základě výpočtu maskulinity byl v roce 2016 poprvé zaznamenán vyšší počet mužů nad ženami. Švédsko tak v porovnání s ostatními sledovanými zeměmi patří mezi výjimku.

Graf 8 - Vývoj hrubé míry přirozeného přírůstku populace, celkového stavu populace a hrubé míry migrace ve Švédsku v letech 2000 - 2016 (v ‰)

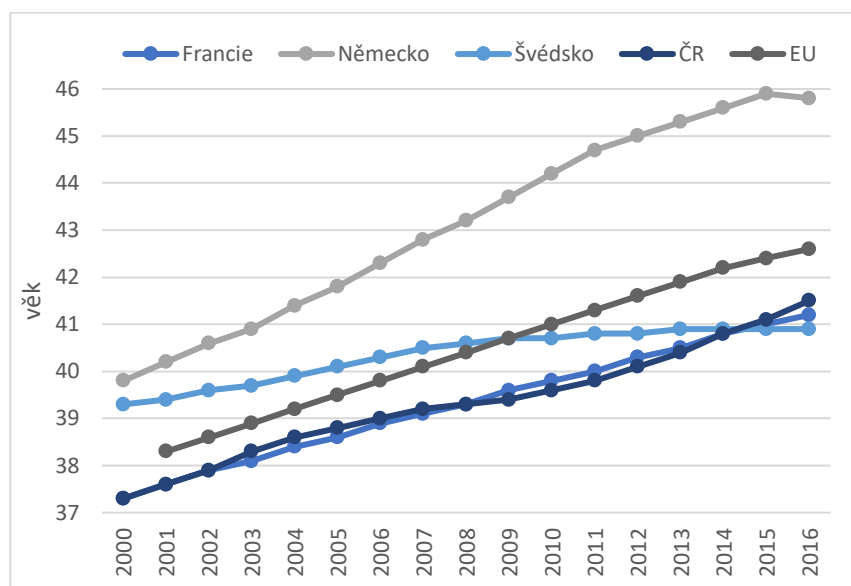
Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Hrubá míra celkového stavu populace ve Švédsku (znázorněná grafem č. 8) roste především díky narůstající hodnotě migračního salda. Švédsko je svým přístupem vstřícné k přijímání migrantů, proto za poslední dva roky míra migračního salda stoupla o 3,8 ‰. K růstu populace přispívá také stoupající míra přirozeného přírůstku obyvatelstva, která v roce 2002 přesahuje kladné hodnoty a v současnosti dosahuje 2,7 ‰.

6.2. Věková struktura vybraných zemí EU

Graf 9 - Vývoj věkového mediánu vybraných zemí EU v letech 2000 – 2016

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

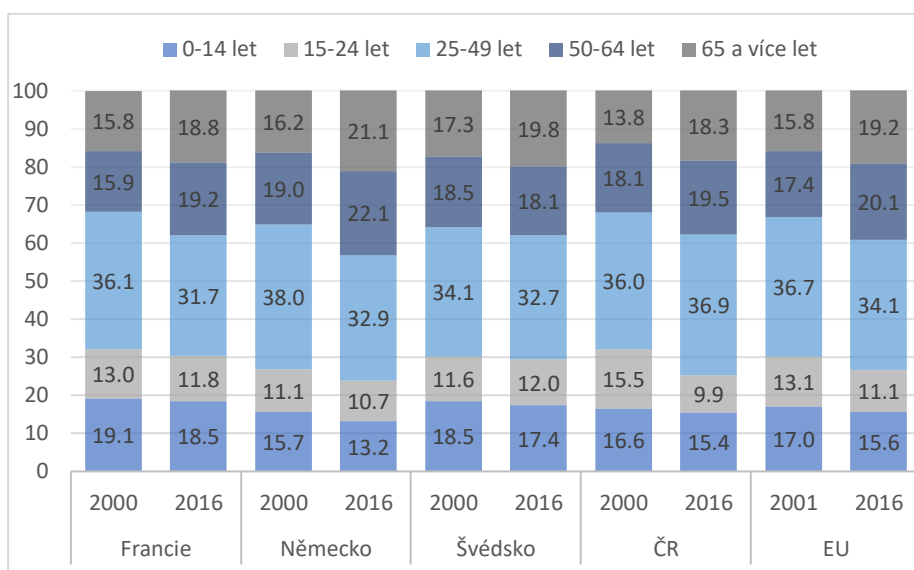
Velmi diskutovaným tématem, který se týká všech vybraných států je stárnutí populace. Pro mezinárodní srovnání je nejčastěji používám věkový medián. Pomocí grafu č. 9 je znázorněn rostoucí věkový medián u všech sledovaných zemí. Ze všech čtyřech zemí má v současné době nejnižší hodnotu (40,9 let) Švédsko, u kterého bylo na základě vypočteného absolutního přírůstku v příloze č. 9 zjištěn nárůst od počátku sledovaného období o pouhých 1,6 let. Země s nejvyšším věkovým mediánem, pohybujícím se nad hranicí EU 28 je Německo, jehož hodnota dosahuje 45,8 let v roce 2016.

Obyvatelstvo je členěno do třech základních věkových skupin:

- **Předproduktivní věk** zahrnuje věkovou skupinu 0-14 let.
- **Produktivní věk**, který je dále rozdělen do věkových skupin 15-24 let, 25-49 let, 50-64 let.
- **Poproduktivní věk**, zahrnující věkovou skupinu 65 a více let.

Pro viditelné srovnání je sestaven graf č. 10, ve kterém je zobrazena procentní věková struktura populace vybraných zemí společně s průměrem všech členských států EU v letech 2000 a 2016.

Graf 10 - Věková struktura populace vybraných zemí EU v letech 2000 - 2016 (v %)

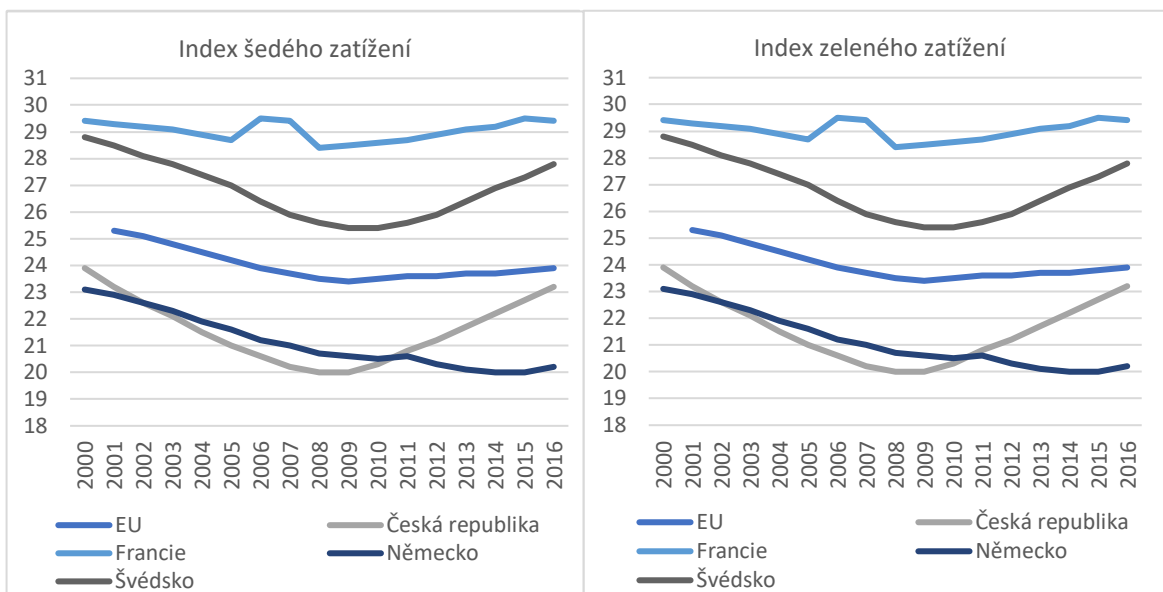
Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Z grafu č. 10 je stárnutí populace všech zemí patrné. Ve všech sledovaných státech od roku 2000 ubylo osob v nejnižší věkové kategorii. Podobné je to i u kategorie ve věku 15-24 let, kdy všechny procentuální hodnoty mezi lety 2000 a 2016 poklesly. Podle výpočtu absolutních koeficientů v příloze č. 10 byla zjištěna výjimka u Švédky, u kterého tato věková kategorie zaznamenala 0,4 % nárůst. Nejvyšší pokles (o 5,6 %) ve stejné kategorii byl evidován v ČR. Hodnoty věkové skupiny 25-49 let poklesly ve Francii o 4,4 %, v Německu o 5,1 % a ve Švédsku o 1,4 %. V ČR byl ve stejné věkové kategorii evidován nárůst o 0,9 %. Starší věkové skupiny zaznamenaly u všech zemí procentní nárůst kromě Švédska, u kterého počet osob ve věku 50-64 let poklesl o 0,4 %. Ve všech státech v rozmezí let 2000/2016 narostl počet osob v poproduktivním věku.

Na počátku sledovaného období bylo v ČR 1 423 tis. obyvatel ve věku 65 let a více (příloha č. 5). V roce 2016 toto číslo narostlo o 566 tis. (tedy o 4,5 %), což představuje nejvyšší nárůst ve srovnávaných věkových skupinách. Z grafu vyplývá, že se obyvatelé vybraných států EU dožívají vyššího věku v roce 2016 než v předchozích letech. Příčina tohoto jevu je díky zkvalitňování zdravotnických a sociálních služeb a současnému trendu zdravého životního stylu.

V následujícím grafu č. 11 jsou znázorněny indexy šedého a zeleného zatížení, které vypovídají o poměru seniorů a dětí k počtu obyvatel v ekonomicky aktivním věku (15-64 let). Indexy závislosti starých a mladých osob, značí poměr starších osob 65 let a dětí ve věku 0-14 let. Díky své vypovídající charakteristice vývoje věkového složení, jsou tyto indexy vyhledávanými ukazateli pro mezinárodní porovnání.

Graf 11 - Index šedého a zeleného zatížení vybraných zemí EU v letech 2000 – 2016 (v %)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Index šedého zatížení u všech sledovaných zemí vykazuje rostoucí trend. V grafu č. 11 je zřetelné, že nejvyšší index šedého zatížení vykazuje od roku 2004 dlouhodobě Německo. Index závislosti starých Francie téměř kopíruje průměr EU, který v roce 2016 činil 29,3 %, na každou osobu ve věku 65 let a více připadaly téměř 4 osoby v produktivním věku. Nejnižšího indexu závislosti starých dosahuje ČR. Francie a Švédsko patří k zemím s nejvyšším indexem závislosti mladých. Důsledkem je především nastavení rodinné a natalitní politiky těchto zemí.

Během následujících desítek let se státy EU dočkají situace, kdy nejpočetnější věkovou skupinou obyvatelstva budou tvořit obyvatelé starší 65 let a průměrný věk obyvatel se bude blížit 50 letům. Důsledkem je snížená porodnost a stále vyšší dožívání pokročilejšího věku. Podle Eurostatu se v roce 2080 v EU odhaduje 52,3 ekonomicky neaktivních obyvatel na 100 osob v produktivním věku. Stárnutí populace bude mít nejvýraznější dopad na důchodovou politiku, jelikož se počet seniorů bude stále zvyšovat a nároky na starobní důchody budou přibývat.

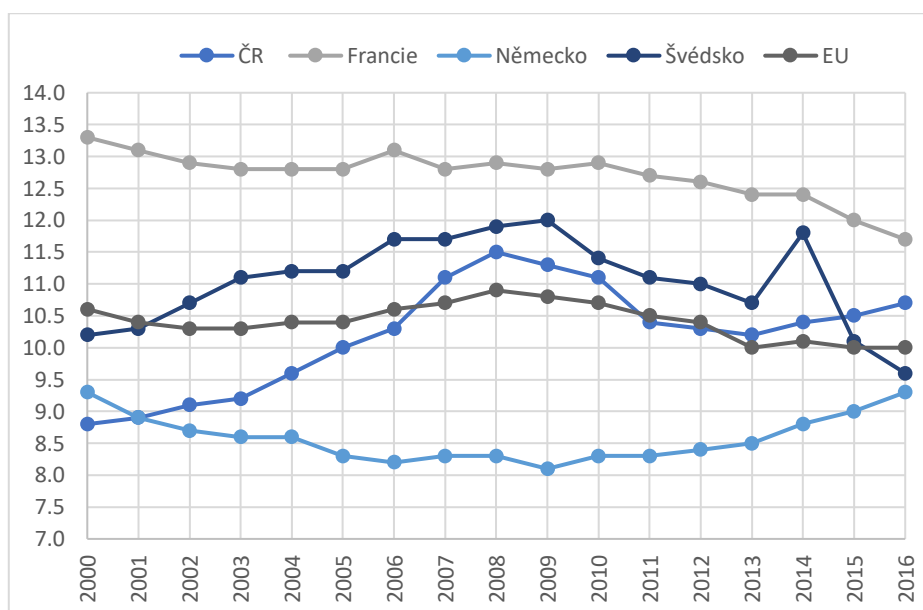
6.3. Porodnost

Porodnost je důležitým ukazatelem pro následující vývoj a přirozenou obnovu populace. V rozvinutých státech se za přirozenou míru plodnosti považují 2,1 živě narozené děti na jednu ženu. Dlouhodobá stabilita počtu obyvatel by byla za této hodnoty zajištěna, pokud by nedocházelo k přistěhování či vystěhování obyvatel. Na výši porodnosti má vliv hned několik faktorů, kterými jsou například náboženství, sociální politika státu, zodpovědnost za výchovu, stres a zdraví obyvatelstva.

6.3.1. Analýza porodnosti vybraných zemí EU

Na základě zjištěných dat z Eurostatu o počtu narozených dětí obsažených v příloze č. 6 je vidět, že se porodnost v jednotlivých státech EU liší. V ČR se mezi lety 2000 a 2016 narodilo v průměru okolo 105,9 tis. živě narozených dětí za rok. Tento počet dosáhl svého vrcholu v roce 2008, kdy se narodilo přibližně 119,6 tis. dětí. Nejnižšího počtu (90,7 tis.) živě narozených dětí bylo dosaženo v roce 2001. V Německu se průměrně ročně narodí okolo 702,5 tis. dětí. Nejmenší počet (662,7 tis.) se narodil v roce 2011. V posledním sledovaném roce činil počet narozených dětí 770 tis. Počet živě narozených dětí meziročně klesá i u Francie, jejíž průměr je 824 tis. živě narozených dětí za rok. Nejvíce dětí (929 tis.) zde narodilo v roce 2008. Ve Švédsku se v průměru narodí téměř 106,8 tis. dětí. Nejvíce dětí (117,4 tis.) se narodilo v posledním sledovaném roce 2016.

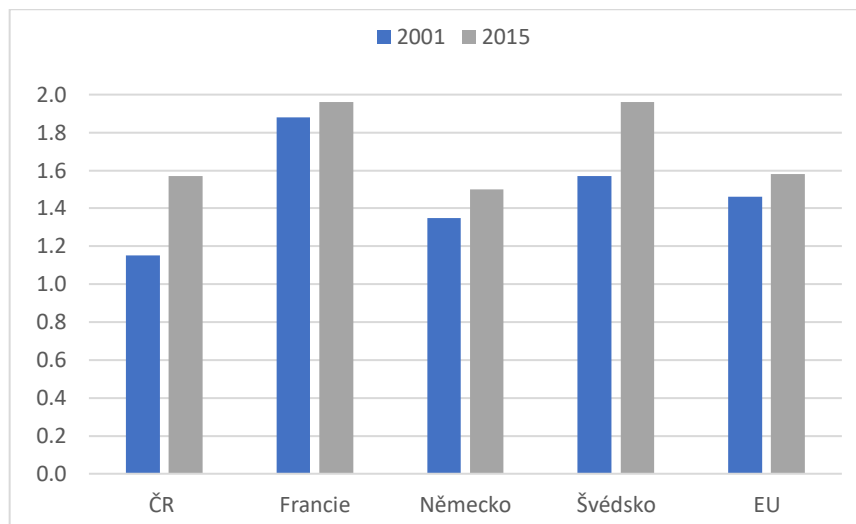
Graf 12 - Vývoj hrubé míry porodnosti ve vybraných zemích EU v letech 2000 – 2016 (v ‰)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Z grafu č. 12 vyplývá, že dlouhodobě nejvyšší hrubou mírou porodnosti vykazuje Francie, jejíž hodnota se pohybuje v průměru okolo 12,7 %. Poměrně vysokou míru porodnosti evidovalo do roku 2014 Švédsko, jehož hodnota poté klesla až pod průměr EU, který činí 10 %. Německo patří mezi země s poměrně nízkou mírou porodnosti, která do roku 2009 klesla až na hodnotu 8,1 %. Jako jediná ze sledovaných zemí má však od té doby stoupající trend. Nejvyššího počtu novorozenců v ČR bylo narozeno v roce 2008, kdy hrubá míra porodnosti dosahovala 11,50 %. Do roku 2013 následoval pokles o 1,3 % a následně růst do roku 2016 na hodnotu 10,70 %. K největšímu meziročnímu růstu došlo mezi lety 2006 a 2007. Absolutní meziroční přírůstek, vypočtený v příloze č. 11, tehdy činil 8 %. Z dlouhodobého hlediska zůstává plodnost v ČR na nízké úrovni a nezajišťuje tak prostou reprodukci generací. Následkem je snižování počtu živě narozených dětí, snižování plodnosti žen ve věku 20 až 24 let a růst počtu dětí narozených mimo manželství. Podle výpočtů elementárních charakteristik hrubé míry porodnosti u ostatních zemí, byl u všech kromě Německa zaznamenán pokles porodnosti po roce 2008. Následkem může být vypuknutí hospodářské krize, jejíž pokles ekonomické situace předpokládá další vliv na rozhodování partnerů o založení rodiny.

Graf 13 - Porovnání úhrnné plodnosti ve vybraných zemích EU v letech 2001 a 2015 (v ‰)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

V předchozím grafu č. 13 je porovnávána intenzita plodnosti jednotlivých vybraných států EU v letech 2001 a 2015. Tento údaj předpokládá průměrný počet dětí, které se narodily jedné ženě během reprodukčního období. U všech sledovaných států úhrnná plodnost stoupla. Po celou dobu sledování, byla však pouze ve Francii dosažena blízká se potřebná hodnota 2,1 dítěte na každou matku, která se ve vyspělých zemích bere jako hodnota zajištění obnovy populace. Naposledy byla hranice této hodnoty v ČR naměřena

v roce 1979. Nejblíže hodnotě zajišťující prostou reprodukci generací bylo dosaženo v roce 2015, kdy úhrnná plodnost činila 1,57 ‰. V roce 2008 byla v ČR překonána hranice pro velmi nízkou úroveň plodnosti, která činí 1,3 živě narozených dětí na jednu matku. Průměrná hodnota úhrnné plodnosti členských států EU činí 1,58 ‰. Vývoj úhrnné plodnosti jednotlivých zemí za období 2000 - 2015 je obsažen v příloze č. 12.

Z výsledků je zřejmé, že dochází k jevu, kdy ženy v EU odkládají těhotenství do vyššího věku. Budoucí vývoj úrovně plodnosti závisí zejména na ekonomické situaci a nastavení sociální a rodinné politiky, související se snahou o podporu rodin s dětmi a s možnou harmonizací rodinných a pracovních příležitostí v případě vzdělanějších žen například v podobě rozšířených pracovních úvazků, dostupností mateřských školek apod.

Tabulka 2 - Průměrný věk žen při porodu a průměrný věk žen při porodu prvního dítěte ve vybraných zemích EU v letech 2000 a 2015

	Průměrný věk rodiček		Průměrný věk prvorodiček		I _{2015/2000}	
	2000	2015	2000	2015	rodičky	prvorodičky
ČR	27,2	30,0	25,0	28,2	1,103	1,128
Francie	29,3	30,4	27,8	28,5	1,038	1,025
Německo	28,8	30,9	28,7*	29,4	1,073	1,024
Švédsko	29,9	31,0	27,9	29,2	1,037	1,047
EU	29,0**	30,5	28,7***	29,0	1,052	1,010

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

*) údaj z roku 2009

***) údaj z roku 2001

****) údaj z roku 2013

V tabulce č. 2 je znázorněn vývoj průměrného věku ženy při porodu u všech sledovaných států v letech 2000 a 2015. Na základě vypočteného bazického indexu (více v přílohách č. 14 a 15) se bez výjimky u všech států se průměrný věk prvo/rodiček od počátku sledovaného období zvyšuje. Průměrně v nejvyšším věku rodí ženy ve Švédsku, kde tato hodnota dlouhodobě přesahuje hranici 30 let. Ačkoli ČR dosahuje nejnižší hodnoty průměrného věku rodiček, na základě bazického indexu bylo zjištěno, že její nárůst mezi lety 2000 - 2015 byl nejrychlejší a činil 10,3%. Nárůst evropského průměrného věku byl téměř o polovinu nižší a činil 5,2 %. Ženy v EU rodí v průměrném věku 29,7 let. V roce 2011 byla poprvé překročena hranice 30 let. Nejméně odkládají první dítě bulharské a polské matky, které rodí mezi 26 - 27 rokem života. Na opačném konci jsou Italky a Španělky s průměrným věkem porodu cca 31 let.

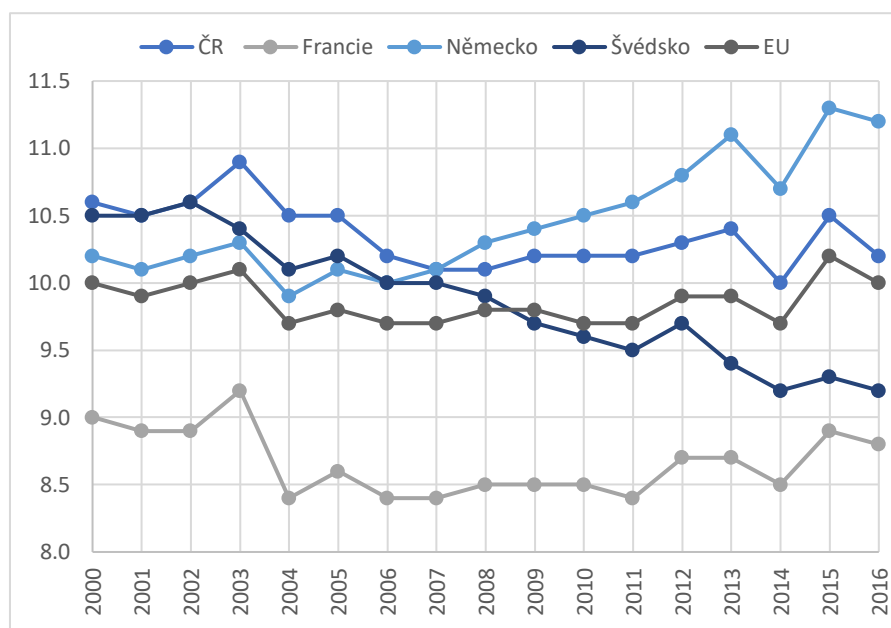
6.4. Úmrtnost

Druhým nezbytným ukazatelem pro přirozenou obnovu populace je úmrtnost. Úmrtnost je dále za potřebí rozdělit na důvody, které ji předcházejí. Příčin úmrtí je několik. Jednak se jedná o přirozené úmrtí (stářím), různé druhy nemocí a vnější příčiny smrti (nehody, sebevraždy, vraždy apod.).

6.4.1. Analýza úmrtnosti vybraných zemí EU

Na základě dostupných dat z Eurostatu obsažených v příloze č. 6 je zjištěno, že v Německu dlouhodobě převažuje počet zemřelých osob nad počtem živě narozených dětí. V roce 2016 v Německu zemřelo 920 tis. osob, což činí oproti počtu narozených rozdíl 50 tis. V ČR je tento rozdíl nepatrný. Ve sledovaném období zde zemřelo cca 107,6 tis. osob., nejvyššího počtu úmrtí (111,3 tis.) bylo evidováno v roce 2003. Ve Francii dojde v průměru ročně k 549,6 tis. úmrtí, což je 66,7% z celkového počtu narozených. Ve Švédsku převažuje počet rozených dětí nad počtem úmrtí v průměru o 15,3 tis. osob.

Graf 14 - Vývoj hrubé míry úmrtnosti ve vybraných zemích EU v letech 2000 – 2016 (v ‰)

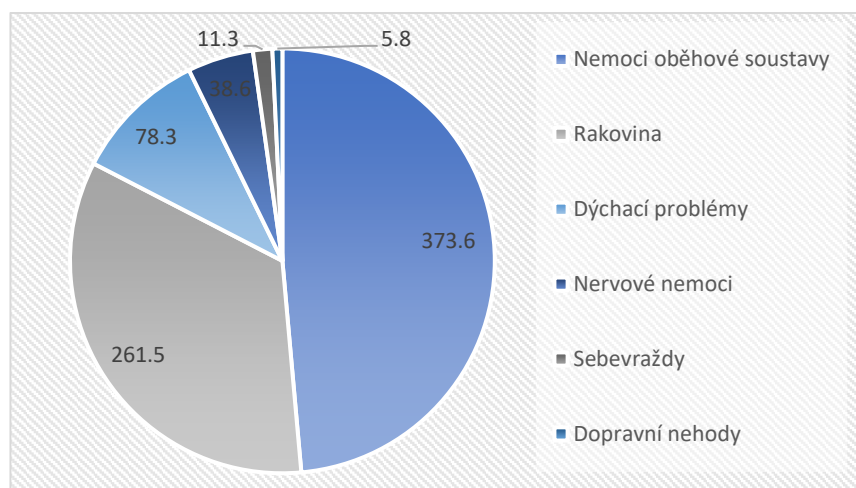
Zdroj: Eurostat, ČSÚ, vlastní zpracování

Z grafu č. 14, je patrný výrazně stoupající trend hrubé míry úmrtnosti Německa. Na základě bazického indexu vypočteného v příloze č. 15 je vidět že od počátku sledovaného období stoupla hodnota o 9,8 %. V ČR byla nejvyšší hodnota hrubé míry úmrtnosti dosažena v roce 2003, kdy tato hodnota dosáhla téměř 11 úmrtí na 1 000 obyvatel. Nejvyšší meziroční přírůstek byl mezi lety 2014/2015 a činil 5 %. Současně se hodnota hrubé míry úmrtnosti

v ČR pohybuje okolo 10,2 ‰. Klesající hrubou míra úmrtnosti dlouhodobě eviduje Švédsko, kde od roku 2000 klesla míra o 12,4 ‰. Celkově nejnižší míru úmrtnosti eviduje Francie. V průměru se pohybuje okolo 8,66 ‰. Nejvyšší meziroční pokles byl zaznamenán mezi lety 2003/2004 a činil 8 ‰.

V následujícím grafu č. 15 jsou uvedeny nejčastější příčiny úmrtí ve státech EU v roce 2014 (podrobně pro ostatní státy obsaženo v příloze č. 18). Díky této statistice je možné posoudit riziko úmrtí ve spojení s různými chorobami nebo jinými příčinami. Výsledky lze dále analyzovat podle pohlaví, věku, země, ve které k úmrtí došlo nebo země pobytu zesnulého. Údaje jsou uváděny v tzv. standardizované míře úmrtnosti, která udává počet úmrtí na 100 tis. obyvatel.

Graf 15 - Příčiny úmrtí v EU v roce 2014, standardizovaná míra úmrtnosti (na 100 000 obyvatel)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Od roku 2004 se standardizované míry úmrtnosti v důsledku nemoci oběhové soustavy, rakoviny a dopravních nehod snižovaly. Podle údajů zjištěných na Eurostatu byla největší standardizovaná míra úmrtnosti v důsledku srdečních chorob zaznamenána v Litvě, Lotyšsku, na Slovensku, v Maďarsku, a ČR. Ve všech těchto zemích činila ve sledovaném roce více než 350 úmrtí na 100 000 obyvatel. Nejméně srdečních nemocí figuruje ve Francii, Portugalsku, Nizozemsku, Španělsku, Belgii, Dánsku, Lucembursku a Řecku, kde je standardizovaná míra úmrtí nižší než 100. Počet úmrtí zapříčiněných srdečními chorobami ubylo od roku 2004 o cca 30 %. V roce 2013 zemřelo nejvíce lidí ve všech státech EU na rakovinu. V průměru se jednalo o 265 úmrtí na 100 000 obyvatel. Nejvíce obyvatel (352,1 na 100 000 obyvatel) v důsledku rakoviny zemřelo v Maďarsku, dále v Chorvatsku, Slovensku, Slovinsku, Dánsku a Lotyšsku. V zemích EU došlo mezi lety 2004 a 2013 ke snížení úmrtnosti v důsledku rakoviny u mužů o 11 % a u žen o 5,9 %. Na rakovinu prsu

v roce 2013 zemřelo v EU 33,2 žen za 100 000 obyvatel. Tato hodnota značí pokles o 10,1 % od roku 2004. Třetí nejčastější příčinou úmrtnosti v EU jsou respirační choroby, které v průměru činily 83 úmrtí na 100 000 obyvatel. Tento typ úmrtí se vyskytuje především u osob starších 65 let. Nejvíce se respirační choroby vyskytují ve Velké Británii, Irsku, Dánsku a Portugalsku. Větší počet úmrtí (18,9 % u mužů a 25,1 % u žen) byl zaznamenán z důvodů nemocí nervové soustavy. V EU zapříčiní tyto nemoci v průměru 38 úmrtí na 100 000 obyvatel. Nejvyšší standardizovanou míru úmrtnosti v důsledku nemocí nervového systému vykázalo Finsko (141 úmrtí na 100 000 obyvatel), na které připadal více než dvojnásobný počet druhé nejvyšší míry v Nizozemsku, která činila 56 úmrtí na 100 000 obyvatel. Nejméně osob, které si vzali samy život žije na Maltě a v Řecku (průměrně okolo 5 úmrtí na 100 000 obyvatel). Průměrně došlo v EU v roce 2013 k 11,7 úmrtí na 100 000 obyvatel v důsledku sebevražd. Nejvíce sebevražd se odehrává v Litvě (36,1 úmrtí na 100 000 obyvatel, což je třikrát vyšší než průměr EU). Počet úmrtí zapříčiněných v důsledku dopravních nehod se snížilo přibližně o 45 % u obou pohlaví. Nejméně obyvatel ze všech členských států zemře v důsledku dopravních nehod ve Velké Británii (2,7 úmrtí na 100 obyvatel).⁸²

Nejčastějšími příčinami smrti v ČR jsou nemoci oběhové soustavy, které měly v roce 2013 na svědomí 670 úmrtí na 100 000 obyvatel z toho 364,4 obětí na 100 000 obyvatel připadá na srdeční onemocnění. Mezi nemoci oběhové soustavy patří choroby související s vysokým krevním tlakem, cukrovkou, kouřením a cholesterolem. O 285,8 méně úmrtí v ČR měla na svědomí rakovina. Standardizovaná míra úmrtnosti dýchacích problémů činí 82,5 obětí, u nervových nemocí 30,4 obětí. V roce 2013 zemřelo následkem dopravních nehod 7,7 obětí a následkem sebevražd 15,2 obětí na 100 000 obyvatel.⁸³

K potvrzení stárnutí populace dále přispívá údaj o naději dožití mužů i žen v EU, který je porovnáván v následující tabulce č. 3 v letech 2002 a 2015.

---

⁸² Statistika příčin smrti. *Europa.eu*. [online]. 28.9.2017 [cit. 2018-02-16]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Causes_of_death_statistics/cs.

⁸³ Tamtéž.

Tabulka 3 - Porovnání naděje na dožití mužů a žen ve vybraných státech EU v letech 2002 a 2015

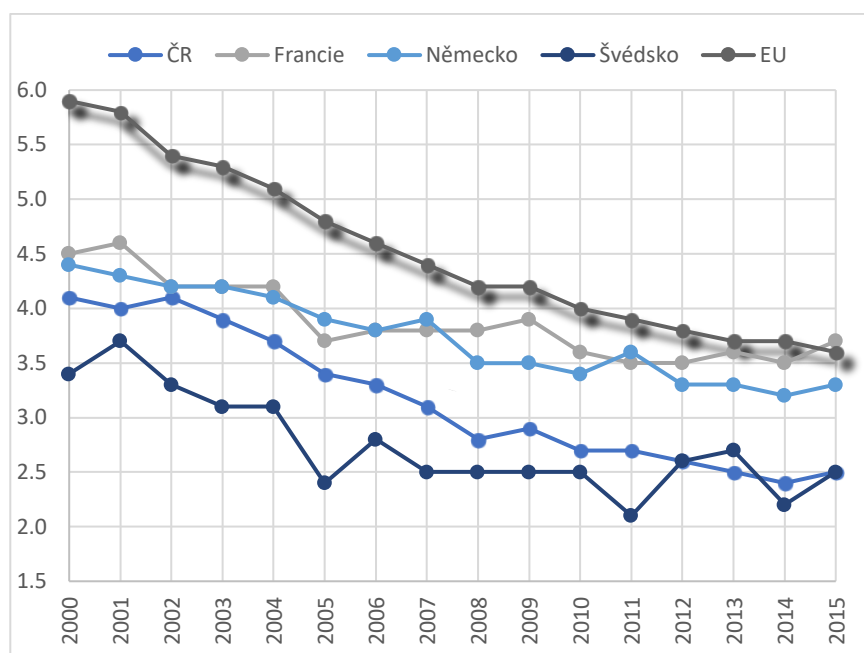
	Ženy		Muži		I _{2015/2002}	
	2002	2015	2002	2015	Ženy	Muži
ČR	78,5	81,4	72,1	75,8	1,037	1,051
Francie	83,0	85,5	75,7	79,2	1,030	1,046
Německo	81,3	83,1	75,7	78,3	1,022	1,034
Švédsko	82,1	84,1	77,6	80,4	1,024	1,036
EU	80,9	83,3	74,5	77,9	1,030	1,046

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Jak lze vidět z výpočtů bazického indexu, naděje na dožití žen i mužů při narození u všech států dlouhodobě stoupá (u žen o 2,2 – 3,7 %, u mužů o 3,4 – 5,1 %). Obecně mají ženy ve všech státech větší šanci na dožití vyššího věku než muži. Průměrně se novorozeným chlapcům v EU v roce 2015 předpokládá dožití 77,90 let. U dívek v EU se naděje dožití věku předpokládá o 5,4 roků více než u chlapců. V roce 2002 byla mezi nadějí na dožití žen a mužů v EU 6,4 roční propast. Za posledních 50 let se naděje dožití při narození zvýšila přibližně o 10 let. Následkem je především lepší sociální, environmentální a ekonomické podmínky a kvalitnější zdravotní péče. Nejvíce se Evropané dožívají především ve Španělsku, Itálii, Švédsku a Francii, kde činí průměrná naděje na dožití více než 83 let. Nejméně se v průměru dožívají obyvatelé východních členských států EU - Polska, Bulharska, ČR, Slovenska, Chorvatska, Maďarska, Rumunska a pobaltských státech.

Na počátku sledovaného období bylo předpokladem, že se novorozená dívka v ČR dožije 78,5 let, novorozený chlapec 72,1 let. V současnosti se ženy v průměru dožívají okolo 81,4 let, muži cca o 5,6 let méně. Tento věkový rozestup se však za posledních 15 let mírně zmírňuje, jelikož naděje na dožití u mužů má rychlejší rostoucí trend.

Graf 16 - Vývoj kojenecké úmrtnosti ve vybraných státech EU v letech 2000 - 2015 (v ‰)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Pozitivním výsledkem je dále dlouhodobé snižování kojenecká úmrtnost ve státech EU, která je znázorněná grafem č. 16. Na základě bazického indexu vypočteného v příloze č. 16 je vidět, že od roku 2000 klesla průměrná hodnota kojenecké úmrtnosti v EU o 61 %. Všechny vybrané země evidují nižší hodnoty kojenecké úmrtnosti než je průměr EU. Nejnižší kojenecká úmrtnost je ve Švédsku, kde dojde k téměř 3 úmrtím na 1 000 kojenců. Kojenecká úmrtnost Německa a Francie se pohybuje okolo 3,5 ‰. Vysoký pokles kojenecké úmrtnosti je následkem výrazného zkvalitnění evropské lékařské péče a vyšší informovanosti a opatrnosti matek v očekávání vybírající si alternativní porody bez přítomnosti odborné lékařské péče, které představují pro matku i novorozence výrazně vyšší riziko než porody uskutečněné v porodnicích. Za snížením také stojí intenzivní screening vrozených vad plodů, které by později byly neschopné života a zvýšily statistická čísla. Tyto plody jsou předčasně ukončeny a označeny za potrat.

Česká republika dosahuje v porovnání s ostatními zeměmi nižších výsledků. Faktem je změna v evidování mrtvorozenosti, která se úpravou zákona o zdravotnických službách z 1. dubna 2012 stanovuje minimální váha plodu alespoň do 500 g, nebo narození po ukončeném 22tt nebo velikostí novorozeněte od temene po patu alespoň 25 cm. Toto je zásadní rozdíl oproti předchozím letům, kdy se za mrtvorozené považovalo dítě až do hmotnosti 1 000 g, menší děti byly zařazovány jako potraty. Nová definice je v souladu s všeobecně používanou definicí ve většině zemí EU a dovoluje tak lepší mezinárodní

srovnání. Problémem je sledování porodů uskutečněných mimo zdravotnické zařízení, ve kterém matku s dítětem neošetřil žádný zdravotník nebo zdravotník nevyplnil patřičné formuláře a není porod evidován.⁸⁴

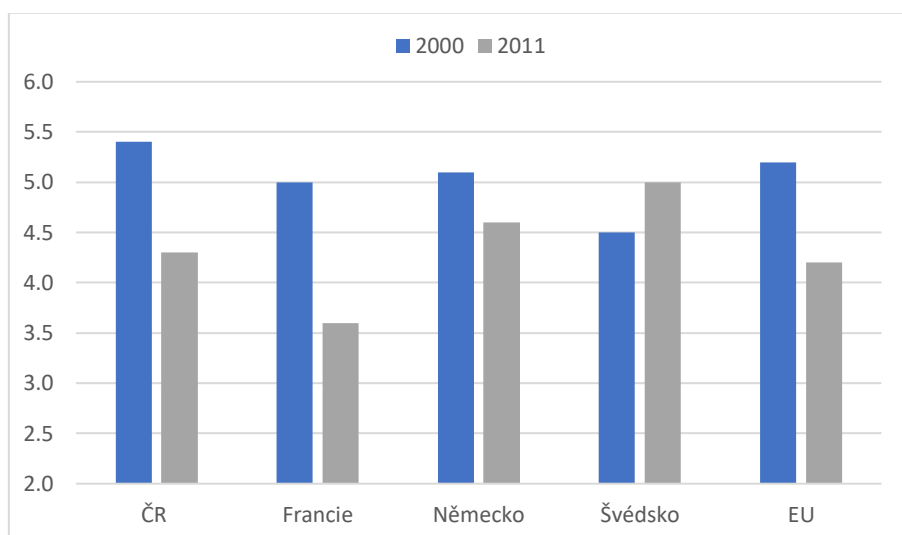
6.5. Sňatečnost

V nynější moderní době je uzavírání sňatků, zakládání rodin a životní styl ovlivněno kulturními standardy, sociální a rodinnou politikou, strukturou ekonomiky a trhem práce. Všechny tyto faktory ovlivňují manželství a rodinu různými způsoby a díky své odlišnosti je možné pozorovat rozdíly v jednotlivých regionech. Tradiční manželství ztrácí od poloviny 60. let 20. století na významu a rodinný model je čím dál více nahrazován neformálními svazky.

6.5.1. Analýza sňatečnosti ve vybraných zemích EU

V následující kapitole je popsán vývoj sňatečnosti ve vybraných státech EU, který se mění na základě změn v ekonomických a sociálních podmínkách života rodin v jednotlivých členských státech. Se sňatečností souvisí měnící se postavení žen. Uzavírání sňatků je v členských státech EU regulováno minimálním sňatkovým věkem, v ČR je to dovršení plnoletosti, ve výjimečných případech o 16 let.

Graf 17 - Porovnání hrubé míry sňatečnosti ve vybraných zemích EU v letech 2000 a 2011 (v ‰)

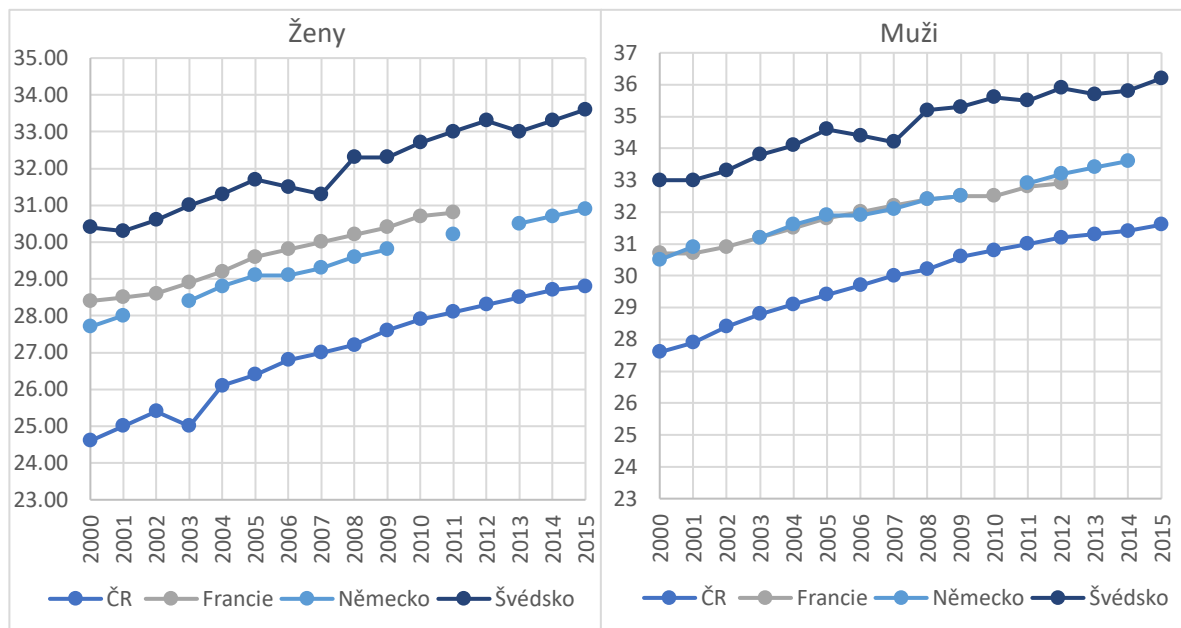
Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

⁸⁴ PAVLÍKOVÁ, Markéta. Sbiraná data o porodu, zdraví a úmrtí novorozenců v ČR a v zahraničí. *Biostatisticka.cz* [online]. 30.8.2014 [cit. 2018-02-16]. Dostupné z: <http://www.biostatisticka.cz/sbirana-data-o-porodu-zdravi-a-umrti-novorozencu-v-cr-a-v-eu/>.

V grafu č. 17 je porovnávána hrubá míra sňatečnosti vybraných členských států EU za období 2000 a 2011, která udává počet sňatků na 1 000 obyvatel středního stavu. Uzavírání sňatků má od počátku 90. let 20. století klesající charakter. Podle výpočtů elementárních charakteristik hrubé míry sňatečnosti EU 28 (v příloze č. 23) - průměrně klesl počet sňatků od roku 2000 z 5,2 na 4,2 sňatky na 1 000 obyvatel (výpočty elementárních charakteristik hrubé míry sňatečnosti pro ostatní státy jsou uvedeny v přílohách č. 19, 20, 21 a 22). Nejvyšší pokles (o 28 %) sňatků byl zaznamenán ve Francii. Výjimkou je Švédsko, ve kterém od roku 2000 stoupla hrubá míra sňatečnosti o 11 %. Zemí s nejvyšší sňatečností (6,97 ‰) je Kypr, následovaný Litvou (6,9 ‰), Maltou (6,35 ‰) a Polskem (5,61 ‰). Na opačném konci žebříčku se umístily státy, ve kterých není uzavírání sňatků tolik populární, jedná se o Španělsko (3,57 ‰), Itálie (3,52 ‰), Portugalsko (3,45 ‰), Lucembursko (3,42 ‰), Bulharsko (3,32 ‰) a Slovinsko (3,2 ‰). ČR se svými hodnotami sňatečnosti odpovídá průměru EU 28. V roce 2016 zde bylo uzavřeno 4,8 sňatků na 1 000 osob, celkem se jednalo o 50 768 manželství.

K příčinám poklesu sňatků ve většině států patří ztížené finanční podmínky k opatření vlastního bytu, nezaměstnanost nebo naopak soustředění se více na kariérní růst, vzdělání a odsouvání povinností do pozdějšího věku. Celkově se změnil pohled na manželství jako stvrzení vztahu, představovaného jako uznávanou formou soužití. V jednotlivých zemích se v případě manželství uplatňují různé postupy a pravidla zejména pokud jde o práva a povinnosti sezdaných párů týkající se například rodičovských povinností nebo jejich nemovitostí, dále vztahem mezi náboženským a občanským sňatkem. V některých státech EU je církevní sňatek uznáván jako rovnocenný civilnímu, v opačném případě nikoli. V současné době je možnost uzavření manželství pro stejnopohlavní páry uznávána v 16 státech EU, konkrétně se jedná o Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Irsko, Island, Lucembursko, Maltu, Německo, Nizozemsko, Norsko, Portugalsko, Rakousko (legální od roku 2019), Španělsko, Švédsko a Spojené království (vyjma Severního Irsku). V České republice je od roku 2006 uzákoněno registrované partnerství. Celkově má nejliberálnější postoj k právu gay a lesbických párů na manželství zejména země s protestantskou kulturní tradicí, případně země s vyšším podílem ateistického obyvatelstva – Nizozemsko a severské země. Opačný trend je naopak v zemích s větší mírou religiozity a větším podílem obyvatel s katolickým vyznáním, mezi které patří Španělsko, Portugalsko, Irsko a Francie. Registrované partnerství neumožňují právní předpisy v Bulharsku, Lotyšsku, Litvě, Polsku, Rumunsku a Slovensku.

Graf 18 - Vývoj průměrného věku žen a mužů při uzavření prvního manželství ve vybraných státech EU v letech 2000 - 2015

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Grafem č. 18 je znázorněn vývoj průměrného věku žen i mužů při uzavření prvního manželství ve státech EU. Průměrný věk uzavření manželství u obou pohlaví meziročně roste. V nejvyšším věku se uzavírají sňatku ve Švédsku, kde nyní ženy vstupují do prvního svazku v 33,6 letech, muži o 2,6 roky později. Ve Francii i Německu se ženy poprvé vdávají v téměř 31 letech, muži o 3 roky později. Nejmladší věk novomanželu je evidován v ČR, kdy ženy dosahují téměř 29 let při uzavírání prvního manželství, muži o 3 roky více. Na základě vypočteného bazického indexu v příloze č. 24 je však v ČR evidován nejrychlejší růst od počátku sledovaného období, kdy se věková hranice u žen zvýšila o 17,1 % a u mužů o 14,5 % (což je absolutní přírůstek více než 4 roky). Nejpomaleji roste věková hranice ve Francii (o 8,5 % u žen, o 7,5 % u mužů). Zvyšování věku, kdy lidé vstupují do manželství, je především následkem tlaku okolních faktorů jako je upřednostňování karierního růstu, rozsáhlejší možnosti vzdělání, cestování apod. Od 90. let je k založení rodiny a domácnosti vyžadováno podstatně větší ekonomické zázemí než v předchozí době.

6.6. Rozvodovost

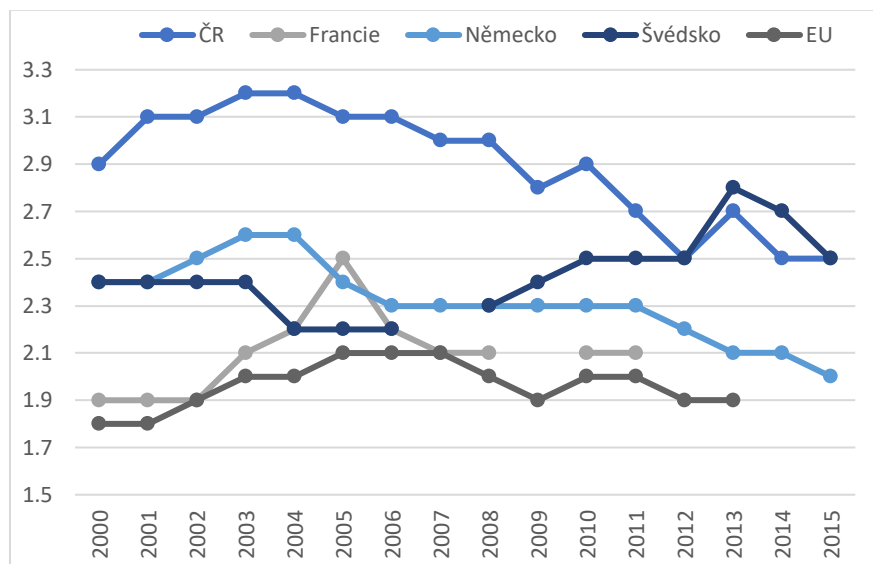
Manželství je právním vztahem, jehož podmínky k zániku jsou v jednotlivých státech Evropy odlišné. Právní úprava rozvodu není mezi členskými zeměmi jednotná. V některých státech (včetně ČR) musí manželské páry před rozvodem žít určitou dobu odděleně a současně je dána i minimální délka trvání manželství, v závislosti na typu rozvodu.

V ČR, podle zákonem č. 89/2012 Sb. § 755, občanského zákoníku, manželství zaniká rozvodem, dále prohlášením jednoho z manželů za mrtvého nebo smrtí. V minulosti bylo možné ukončit manželství jen z několika důvodů, postupem se tyto důvody více rozšiřovaly, měnily, zpříšňovaly, ale i také uvolňovaly. Častým důvodem k rozvodu je považována nevěra.

6.6.1. Analýza rozvodovosti ve vybraných zemích EU

Obyvatelstvo jednotlivých členských států se odlišuje národními kulturními tradicemi, rodinné a sociální politiky mají vliv na rodinné chování, které vede k odlišným postojům k manželství. Pro sledování vývoje rozvodovosti v Evropě je více problematické získání potřebných dat k srovnání, proto data za některá období chybí.

Graf 19 - Vývoj hrubé míry rozvodovosti ve vybraných státech EU v letech 2000-2015 (v ‰)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

V grafu č. 19 je znázorněný vývoj hrubé míry rozvodovosti EU, který značí počet rozvodů na 1 000 obyvatel v daném roce. Na základě výpočtů elementárních charakteristik v příloze č. 29, je zřejmé že od roku 2000 stoupla průměrná míra rozvodovosti v EU

o téměř 5,6 % (výpočty elementárních charakteristik hrubé míry rozvodovosti pro ostatní státy jsou uvedeny v přílohách č. 25, 26, 27 a 28). Nárůst rozvodovosti (o 10,5 %) byl evidován ve Francii, nepatrné zvýšení vykazuje i Švédsko. Rozvodovost v Německu a ČR má však za celé sledované období klesající tendenci, v obou případech byl pokles o více než 8 %. V porovnání s ostatními členskými státy je ČR vysoko nad průměrnou hrubou mírou rozvodovosti. Tento jev je znakem vysoké tolerantnosti rozvodů. Od 80. let se rozvádí přibližně 40 – 50 % manželství. Nejvíce rozvodů (33 060) se v ČR uskutečnilo v roce 2004, což představovalo 49,3 % z původně uskutečněných manželství. Míra rozvodů na počtu manželství od roku 2004 má mírně klesající charakter. Důkazem je i rostoucí průměrná délka trvání manželství, která se od roku 2000 zvýšila o 2 roky. Manželství v ČR trvá průměrně 13 let.

Mezi členské státy EU se v počtu rozvodů na 1 000 obyvatel nejvýše umísťuje Lotyšsko s hrubou mírou rozvodovosti 3,26 ‰, dále Litva (3,06 ‰) a ČR (2,5 ‰). V Belgii, severovýchodních zemích a Estonsku se provádějí cca 2,5 rozvody na 1 000 obyvatel za rok. Například v Belgii se v roce 2008 rozvedlo 77,5 párů na 100 sňatků. Vysoká rozvodovost je zde důvodem zjednodušené právní úpravě rozvodů, které byly dříve složitější a zdlouhavé. V Itálii, Maltě a Irsku se pohybuje hodnota hrubé míry rozvodovosti pod 1 ‰. V roce 2011 dosahovala hrubá míra nejnižší hodnoty rozvodovosti 0,1 ‰ na Maltě. Tyto rozdíly přináší především odlišná kultura, náboženské a historické zvyky panující v jednotlivých zemích. Každý stát má ze zákona stanovené důvody, ve kterých je možné rozvod podstoupit. Ve Švédsku manželé nemusí uvádět důvod rozvodu žádný. Naopak v Irsku nebo v Itálii je, díky křesťanské orientaci obyvatel, velmi problematické odpovídající důvod k rozvodu prokázat. V silně katolicky orientovaných zemích jako je Polsko, Itálie či Španělsko se ctí manželství jako nejcennější hodnota.

6.7. Migrace

Mezinárodní migrace je v současnosti důležitým globálním fenoménem, který se dotýká většiny zemí po celém světě. Podle Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) na Zemi žije zhruba 244 mil. lidí, kteří se rozhodli žít v jiné zemi než v té, odkud pocházejí, z nichž cca 32 mil. pochází z některého afrického státu. Z těchto 32 mil. osob se jich polovina rozhodla žít mimo kontinent a polovina se rozhodla zůstat v jiné africké zemi. Celosvětová migrace je následkem několika důvodů, mezi které patří zejména změna zaměstnání, studium či sloučení rodin. Další část osob je nucena opustit své domovy,

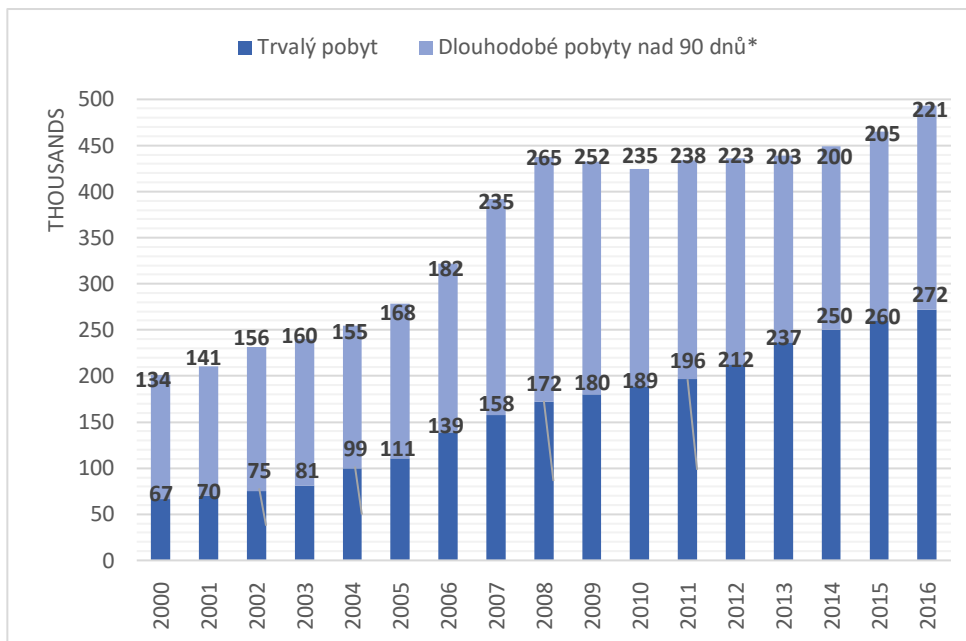

protože musí. Jejich země původu jsou sužovány válečnými konflikty či bojují s vážnými dopady klimatických změn. V roce 2016 se po světě pohybuje kolem 22 mil. migrantů, přičemž další 3 mil. čekali v některých zemích na rozhodnutí o udělení statusu azylanta.

6.7.1. Analýza migrace v ČR

Od vzniku ČR prošla situace v oblasti migrace významným vývojem. V posledních letech se ČR stala zemí, která je pro migrující cizince za prací a obchodem cílovou zemí pro trvalé či dlouhodobé usazení. Vstup, pobyt a integrace cizinců na území ČR mají pozitivní i negativní následky pro českou společnost. Hlavním cílem migrační politiky je formulace účinných opatření, která budou podporovat řízenou legální migraci a zároveň minimalizovat migraci nelegální.⁸⁵

Graf 20 - Trvale a dlouhodobě usazení cizinci v ČR v letech 2000-2016 (k 31.12.) (v tis.)

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Ke konci roku 2016 v ČR pobývalo bezmála 493,5 tis. cizinců, tedy cca 4,7 % populace. Nadpoloviční většina (55 %) cizinců má ČR povolený trvalý pobyt. Jedná se o občany EU i občany třetích zemí, většina z nich v Česku pracuje. Od počátku sledovaného období, kdy bylo na území ČR evidováno o 292,5 tis. cizinců méně, počet osob se zahraniční státní příslušností stále roste. Výjimkou je rok 2010, kdy byl v souvislosti s ekonomickou krizí zaznamenán mírný meziroční pokles osob s povoleným dlouhodobým

⁸⁵ Migrace. *Mvcr.* [online]. [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx>.

pobytem nad 90 dnů. Do roku 2012 převládala u evidovaných cizinců dlouhodobý typ pobytu nad 90 dnů. Od roku 2013 začal převládat větší počet cizinců s pobytem trvalým.

Tabulka 4 - TOP 5 státních příslušností cizinců s povoleným pobytem v ČR dle kategorie pobytu (31.12.2016)

Druh pobytu	celkový počet	podíl (%)	meziroční změna (%)	z toho (%)	
				trvale	přechoně
Cizinci celkem	493 441	100,0	6,2	54,8	45,2
z toho nejvíce občanů:					
Ukrajina	109 850	22,3	4,0	73,9	26,1
Slovensko	107 251	21,7	5,6	41,8	58,2
Vietnam	58 025	11,8	2,4	83,6	16,4
Rusko	35 759	32,6	3,0	57,4	42,6
Německo	21 216	4,3	3,7	21,0	79,0
Občané EU 28	208 166	42,2	6,0	38,0	62,0
Občané 3. zemí	285 275	57,8	6,3	67,6	32,4

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

V tabulce č. 4 je zaznamenáno 5 nejčastějších státních příslušností cizinců s povoleným pobytem v ČR dle kategorie pobytu. Procentuální podíl cizinců je vypočtený na základě dostupných dat z ČSÚ uvedených v příloze č. 32. V roce mezi lety 2015/2016 byl v ČR zaznamenán 6 %. Nejvyšší zastoupení mezi cizinci žijícími v Česku mají občané třetích zemí (necelých 58 %), kterých meziročně přibýlo o 6,3 %. Cca 193 tis. občanů třetích zemí má v ČR povolený trvalý pobyt, 62 % občanů EU žije v ČR přechodně. Nejvíce cizinců pochází z Ukrajiny (22,3 %), dále Slovenka (21,7 %), Vietnamu (11,8 %) a Ruska (7,2 %). Občanů z Německa i Polska je evidováno cca 4 %. Většina cizinců pobývajících v ČR jsou ekonomicky aktivní. Podle předsedkyně ČSÚ Ivy Ritschelové v ČR v roce 2015 pracovalo 407 tis. cizinců.⁸⁶

Nelegální migrace

Do roku bylo pod pojmem nelegální migrace přes státní hranice ČR myšleno překročení státních hranic ČR nedovoleným způsobem. Byly zde evidovány případy neoprávněných vstupů cizinců na území ČR a případy, kdy cizinci území nedovoleným způsobem opouštěli nebo se o to pokusili. Jednalo se o případy, kdy bylo ve snaze použití neregulérních cestovních dokladů, přechody státních hranic s účastí převaděčů nebo osoby ve snaze překonat hranice ukryté v dopravních prostředcích. Dále zde byly pokusy, kdy se osoby v trestu vyhoštění uložené soudem či jim trvá pravomocné rozhodnutí o správním vyhoštění snažili dostat zpět na území ČR.

⁸⁶ Migrace do Česka je převážně pracovní. *Český statistický úřad*. [online]. 12.1.2017 [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/migrace-do-ceska-je-prevazne-pracovni>.

V souvislosti se vstupem ČR do schengenského prostoru bylo nutné odlišit pojetí definice nelegální migrace. Díky radikální změně nejsou srovnatelné statistiky nelegální migrace do roku 2008, tento rok je tedy považován za počátek sledování oblasti nelegální migrace. Od roku 2008 jsou sledovány dvě základní kategorie nelegální migrace na území ČR:

1. **Nelegální překročení vnější schengenské hranice ČR** – kde jsou sledovány osoby, překračující nebo se pokoušející o nedovolené překročení vnější schengenské hranice ČR. Jsou zde zahrnuti cizinci a občani ČR. Od roku 2008 je hraniční kontrola prováděna pouze na vzdušných hranicích, tedy na mezinárodních letištích. Vnitřní schengenskou hranicí jsou státní hranice se sousedními státy.⁸⁷
2. **Nelegální pobyt** – v této kategorii jsou evidováni cizinci zjištěni na území ČR, včetně tranzitního prostoru na mezinárodních letištích, porušující zákonem předepsané podmínky pro pobyt cizince. Jsou zde zahrnovány osoby, které vstoupily na území ČR přes vnitřní schengenskou hranici bez náležitostí nutných k pobytu v ČR, ale v předchozích letech byly započítávány do kategorie nelegální migrace přes státní hranice ČR.

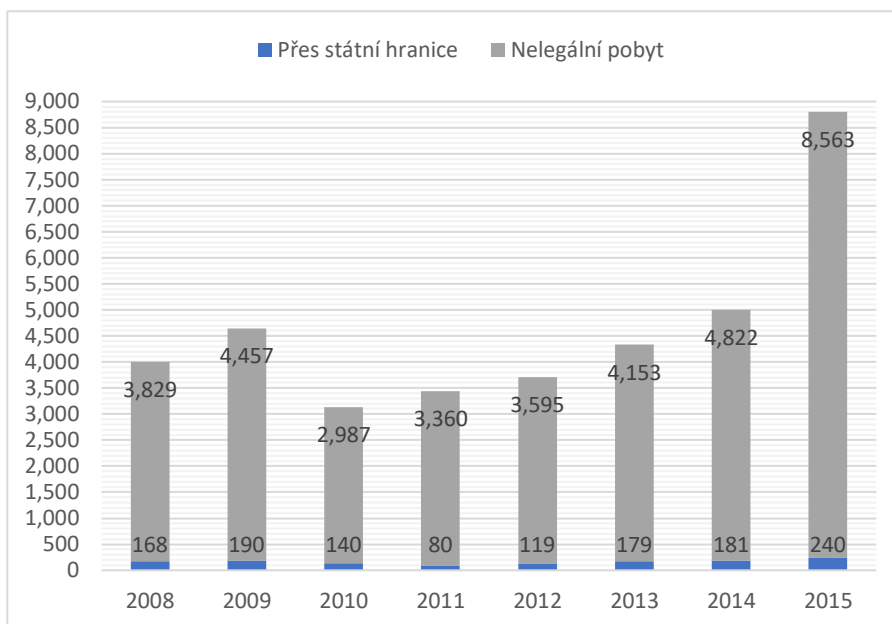
Správní vyhoštění, tedy ukončení pobytu cizinců na území ČR vychází z § 118 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a je spojeno se stanovením doby k vycestování a doby, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území členských států EU. Na základě rozhodnutí o správních vyhoštění Ředitelství služby cizinecké policie označí cizince za nežádoucí osobu a zařadí je do evidence nežádoucích osob, která je součástí cizineckého informačního systému.⁸⁸

---

⁸⁷ Metodika – nelegální migrace. *Český statistický úřad*. [online]. [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/metodika-nelegalni-migrace>.

⁸⁸ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. *Zákonyprolidi.cz* [online]. [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>.

Graf 21 - Nelegální migrace cizinců na území ČR v letech 2008 - 2015

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Jak je zřejmé z grafu č. 21, nejméně nelegálně příchozích cizinců (cca 3 tis.) bylo zaznamenáno v roce 2010, poté následoval postupný růst (o 1,8 tis.) do roku 2014. Na základě koeficientu růstu vypočteného v příloze č. 33 byl v roce 2015 zaznamenán rekordní počet příchozích (8,5 tis.), tedy 77,5 % nárůst oproti roku předchozímu. Na přelomu let 2014/2015 se v ČR předpokládal masivnější nárůst migrace z Ukrajiny v důsledku narůstajícího konfliktu na východní Ukrajině. Největší procento nelegálně žijících občanů je právě ukrajinského původu (33,6 %) z celkového počtu občanů třetích zemí), dále občané Kuvajtu (11,6 %) a Ruska (7,5 %). Na jaře roku 2015 byly na území ČR poprvé zaznamenány významnější migrační toky jiných národností, směřující dále do Německa a Švédska. Jednalo se především o státní příslušnosti Iráku, Somálska, Sýrie a Bangladéše.

V důsledku zvýšeného počtu nelegálních migrantů bylo nutné reagovat i navýšením kapacitních možností v detenčních zařízeních, kde jsou žadatele o mezinárodní ochranu a poživatele mezinárodní ochrany (azylanti a osoby s udělenou doplňkovou ochranou) dočasně ubytováni. Z původní kapacity 270 osob byly do října roku 2015 realizovány úpravy, které umožnily pojmout v krizovém režimu až 1 580 osob. K 19. lednu 2016 bylo v detenčních zařízeních registrováno 98 osob s nejvíce zastoupenými státními příslušnostmi z Iráku, Afghánistánu a Ukrajiny. Tato opatření vedla následně k výraznému omezení nelegální tranzitní migrace přes území ČR. Díky striktnímu dodržování národních i evropských pravidel bylo docíleno, že má ČR nelegální tranzitní migraci pod kontrolou.

Mezinárodní ochrana

Na základě koeficientu růstu vypočteného v příloze č. 34 bylo zjištěno, že nejvyšší meziroční nárůst (o 64,7 %) žádostí o mezinárodní ochranu byl v ČR zaznamenán mezi lety 2013/2014. Podle MVČR bylo v roce 2016 v ČR evidováno 1 475 žádostí, z toho 105 připadalo na poslední měsíc v roce. Celkem bylo rozhodnuto o 84 žádostech, azyl byl udělen 2 osobám z Iráku a Myanmaru. Doplnková ochrana byla udělena ve 12 případech cizincům pocházejících z Běloruska, Iráku, Kazachstánu, Sýrie a Ukrajiny.⁸⁹ Zda má člověk nárok na mezinárodní ochranu se určuje během azylového řízení. Ministerstvo vydává zpravidla do 180 dnů ode dne zahájení řízení rozhodnutí o věci. Po dobu trvání řízení o žádosti o udělení mezinárodní ochrany na I. stupni a během řízení soudu o žalobě proti rozhodnutí má cizinec status žadatele o mezinárodní ochranu a nemůže být z území ČR vyhoštěn.⁹⁰

6.7.2. Analýza migrace ve vybraných zemích EU

Evropský kontinent je pro migranty z méně vyspělých zemí velice atraktivní. Imigranti velmi ovlivňují život hostitelských zemí a i v krátkodobém výhledu mohou měnit strukturu přijímající společnosti. Problémem jsou i rozdíly v atraktivnosti jednotlivých států pro přicházející migranty. S tím souvisí řada otázek k řízení a usměrňování migračních toků. Jednotlivé vlády mají rozdílné politiky, kterými mohou ovlivnit a účinně řídit mezistátní migrační toky, jelikož jimi sledují své vlastní cíle a zájmy mající jinou důležitost.⁹¹

Podle Eurostatu činil k 1. lednu 2016 počet osob pobývajících v některém z členských státech EU, které měly státní občanství některé třetí země - 20,7 mil. (což představuje 4,1% obyvatel EU 28). Kromě toho žilo ke stejnému datu v členských státech 16 mil. osob, které měly státní občanství jiného členského státu.

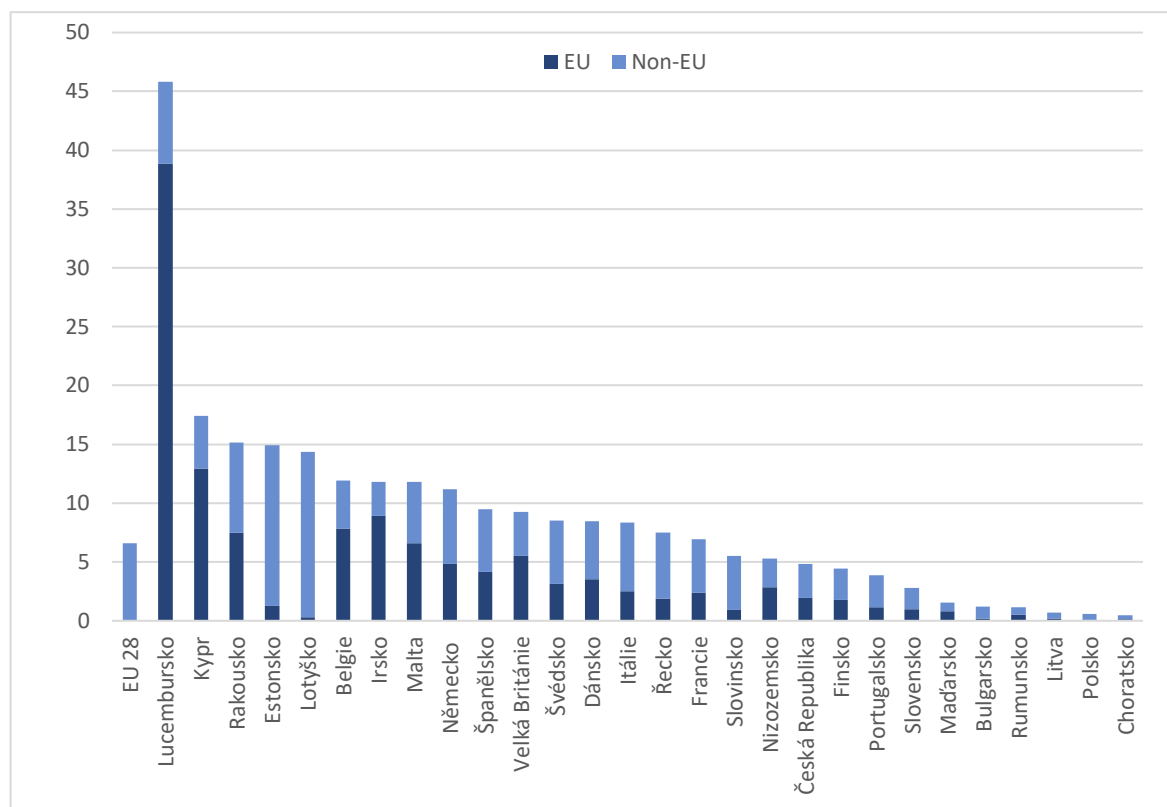
---

⁸⁹ Statistická zpráva o mezinárodní ochraně za jednotlivé měsíce v roce 2016. Rozhodnutí MV o mezinárodní ochraně v prosinci 2016. *MVČR*. [online]. [cit. 2018-02-21]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/statisticke-zpravy-o-mezinarodni-ochrane-za-jednotlive-mesice-v-roce-2016.aspx>.

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ DRBOHLAV, D. (2001b): Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů). In: ŠÍŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Menšiny a migranti v České republice*. [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

Graf 22 - Podíl cizinců na obyvatelstvu v EU 28 (k 1.1.2017) (v %)

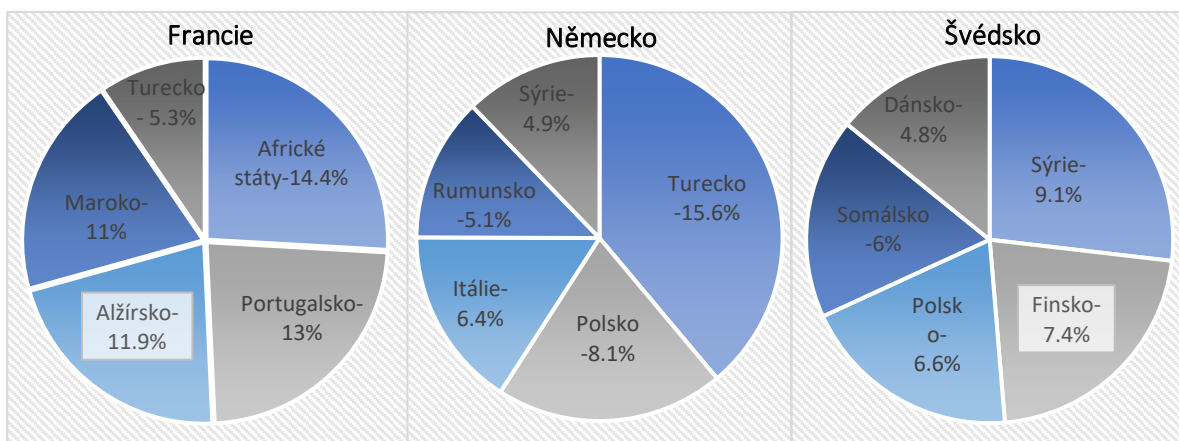

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Jak lze zjistit z grafu č. 22, procentní zastoupení cizinců v jednotlivých státech EU se liší. Podle dat dostupných z Eurostatu obsažených v příloze č. 36 byl zjištěn nejvyšší počet cizích státních příslušníků žijících v členských státech EU k 1. lednu 2016 v Německu, Spojeném království, Itálii, Španělsku a Francii. V těchto pěti členských zemích žilo 76 % všech cizích státních příslušníků žijících ve všech členských státech EU. Podíl obyvatel těchto pěti států na celkovém počtu obyvatel v EU 28 činil v téže době 63 %. Členským státem s nejvyšším počtem cizích státních příslušníků žijících na jeho území bylo Lucembursko, kde jejich podíl činil přes 45,83 % celkové populace. Velký podíl cizích státních příslušníků (10 % a více) byl zjištěn na Kypru, v Rakousku, Estonsku, Lotyšsku, Belgii, Irsku, na Maltě a v Německu. Jak lze vidět z předchozího grafu, ve většině členských zemí pocházela většina cizích státních příslušníků ze třetích zemí. Opak platí pouze pro Lucembursko, Kypr, Belgii, Irsko, Maltu a Spojené království. V případě Lotyšska a Estonska je podíl občanů třetích zemí velmi vysoký vzhledem k vysokému počtu uznaných neobčanů (zejména občanů bývalého Sovětského svazu, kteří jsou trvalými rezidenty těchto zemí, avšak nenabývali žádného jiného státního občanství). Pět největších skupin cizích

státních příslušníků z EU žijících v jiných členských státech EU byli v roce 2016 Rumuni, Poláci, Italové, Portugalci a Britové.⁹²

Graf 23 - Nejpočetnější země původu cizinců státních příslušníků ve vybraných státech EU k 1. 1. 2016 (v %)

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

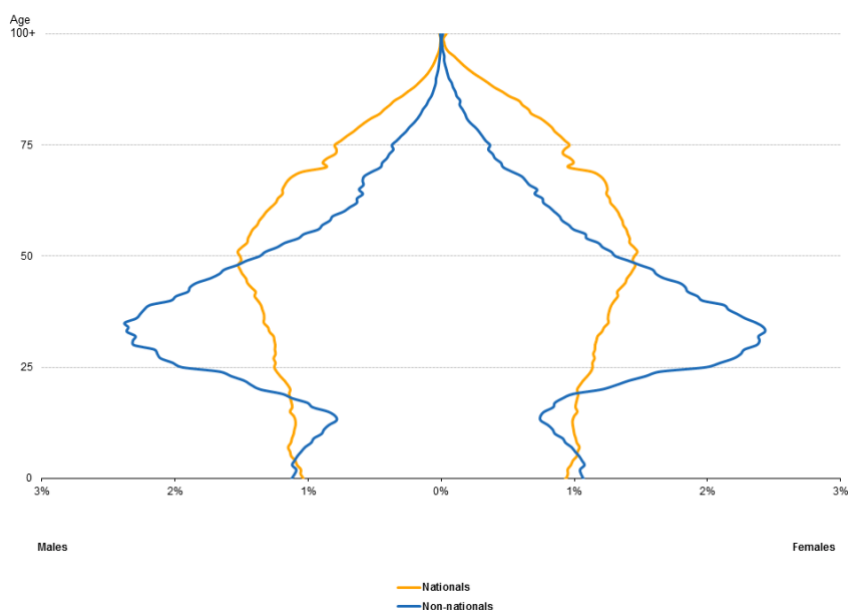
V předchozím grafu č. 23 je znázorněno pět hlavních skupin cizích státních příslušníků zastoupených ve vybraných státech EU, data pro grafické znázornění jsou dostupná v příloze č. 37. Ze všech třech sledovaných zemí má nejvyšší podíl cizích státních příslušníků Německo. K 1. lednu 2016 žilo v Německu cca 9,2 mil. cizích státních příslušníků, což představuje 11,17 % celkového obyvatelstva. Větší část cizích státních příslušníků pochází ze třetích zemí. Nejvyšší zastoupený podíl z celkového počtu cizích státních příslušníků zde mají občané Turecka (15,6 %), Polska (8,1 %), Itálie (6,4 %), Rumunska (5,1 %) a občané Sýrie (4,9 %).

Ve Švédsku žilo začátkem roku 2016 téměř 852 tis. cizích státních příslušníků, což je 8,52 % celkového obyvatelstva. Vyšší podíl (5,42 %) je zde zastoupený příslušníky z nečlenských států, jedná se především o občany Sýrie a Somálska. Dále pochází 7,4 % cizích státních příslušníků z Finska, 6,6 % z Polska a 4,8 % z Dánska.

Ve Francii je cizími státními příslušníky zastoupeno cca 7 % populace, jedná se především o občany z Alžírka, Maroka a ostatních afrických států. Významné zastoupení zde mají i občané Portugalska.

⁹² Statistika migrace a migrující populace. *Eurostat.eu* [online]. březen 2017 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/cs.

Graf 24 - Věkový struktura státních příslušníků a cizích státních příslušníků v EU k 1. 1. 2016 (v %)

Zdroj: Eurostat

Z analýzy věkové struktury obyvatelstva znázorněné na grafu č. 24 vyplývá, že v celé EU byli cizí státní příslušníci v průměru mladší než rezidenti. Díky rozčlenění cizích státních příslušníků podle věku je možné vidět, že v porovnání s místním obyvatelstvem je u nich více zastoupena věková skupiny relativně mladých dospělých osob v produktivním věku. Věkový medián cizích státních příslušníků žijících na území EU činil 36 let, zatímco věkový medián občanů členských států byl o 8 let vyšší.

6.7.3. Zhodnocení situace

Evropa čelí největší uprchlické krizi od druhé světové války. Podle údajů Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) je cca 65,6 mil. lidí v nuceném stavu opustit své domovy.⁹³ Největší počet uprchlíků pochází ze Sýrie, kde již šestým rokem probíhá občanská válka. Dalším důvodem enormní uprchlické vlny je posílení konfliktů ve světě a působení teroristických skupin (Boko Haram, Islámský stát). Lidé do Evropy dále prchají před pronásledováním, porušování lidských práv či chudobou. Téměř 86 % uprchlíků však zůstává v sousedících rozvojových zemích, odkud lidé prchají. Z nichž nejvíce syrských uprchlíků (2,7 mil.) na světě hostí Turecko, dále Libanon (přibližně 1 mil.),

⁹³ Figures at a Glance. *Unhcr.org* [online]. [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>.

Jordánsko (cca 655 tis.), Irák (cca 229 tis.) a Egypt (115 tis.). Podle OSN je zhruba 13,5 mil. lidí v Sýrii v naléhavé situaci vyžadující humanitární pomoc.⁹⁴

Cesty na evropský kontinent

Do Evropy bohužel neexistuje legální a bezpečná cesta pro migranty. Proto tito lidé musí využívat drahé a často velmi nebezpečné způsoby dopravy, za pomoci převaděčů. Středomoří dlouhodobě patří díky své geografické poloze k nejčastěji využívané trase k překonávání hranic Evropy pro putující z Afriky, Blízkého a Středního východu. Jedná se zároveň o jednu z nejsmrtelnějších migračních cest. Vstupní brány migrantů se průběžně mění v závislosti na řadě faktorů, mezi které patří především situace v zemích původu, migrační a azylové politiky cílových a tranzitních zemí, činnosti pašeráků, roční období apod. Od roku 2000 si tato cesta přes moře vyžádala 22,4 tis. obětí. Oproti tomu například na mexicko-americké hranici přišlo od roku 1998 o život 6 tis. migrantů.⁹⁵

EU zažila v roce 2015 masivní příliv migrantů z Blízkého východu, kdy uprchlíci využívali zejména balkánskou trasu, přes Turecko a Balkán. Značným problémem je registrace příchozích migrantů na území Evropy. V Řecku přetrvává problém nekontrolovaného vstupu na území, především díky neochotě řeckých úřadů v nedostatečné kapacitě lidských zdrojů a technickoorganizačních záležitostech. Registrační proces není v souladu s evropskými standardy. V roce 2016 země na této trase uzavřely hranice. EU uzavřela s Tureckem dohodu, která příliv migrantů téměř zastavila.⁹⁶ Od loňského roku začala být migranty více využívaná cesta přes Středozemní moře z Libye do Itálie. Zvýšený nárůst byl evidován i na trase vedoucí do Evropy přes Španělsko. V roce 2017 vzrostly počty osob migrující z Turecka přes Černé moře, Rumunska do Evropy, zejména do Německa.

Problémem je nerovnoměrném rozdělení uprchlíků napříč Evropskými státy. Mezi nejvíce přetížené státy patří Itálie, Řecko, Švédsko nebo Německo, díky svému přístupu pro nově příchozí žadatelé o azyl. Do ČR, Slovenska nebo Baltských států proudí minimální počty nově příchozích. Přes 86 % uprchlíků pochází z rozvinutých zemí, nesrovnatelně chudších než Evropské státy. S náročnou situací se EU snaží vypořádat zavedením kvót,

---

⁹⁴ Syrská uprchlická krize v číslech. *Amnesty.cz* [online]. 5.1.2017 [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/news/3768/syrska-uprchlicka-krize-v-cislech>.

⁹⁵ Středomoří – migrační brána do Evropy. *Clovekvtisni.cz*. [online]. 3.10.2016 [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/migrace-v-souvislostech/stredomori-migracni-brana-do-evropy-3517gp>.

⁹⁶ Azylová a migrační politika EU. *Asociace pro mezinárodní otázky*. [online]. 22.3.2017 [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <https://www.amo.cz/cs/agenda-pro-ceskou-zahranicni-politiku/azylova-migracni-politika-eu/>.

kteře mají přerozdělit počet žadatelů mezi členské státy. Názory jednotlivých států EU se však velmi liší a k jejich odsouhlasení stále nedošlo.

Počty uprchlíků se v porovnání s předchozími lety radikálně snižují. V roce 2016 jich přijalo Německo o dvě třetiny méně než v roce předchozím, Rakousko o polovinu. Celkem dorazilo do zemí EU v roce 2015 téměř 1 mil. běženců, v roce následujícím se jednalo přibližně o 370 tis. Pro rok 2017 se očekával příliv téměř 250 tis. uprchlíků, což je další viditelný pokles v celkových číslech.

Azyl

Hlavní myšlenkou azylové politiky EU je Společný evropský azylový systém (SEAS), jehož cílem je plná harmonizace azylové politiky jednotlivých členských států zahrnující všechny fáze řízení o mezinárodní ochraně. Proces budování SEAS probíhal dvoufázově. V roce 2010 se orgány EU dohodly na vytvoření Evropského podpůrného azylového úřadu (EASO), fungujícího od roku 2011. Hlavním úkolem EASO je: *„Podpora členských států při provádění společného azylového systému, rozšiřovat praktickou spolupráci v otázkách azylu a pomáhat členským státům při plnění jejich evropských i mezinárodních závazků souvisejících s poskytováním ochrany lidem, kteří to potřebují.“*⁹⁷

---

⁹⁷ Azyl v Evropské unii. *Mvcr.* [online]. 29. ledna 2015 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/azyl-migrace-a-integrace-azyl.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>.

7. Závěr

Díky analýze demografických ukazatelů a politik ovlivňujících demografický vývoj jednotlivých států byly zjištěny odlišnosti ve vývoji některých ukazatelů. Cílem bylo porovnat demografické ukazatele ČR společně s ostatními vybranými státy EU. V České republice stoupá počet obyvatel především díky kladnému migračnímu saldu, které téměř kopíruje křivku celkového stavu populace. Stejně jako ostatní státy EU trápí ČR stárnutí populace. V zemi žije vysoký podíl osob v produktivním a postproduktivním věku a věkový medián se pohybuje přes 41 let. Společně s Francií a Švédskem je tato hodnota ze všech čtyřech sledovaných zemí nejnižší a pohybuje se pod průměrem EU. Nejnižší hodnota je evidována i u indexu stáří, který se pohybuje okolo 27 %. Tato hodnota vypovídá o tom, že na každou osobu starší 65 let a více připadaly téměř 4 osoby v produktivním věku. Porodnost v ČR má stoupající trend a dosahuje 10,70 živě narozených dětí na 1 000 obyvatel. V porovnání s ostatními zeměmi má dlouhodobě nejvyšší hrubou míru porodnosti Francie, která za poslední roky mírně klesá. Hrubá míra úmrtnosti vykazuje nadprůměrné hodnoty a dosahuje 10,2 úmrtí na 1 000 obyvatel. Nejčastějšími příčinami úmrtí jsou nemoci oběhové soustavy, rakovina a dýchací problémy. Jako jedna z mála zemí nepodporuje ČR uzavírání sňatku mezi homosexuálními páry, povoleno je zde pouze registrované partnerství, které nezajišťuje partnerům stejná práva jako manželství. Věk mužů i žen při uzavření prvního manželství je nejnižší v porovnání s ostatními sledovanými státy, dosahuje 28,8 let u žen a 31,6 let u mužů. V zemi se v průměru ročně uzavře cca 50 tis. sňatků a 25 tis. rozvodů. Vysoká míra rozvodovosti je následkem vyšší tolerance rozvodů v zemi. V ČR žije méně než 5% cizích státních příslušníků, v nejvyšším zastoupení občanů z Ukrajiny a Slovenska. V důsledku vypuknutí migrační krize v roce 2015 a konfliktu na východní Ukrajině byl na území evidován nárůst o cca 3,7 tis. osob s nelegálním pobytem.

Mezi uprchlíky více upřednostňované země patří především Spolková republika Německo, které patří k nejvyspělejším ekonomikám Evropy a v posledních letech je spojováno s vysokým nápoem imigrantů ze Blízkého východu. V Německu žije přes 11,17 % osob přistěhovaleckého původu, z toho 6,34 % jsou občané třetích zemí. Vysoký nárůst migrantů byl zaznamenán vypuknutím migrační krize v roce 2015. Díky vřelému politickému přístupu země k imigrantům požádalo podle Eurostatu v Německu v roce o azyl přes 440 tis. imigrantů. Celkem bylo v tom samém roce v německém vnitrostátním registračním systému zaregistrováno přes 1 mil. migrantů. Německo má jeden z nejvyšších

věkových mediánů obyvatelstva, který se blíží 46 let. Žije zde přes 21 % obyvatel starších 65 let a pouze 13,2 % osob ve věku 0-14 let. S tímto údajem souvisí i nejvyšší naměřená hodnota indexu šedého zatížení, který činí 32 %. Vyšší věk a naděje na dožití oddalují věk vstupu do důchodu, který v současné době činí 65 let. Německo klade významný důraz především na starobní, invalidní a pozůstalostní důchody. Pyšní se vysokou kvalitou zdravotnické péče. Jako jediná ze sledovaných zemí vykazuje Německo v posledních letech stoupající hodnoty porodnosti, blíží se průměru EU. Země dosahuje nejvyšší hodnoty míry úmrtnosti, která činí 11,2 úmrtí na 1 000 obyvatel. Podobně jako v ostatních státech klesá počet sňatků a spolu s ČR klesá míra rozvodovosti. Německo je jednou ze šestnácti zemí, kde je možné uzavřít manželství pro stejnopohlavní pár.

Stejně pravidlo platí i u Francie, která v porovnání s ostatními srovnávanými státy eviduje nejvyšší pokles (o 28%) hrubé míry sňatečnosti mezi lety 2000/2011. V zemi dlouhodobě klesá hrubá míra celkového stavu populace díky poklesu migračního salda a přirozeného přírůstku. Index stáří je totožný s průměrem EU a pohybuje se okolo 30 %. Francie dosahuje dlouhodobě nejvyšší porodnosti mezi vybranými státy, intenzita plodnosti francouzských žen dosahuje téměř 2 ‰. Současně země dosahuje nejnižší hodnoty úmrtnosti, která se pohybuje o 1,2 ‰ méně než je průměr EU. V zemi žije cca 7 % cizích státních příslušníků, pocházejících převážně ze nečlenských států.

Poměrně velké procento cizích státních příslušníků žije ve Švédsku, které je považováno za stát se vstřícným přístupem pro uprchlíky. Především následkem rostoucího migračního salda, které v roce 2016 dosahovalo 12 ‰, roste celkový přírůstek obyvatelstva. V zemi žije největší podíl (32,7 %) osob ve věku 25-49 let, 17,4 % ve věku do 0-14 let a 19,8 % osob v postproduktivním věku. Index stáří činí 31,5 %. Hrubá míra porodnosti má od roku 2009 klesající trend a k roku 2016 dosahuje cca 9,5 ‰. Intenzita plodnosti vykazuje mezi lety 2001/2011 nejvyšší nárůst o 25 %. Hrubá míra úmrtnosti dlouhodobě klesá a po Francii dosahuje v porovnání s ostatními sledovanými státy nejnižších výsledků. Švédsko je jedinou zemí, u které od roku 2000 stoupla hrubá míra sňatečnosti, která v roce 2011 činila 5 manželství na 1 000 obyvatel. Jsou zde také podporovány sňatky mezi stejnopohlavními páry. Ve zemi žije 8,53 % cizích státních příslušníků převážně pocházejících z nečlenských států, dále z Finka, Polska a Dánska.

Charakteristickým rysem všech zemí EU je stárnutím populace. Projevuje se růstem podílu i počtu lidí v produktivním a postproduktivním věku a je nevyhnutelným důsledkem toho, že se méně lidí rodí a stále více se jich dožívá vyššího věku. Pro všechny sledované

státy platí vyšší poměr zastoupení žen v obyvatelstvu, nepatrný rozdíl (v řádech desítek tis.) je zaznamenán pouze ve Švédsku. Dále dochází k odkladu manželství do vyššího věku, s tímto faktem souvisí i zvýšení průměrného věku ženy při porodu. Na rozdíl od situace před rokem 1990 kdy se děti nejčastěji rodily matkám v ČR do věku 25 let, je od roku 2011 největší část průměrné české úrovně plodnosti tvořena skupinou žen ve věku 30 a více let a dosahuje spolu s Francií, Německem a Švédskem průměru EU. Posun zakládání rodin do vyššího věku žen a mužů je v souladu s evropskými trendy, avšak oproti západoevropským státům rodí české ženy ve vyšším věku děti méně často. Je to dáno tím, že páry daleko více odkládají především početí druhého dítěte, takže vyšší věk v době prvního porodu často způsobuje, že další děti již žena porodit nestihne. Důležitou součástí plánování rodiny jsou také otázky zdravotní péče v těhotenství, při porodu a v poporodním období. ČR patří mezi země s nejlepšími výsledky porodnické a neonatální péče na světě. Kojenecká úmrtnost v ČR klesla od roku 2000 do 2016 o 39 % a je jednou z nejnižších v zemích OECD. Bohužel ani u jedné ze sledovaných zemí není zajištěna přirozená obnova populace, tedy intenzita plodnosti 2,1 živě narozeného dítěte na jednu matku.

V současné době je aktuálním tématem mezinárodní migrace vyvolaná především nepokoji v Afrických zemích a s tím související nelegální překračování hranic evropských států. Migrační krize vyvrcholila rokem 2015, kdy se do členských států EU přistěhovalo 2,7 mil. osob ze třetích zemí. V nejvíce případech jejich cesty putovaly do Německa, Spojeného království, Francie, Španělska a Itálie. Významným problémem je přerozdělování nově příchozích žadatelů o azyl a jejich následná integrace do společnosti.

Situace by měla být řešena komplexně. Cílem všech států by mělo být usilovat o to, aby lidé ze svých rodných zemí prchat nemuseli. Pro státy Evropy je primárně nutné se postarat o ty nejzranitelnější uprchlíky a hledat trvalá řešení příčin, které migraci způsobují. Důležité je správné nastavení integrační politiky, která je klíčová pro zachování sociální soudržnosti a ekonomického rozvoje země. Integrace cizinců přímo podmiňuje úspěch imigrace. Pro vědomí oboustranné prospěšnosti a potřebnosti integrace je důležité vzájemné porozumění a respekt, který následně může vést k zabránění vzniku či vyhocení problémů ve společných vztazích. Cílem integrační politiky je podporovat začlenění legálně pobývajících cizinců do společnosti a zajistit nekonfliktní a oboustranně přínosné společné soužití mezi cizinci a majoritou. Důležité je předcházet společenské izolaci, sociálnímu vyloučení a vytváření uzavřených komunit cizinců, které by vedlo ke vzniku ekonomicky, sociálně a kulturně rozdělené společnosti.

8. Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

DOHNALOVÁ, Eva, *Úvod do sociální práce s migranty: problematika migrace a integrace v ES/EU a České republice*. Olomouc: Caritas – Vyšší odborná škola sociální Olomouc, 2012. ISBN 8087623029.

DRBOHLAV, D. (2001b): Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů). In: ŠÍŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Menšiny a migranti v České republice*. [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

FRANCOVÁ, Hana, NOVOTNÝ, Aleš. *Sociální politika v základech*. 1.vyd. Praha: Triton, 2008. 185 s. ISBN 978-80-7387-125-3.

KALIBOVÁ, Květa, PAVLÍK, Zdeněk, VODÁKOVÁ, Alena. *Demografie (nejen) pro demografy*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. 128 s. ISBN 80-85850-30-3.

KALIBOVÁ, Květa. *Úvod do demografie*. 2.vyd. Praha: Karolinum, 2001. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. 52 s. ISBN 80-246-0222-9.

KOSCHIN, Felix. *Demografie poprvé: pro studium na VŠE Praha*. Praha: Oeconomica, 2005. 122 s. ISBN 80-245-0859-1.

KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 4. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2007, 503 s. ISBN 978-807-3572-761.

KŘÍŽKOVÁ, Alena. a kol. *Práce a péče: proměny „rodičovské“ v České republice a kontext rodinné politiky Evropské unie*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. 163 s. ISBN 978-80-86429-94-6.

KUNA, Zbyněk. *Demografický a potravinový problém světa*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 337 s. ISBN 978-807-3575-885.

LOUŽEK, Marek. *Populační ekonomie a její důsledky pro účinnost pronatalitních politik*. Vyd.1. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2004. 152 s. ISBN 80-865-4735-3.

MATĚJKOVÁ, Barbora, PALONCYOVÁ, Jana. *Rodinná politika ve vybraných evropských zemích s ohledem na situaci v České republice*. Brno: Masarykova Univerzita v Brně pro VÚPSV Praha, 2005. ISBN 978-80-210-3630-7.

MUNKOVÁ, Gabriela. *Sociální politika v evropských zemích*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0780-8.

MUSIL, Libor. *Vývoj sociálního státu v Evropě: čítanka z historie moderní evropské sociální politiky*. Brno: Doplněk, 1996. 256 s. Studijní texty (Doplněk). ISBN 80-857-6562-4.

PAVLÍK, Zdeněk. *Mnohojazyčný demografický slovník*. Praha: Česká demografická společnost, 2005. 182 s. ISBN 80-239-4864-4.

POTŮČEK, Martin. *Sociální politika*. 1.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). 142 s. ISBN 80-85850-01-X.

Rodinná politika na úrovni krajů a obcí: metodické „doporučení“ Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. Praha: MPSV, 2008. str. 30. ISBN 978-80-86878-82-9.

TOMEŠ, Igor. *Obory sociální politiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 366 s. ISBN 978-807-3678-685.

Strategie migrační politiky České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2015, ISBN 978-80-86466-83-5.

ŠŤASTNÁ, Anna. *Neúplné rodiny v České republice a ve vybraných evropských zemích*. 1.vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 131 s. ISBN 978-80-7416-038-7.

Elektronické zdroje

10 Otázek a odpovědí – Migrační krize. Amnesty International. [online]. [cit. 2017-10-12]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/migrace/migrace-myty-a-fakta>.

Aktuální populační vývoj v kostce. *Český statistický úřad*. [online]. [cit. 2017-10-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce>.

Azyl. *Mvcr*. [online]. 28.8.2017 [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/azyl-migrace-a-integrace-azyl.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>.

Azyl v Evropské unii. *Mvcr*. [online]. 29. ledna 2015 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/azyl-migrace-a-integrace-azyl.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>.

Azylová a migrační politika EU. *Asociace pro mezinárodní otázky*. [online]. 22.3.2017 [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <https://www.amo.cz/cs/agenda-pro-ceskou-zahranicni-politiku/azylova-migracni-politika-eu/>.

BARTOŇOVÁ, Denisa., Populační politika. *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu*. [online 2017-10-12]. Dostupné z: <http://old.planovanirodiny.cz/view.php?cislocianku=2008100902>.

DANIELOVÁ, Kateřina. *Imigrační politika Francie se zaměřením na současnou situaci*. Portál migraceonline.com. [online]. 4.1.2004 [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/imigracni-politika-francie-se-zamerenim-na-soucasnou-situaci>.

Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (FRONTEX). *Europa.eu*. [online]. [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/frontex_cs.

Figures at a Glance. *Unhcr.org* [online]. [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>.

Integrace cizinců na území ČR. *Mvcr.* [on-line]. 17. ledna 2017 [cit. 2018-01-06]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>.

JUNGWIRTH, Tomáš. Azylová a migrační politika EU. *Asociace pro mezinárodní otázky*. [online]. 22.3.2017 [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: <https://www.amo.cz/cs/agenda-proceskou-zahranicni-politiku/azylova-migracni-politika-eu/>.

Koncepce rodinné politiky. *Mpsv.* [online]. 4.9.2017 [cit. 2017-12-16]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/31577/Koncepce_rodinne_politiky.pdf.

Metodika – nelegální migrace. *Český statistický úřad*. [online]. [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/metodika-nelegalni-migrace>.

Migrace. *Demografie*. [online]. [cit. 2017-10-12]. Dostupné z: http://demografie.info/?cz_migrace_obecne=.

Migrace. *Mvcr.* [online] 2017. [cit. 2017-06-08]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/migrace-web-uvod-migrace.aspx>.

Migrace do Česka je převážně pracovní. *Český statistický úřad*. [online]. 12.1.2017 [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/migrace-do-ceska-je-prevazne-pracovni>.

Národní koncepce podpory rodin s dětmi. *Mpsv.* [online]. 2008 [cit. 2017-12-16]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7958/Narodni_koncepce_podpory_rodin_s_detmi.pdf.

Národní koncepce rodinné politiky. *Mpsv.* [online]. 2005 [cit. 2017-12-16]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/2125/koncepce_rodina.pdf.

Německo dává migraci novou tvář. *Tatsachen-ueber-deutschland*. [online] [cit. 2018-01-14] Dostupné z: <https://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/cs/nemecko-dava-migraci-novou-tvar>.

Obecně k agendám EU. *Mvcr.* [online]. 9.3.2015 [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obecne-k-agendam-eu-461106.aspx>.

OP Zaměstnanost 2014-2020. *Evropský sociální fond*. [online]. [cit. 2017-10-15]. Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/programy/op-zamestnanost>.

PAVLÍKOVÁ, Markéta. Sbíraná data o porodu, zdraví a úmrtí novorozenců v ČR a v zahraničí. *Biostatisticka.cz* [online]. 30.8.2014 [cit. 2018-02-16]. Dostupné z: <http://www.biostatisticka.cz/sbirana-data-o-porodu-zdravi-a-umrti-novorozencu-v-cr-a-v-eu/>.

Populační vývoj: Francie. *Demografie*. [online]. 30.1.2012 [cit. 2017-10-14]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=805.

Projekt: K naplnění předpokladů pro výkon činnosti v sociálních službách. *Vsers*. [online] [cit.2017-10-12]. Dostupné z: <http://granty.vsers.cz/dokument/Socialni%20politika.pdf>.

RAFFAELLI, Rosa. Přistěhovalecká politika. *Evropský parlament*. [online]. [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_4.2.3.html.

RIEGER, Lukáš. Migrační politika EU. *Cevro.cz*. [online]. 28.4.2015 [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: http://www.cevro.cz/web_files/soubory/ctrnacni-deniky/2015/14denik_9_2015.pdf.

Rodinná politika. *Portál pro sociální oblast města prahy*. [online]. [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: http://socialni.praha.eu/jnp/cz/nejcasteji_kladene_otazky/rodinna_politika/index.xhtml.

TOULEMAN, Laurent, PAILHÉ, Ariane, ROSSIER, Clémentine. *Demographic research*. France: High and stable fertility. [online]. 1.6.2008 [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: <https://www.demographic-research.org/volumes/vol19/16/19-16.pdf>.

Sociální politika v EU. *BusinessInfo.cz* [online]. 30.5.2009 [cit. 2017-10-15]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/socialni-politika-v-evropske-unii-5149.html>.

Statistika migrace a migrující populace. *Eurostat.eu* [online]. březen 2017 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/cs.

Statistická zpráva o mezinárodní ochraně za jednotlivé měsíce v roce 2016. Rozhodnutí MV o mezinárodní ochraně v prosinci 2016. *MVCR*. [online]. [cit. 2018-02-21]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/statisticke-zpravy-o-mezinarodni-ochrane-za-jednotlive-mesice-v-roce-2016.aspx>.

Statistika příčin smrti. *Europa.eu*. [online]. 28.9.2017 [cit. 2018-02-16]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Causes_of_death_statistics/cs.

Strategie migrační politiky ČR. *Mvcr*. [online]. [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-migracni-politiky-cr.aspx>.

Středomoří – migrační brána do Evropy. *Clovekvtisni.cz*. [online]. 3.10.2016 [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/migrace-v-souvislostech/stredomori-migracni-brana-do-evropy-3517gp>.

Syrská uprchlická krize v číslech. *Amnesty.cz* [online]. 5.1.2017 [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/news/3768/syrska-uprchlicka-krize-v-cislech>.

The Mission of the Migration Agency. *Migrationsverket*. [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <https://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/Our-mission.html>.

WESTIN, Charles. Sweden: Restrictive Immigration Policy and Multiculturalism. *Migration Policy Institute*. [online] 1.6.2006 [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <https://www.migrationpolicy.org/article/sweden-restrictive-immigration-policy-and-multiculturalism>.

Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách. *Portál veřejné správy ČR*. [online]. [cit. 2017-10-12]. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>.

Zákon č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře. *Zakonyprolidi.cz* [online]. [cit. 2017-10-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117>.

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů. *Zakonyprolidi.cz* [online]. [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>.

Zpráva o stavu populace a rozvoje České republiky. *Mpsv*. [online]. 17.7.2007 [cit. 2017-10-15]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/1214>.

9. Přílohy

Příloha 1 – ČR: elementární charakteristiky počtu obyvatel, index feminity a index maskulinity v letech 2000 – 2016 (v ‰)

Rok	Počet obyvatel	Koefficient růstu	Bazický index	Absolutní přírůstek	Ženy		Muži	
					počet žen	I_F	počet mužů	I_M
2000	10 266 546	-	-	-	5 277 036	1,055	5 001 062	0,948
2001	10 206 436	0,994	0,994	-60 110	5 249 667	1,054	4 982 360	0,949
2002	10 203 269	1,000	0,994	-63 277	5 235 670	1,054	4 965 512	0,948
2003	10 211 455	1,001	0,995	-55 091	5 230 950	1,054	4 961 699	0,949
2004	10 220 577	1,001	0,996	-45 969	5 228 205	1,053	4 967 142	0,950
2005	10 251 079	1,003	0,998	-15 467	5 228 199	1,052	4 970 656	0,951
2006	10 287 189	1,004	1,002	20 643	5 233 925	1,049	4 989 652	0,953
2007	10 381 130	1,009	1,011	114 584	5 243 638	1,047	5 010 595	0,956
2008	10 467 542	1,008	1,020	200 996	5 278 305	1,042	5 065 117	0,960
2009	10 506 813	1,004	1,023	240 267	5 309 105	1,038	5 116 678	0,964
2010	10 532 770	1,002	1,026	266 224	5 325 922	1,037	5 136 166	0,964
2011	10 505 445	0,997	1,023	238 899	5 339 500	1,037	5 147 231	0,964
2012	10 516 125	1,001	1,024	249 579	5 347 235	1,037	5 158 210	0,965
2013	10 512 419	1,000	1,024	245 873	5 351 776	1,036	5 164 349	0,965
2014	10 538 275	1,002	1,026	271 729	5 350 039	1,036	5 162 380	0,965
2015	10 553 843	1,001	1,028	287 297	5 361 348	1,036	5 176 927	0,966
2016	10 578 820	1,002	1,030	312 274	5 367 513	1,035	5 186 330	0,966

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 2 – Francie: elementární charakteristiky počtu obyvatel, index feminity a index maskulinity v letech 2000 – 2016 (v ‰)

Rok	Počet obyvatel	Koefficient růstu	Bazický index	Absolutní přírůstek	Ženy		Muži	
					počet žen	I_F	počet mužů	I_M
2000	60 545 022	-	-	-	31 161 369	1,061	29 383 653	0,943
2001	60 979 315	1,007	1,007	434 293	31 400 989	1,062	29 578 326	0,942
2002	61 424 036	1,007	1,015	879 014	31 645 924	1,063	29 778 112	0,941
2003	61 864 088	1,007	1,022	1 319 066	31 887 488	1,064	29 976 600	0,940
2004	62 292 241	1,007	1,029	1 747 219	32 120 553	1,065	30 171 688	0,939
2005	62 772 870	1,008	1,037	2 227 848	32 387 008	1,066	30 385 862	0,938
2006	63 229 635	1,007	1,044	2 684 613	32 638 535	1,067	30 591 100	0,937
2007	63 645 065	1,007	1,051	3 100 043	32 841 832	1,066	30 803 233	0,938
2008	64 007 197	1,006	1,057	3 462 175	33 026 963	1,066	30 980 230	0,938
2009	64 350 226	1,005	1,063	3 805 204	33 202 247	1,066	31 147 979	0,938
2010	64 658 856	1,005	1,068	4 113 834	33 357 092	1,066	31 301 764	0,938
2011	64 978 721	1,005	1,073	4 433 699	33 515 819	1,065	31 462 902	0,939
2012	65 276 983	1,005	1,078	4 731 961	33 671 600	1,065	31 605 383	0,939
2013	65 600 350	1,005	1,083	5 055 328	33 827 685	1,065	31 772 665	0,939
2014	65 942 093	1,005	1,089	5 397 071	34 284 365	1,074	31 936 509	0,932
2015	66 488 186	1,008	1,098	5 943 164	34 284 365	1,065	32 203 821	0,939
2016	66 759 950	1,004	1,103	6 214 928	34 419 934	1,064	32 340 016	0,940

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 3 - Německo: elementární charakteristiky počtu obyvatel, index feminity a index maskulinity v letech 2000 – 2016 (v ‰)

Rok	Počet obyvatel	Koeficient růstu	Bazický index	Absolutní přírůstek	Ženy		Muži	
					počet žen	I_F	počet mužů	I_M
2000	82 163 475	-	-	-	42 072 699	1,049	40 090 776	0,953
2001	82 259 540	1,001	1,001	96 065	42 103 004	1,048	40 156 536	0,954
2002	82 440 309	1,002	1,003	276 834	42 165 633	1,047	40 274 676	0,955
2003	82 536 680	1,001	1,005	373 205	42 191 801	1,046	40 344 879	0,956
2004	82 531 671	1,000	1,004	368 196	42 175 657	1,045	40 356 014	0,957
2005	82 500 849	1,000	1,004	337 374	42 147 222	1,044	40 353 627	0,957
2006	82 437 995	0,999	1,003	274 520	42 098 034	1,044	40 339 961	0,958
2007	82 314 906	0,999	1,002	151 431	42 013 740	1,042	40 301 166	0,959
2008	82 217 837	0,999	1,001	54 362	41 943 545	1,041	40 274 292	0,960
2009	82 002 356	0,997	0,998	-161 119	41 818 073	1,041	40 184 283	0,961
2010	81 802 257	0,998	0,996	-361 218	41 698 651	1,040	40 103 606	0,962
2011	80 222 065	0,981	0,976	-1 941 410	41 097 953	1,050	39 124 600	0,952
2012	80 327 900	1,001	0,978	-1 835 575	41 097 953	1,048	39 229 947	0,955
2013	80 523 746	1,002	0,980	-1 639 729	41 142 770	1,045	39 380 976	0,957
2014	80 767 463	1,003	0,983	-1 396 012	41 210 540	1,042	39 556 923	0,960
2015	81 197 537	1,005	0,988	-965 938	41 362 080	1,038	39 835 457	0,963
2016	82 175 684	1,012	1,000	12 209	41 661 561	1,028	40 514 123	0,972

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 4 - Švédsko: elementární charakteristiky počtu obyvatel, index feminity a index maskulinity v letech 2000 – 2016 (v ‰)

Rok	Počet obyvatel	Koeficient růstu	Bazický index	Absolutní přírůstek	Ženy		Muži	
					počet žen	I_F	počet mužů	I_M
2000	8 861 426	-	-	-	4 481 308	1,023	4 380 118	0,977
2001	8 882 792	1,002	1,002	21 366	4 490 039	1,022	4 392 753	0,978
2002	8 909 128	1,003	1,005	47 702	4 500 683	1,021	4 408 445	0,980
2003	8 909 128	1,000	1,005	47 702	4 513 681	1,020	4 427 107	0,981
2004	8 975 670	1,007	1,013	114 244	4 529 014	1,019	4 446 656	0,982
2005	9 011 392	1,004	1,017	149 966	4 545 081	1,018	4 466 311	0,983
2006	9 047 752	1,004	1,021	186 326	4 561 202	1,017	4 486 550	0,984
2007	9 113 257	1,007	1,028	251 831	4 589 734	1,015	4 523 523	0,986
2008	9 182 927	1,008	1,036	321 501	4 619 006	1,012	4 563 921	0,988
2009	9 256 347	1,008	1,045	394 921	4 652 637	1,011	4 603 710	0,989
2010	9 340 682	1,009	1,054	479 256	4 691 668	1,009	4 649 014	0,991
2011	9 415 570	1,008	1,063	554 144	4 725 326	1,007	4 690 244	0,993
2012	9 482 855	1,007	1,070	621 429	4 756 021	1,006	4 726 834	0,994
2013	9 555 893	1,008	1,078	694 467	4 789 988	1,005	4 765 905	0,995
2014	9 644 864	1,009	1,088	783 438	4 830 507	1,003	4 814 357	0,997
2015	9 747 355	1,011	1,100	885 929	4 875 115	1,001	4 872 240	0,999
2016	9 851 017	1,011	1,112	989 591	4 920 051	0,998	4 930 966	1,002

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 5 - Věková struktura obyvatelstva v ČR v letech 2000 – 2016 (v tis.)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
0 - 14	1 664	1 622	1 590	1 554	1 527	1 501	1 480	1 477	1 480	1 494	1 518	1 541	1 560	1 577	1 601	1 624	1 647
15 - 64	7 179	7 170	7 196	7 234	7 259	7 293	7 325	7 391	7 431	7 414	7 379	7 263	7 188	7 109	7 057	6 998	6 943
65 a více	1 423	1 415	1 418	1 423	1 435	1 456	1 482	1 513	1 556	1 599	1 636	1 701	1 768	1 826	1 880	1 932	1 989

Zdroj: Eurostat

Příloha 6 - Vývoj přirozeného přírůstku obyvatelstva vybraných států EU v letech 2000 – 2016

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ČR	Živě narození	90 910	90 715	92 786	93 685	97 664	102 211	105 831	114 632	119 570	118 348	117 153	108 673	108 576	106 751	109 860	110 764	112 663
	Zemřelí	109 001	107 755	108 243	111 288	107 177	107 938	104 441	104 636	104 948	107 421	106 844	106 848	108 189	109 160	105 665	111 173	107 750
	Přirozený přírůstek	-18 091	-17 040	-15 457	-17 603	-9 513	-5 727	1 390	9 996	14 622	10 927	10 309	1 825	387	-2 409	4 195	-409	4 913
	Hrubá míra přirozeného přírůstku populace (v ‰)	-1,76	-1,67	-1,52	-1,73	-0,93	-0,56	0,14	0,97	1,40	1,04	0,98	0,17	0,04	-0,23	0,40	-0,04	0,47
Francie	Živě narození	808 249	804 052	793 606	793 893	800 240	807 787	830 288	819 605	929 311	925 564	833 654	824 263	821 844	812 343	819 328	799 671	785 745
	Zemřelí	530 864	531 073	535 144	562 591	519 589	538 207	527 036	531 273	542 734	548 689	551 369	545 221	569 986	569 365	559 435	593 807	587 136
	Přirozený přírůstek	277 385	272 979	258 462	231 302	280 651	269 580	303 252	288 332	386 577	376 875	282 285	279 042	251 858	242 978	259 893	205 864	198 609
	Hrubá míra přirozeného přírůstku populace (v ‰)	4,40	4,30	4,00	3,70	4,50	4,30	4,80	4,50	4,50	4,30	4,40	4,30	3,80	3,70	3,90	3,10	3,00
Německo	Živě narození	766 999	734 475	719 250	706 721	705 622	685 795	672 724	684 862	682 514	665 126	677 947	662 685	673 544	682 069	714 927	737 575	770 000
	Zemřelí	838 797	828 541	841 686	853 946	818 271	830 227	821 627	827 155	844 439	854 544	858 768	852 328	869 582	893 825	868 356	925 200	920 000
	Přirozený přírůstek	-71 798	-94 066	-122 436	-147 225	-112 649	-144 432	-148 903	-142 293	-161 925	-189 418	-180 821	-189 643	-196 038	-211 756	-153 429	-187 625	-150 000
	Hrubá míra přirozeného přírůstku populace (v ‰)	-0,90	-1,10	-1,50	-1,80	-1,40	-1,80	-1,80	-1,70	-2,00	-2,30	-2,20	-2,40	-2,40	-2,60	-1,90	-2,30	-1,80
Švédsko	Živě narození	90 441	91 446	95 815	99 157	100 928	101 346	105 913	107 421	109 301	111 801	115 641	111 770	113 177	113 593	114 907	114 870	117 425
	Zemřelí	93 461	93 752	95 009	92 961	90 532	91 710	91 177	91 729	91 449	90 080	90 487	89 938	91 938	90 402	88 976	90 907	90 982
	Přirozený přírůstek	-3 020	-2 306	806	6 196	10 396	9 636	14 736	15 692	17 852	21 721	25 154	21 832	21 239	23 191	25 931	23 963	26 443
	Hrubá míra přirozeného přírůstku populace (v ‰)	-0,30	-0,30	0,10	0,70	1,20	1,10	1,60	1,70	1,90	2,30	2,70	2,30	2,20	2,40	2,70	2,40	2,70

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 7 - Vývoj migračního salda vybraných států EU v letech 2000 - 2016

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ČR	Přistěhovalí	7 802	12 918	44 679	60 015	53 453	60 294	68 183	104 445	77 817	39 973	30 515	22 590	30 298	29 579	41 625	34 922	37 503
	Vystěhovalí	1 263	21 469	32 389	34 226	34 818	24 065	33 463	20 500	6 027	11 629	14 867	5 701	20 005	30 876	19 964	18 945	17 439
	Přírůstek stěhováním	6 539	-8 551	12 290	25 789	18 635	36 229	34 720	83 945	71 790	28 344	15 648	16 889	10 293	-1 297	21 661	15 977	20 064
	Hrubá míra migračního salda (v ‰)	0,64	-0,84	1,20	2,53	1,83	3,54	3,38	8,13	6,88	2,70	1,49	1,61	0,98	-0,12	2,06	1,52	1,90
Francie	Přistěhovalí	-	-	-	-	-	-	301 544	293 980	296 608	296 970	307 111	319 816	327 421	338 752	340 383	364 221	378 115
	Vystěhovalí	-	-	-	-	-	-	189 403	220 354	239 796	264 631	269 531	291 594	255 922	239 813	308 775	295 911	309 805
	Přírůstek stěhováním	-	-	-	-	-	-	112 141	73 626	56 812	32 339	37 580	28 222	71 499	98 939	31 608	68 310	68 310
	Hrubá míra migračního salda (v ‰)	2,70	3,00	3,10	3,20	3,20	3,00	1,80	1,20	0,90	0,50	0,60	0,30	1,10	1,50	0,90	1,00	1,00
Německo	Přistěhovalí	841 158	879 217	842 543	768 975	780 975	707 352	661 855	680 766	682 146	346 216	404 055	489 422	592 175	692 713	884 893	1 543 848	1 029 852
	Vystěhovalí	674 038	606 494	623 255	626 330	697 632	628 399	639 064	636 854	737 889	286 582	252 456	249 045	240 001	259 328	324 221	347 162	533 762
	Přírůstek stěhováním	167 120	272 723	219 288	142 645	83 343	78 953	22 791	43 912	-55 743	59 634	151 599	240 377	352 174	433 385	560 672	1 196 686	496 090
	Hrubá míra migračního salda (v ‰)	2,00	3,30	2,70	1,70	1,00	1,00	0,30	0,50	-0,70	-0,10	1,60	3,70	4,90	5,60	7,20	14,30	9,40
Švédsko	Přistěhovalí	58 659	60 795	64 087	63 795	62 028	65 229	95 750	99 485	101 171	102 280	98 801	96 467	103 059	115 845	126 966	134 240	163 005
	Vystěhovalí	34 091	32 141	33 009	35 023	36 586	38 118	44 908	45 418	45 294	39 240	48 853	51 179	51 747	50 715	51 237	55 830	45 878
	Přírůstek stěhováním	24 568	28 654	31 078	28 772	25 442	27 111	50 842	54 067	55 877	63 040	49 948	45 288	51 312	65 130	75 729	78 410	117 127
	Hrubá míra migračního salda (v ‰)	2,70	3,20	3,50	3,20	2,80	3,00	5,60	5,90	6,00	6,70	5,30	4,80	5,40	6,90	7,90	8,10	11,90

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 8 - Vývoj celkového přírůstku obyvatelstva vybraných států EU v letech 2000 - 2016

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ČR	Celkový přírůstek	-11 552	-25 591	-3 167	8 186	9 122	30 502	36 110	93 941	86 412	39 271	25 957	18 714	10 680	-3 706	25 856	15 568	24 977
	Hrubá míra celkového přírůstku populace (v ‰)	-1,12	-2,50	-0,31	0,80	0,89	2,98	3,52	9,10	8,29	3,74	2,47	1,78	1,02	-0,35	2,46	1,48	2,36
Francie	Celkový přírůstek	-	-	-	-	-	-	415 393	361 958	443 389	409 214	319 865	307 264	323 357	341 917	291 501	274 174	266 919
	Hrubá míra celkového přírůstku populace (v ‰)	7,10	7,30	7,10	6,90	7,70	7,30	6,50	5,70	5,30	4,80	4,90	4,60	4,90	5,20	4,80	4,10	4,00
Německo	Celkový přírůstek	95 322	178 657	96 852	-4 580	-29 306	-65 479	-126 112	-98 381	-217 668	-129 784	-29 222	50 734	156 136	221 629	407 243	1 009 061	346 090
	Hrubá míra celkového přírůstku populace (v ‰)	1,20	2,20	1,20	-0,10	-0,40	-0,80	-1,50	-1,20	-2,60	-2,40	-0,60	1,30	2,40	3,00	5,30	12,00	7,60
Švédsko	Celkový přírůstek	21 548	26 348	31 884	34 968	35 838	36 747	65 578	69 759	73 729	84 761	75 102	67 120	72 551	88 321	101 660	102 373	143 570
	Hrubá míra celkového přírůstku populace (v ‰)	2,40	3,00	3,50	3,90	4,00	4,00	7,20	7,60	8,00	9,10	8,00	7,10	7,70	9,30	10,60	10,60	14,50

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 9 - Vývoj věkového mediánu ve vybraných státech EU v letech 2000 - 2016

	ČR		Francie		Německo		Švédsko		EU	
	věkový medián	absolutní přírůstek	věkový medián	absolutní přírůstek	věkový medián	absolutní přírůstek	věkový medián	absolutní přírůstek	věkový medián	absolutní přírůstek
2000	37,3	-	37,3	-	39,8	-	39,3	-	-	-
2001	37,6	0,3	37,6	0,3	40,2	0,4	39,4	0,1	38,3	-
2002	37,9	0,6	37,9	0,6	40,6	0,8	39,6	0,3	38,6	1,0
2003	38,3	1,0	38,1	0,8	40,9	1,1	39,7	0,4	38,9	1,0
2004	38,6	1,3	38,4	1,1	41,4	1,6	39,9	0,6	39,2	1,0
2005	38,8	1,5	38,6	1,3	41,8	2,0	40,1	0,8	39,5	1,0
2006	39,0	1,7	38,9	1,6	42,3	2,5	40,3	1,0	39,8	1,0
2007	39,2	1,9	39,1	1,8	42,8	3,0	40,5	1,2	40,1	1,0
2008	39,3	2,0	39,3	2,0	43,2	3,4	40,6	1,3	40,4	1,1
2009	39,4	2,1	39,6	2,3	43,7	3,9	40,7	1,4	40,7	1,1
2010	39,6	2,3	39,8	2,5	44,2	4,4	40,7	1,4	41,0	1,1
2011	39,8	2,5	40,0	2,7	44,7	4,9	40,8	1,5	41,3	1,1
2012	40,1	2,8	40,3	3,0	45,0	5,2	40,8	1,5	31,6	0,8
2013	40,4	3,1	40,5	3,2	45,3	5,5	40,9	1,6	41,9	1,1
2014	40,8	3,5	40,8	3,5	45,6	5,8	40,9	1,6	42,2	1,1
2015	41,1	3,8	42,3	5,0	45,9	6,1	40,9	1,6	42,4	1,1
2016	41,5	4,2	42,8	5,5	45,8	6,0	40,9	1,6	42,6	1,1
Průměr	39,3	-	39,5	-	43,1	-	40,4	-	39,9	-

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 10 - Věková struktura populace vybraných státech EU v letech 2000 a 2016 (v %)

Věková skupina	ČR			Francie			Německo			Švédsko			EU		
	2000	2016	absolutní přírůstek	2000	2016	absolutní přírůstek	2000	2016	absolutní přírůstek	2000	2016	absolutní přírůstek	2001	2016	absolutní přírůstek
0 - 14 let	16,6	15,4	-1,2	19,1	18,5	-0,6	15,7	13,2	-2,5	18,5	17,4	-1,1	17,0	15,6	-1,4
15 - 24 let	15,5	9,9	-5,6	13,0	11,8	-1,2	11,1	10,7	-0,4	11,6	12,0	0,4	13,1	11,1	-2,0
25 - 49 let	36,0	36,9	0,9	36,1	31,7	-4,4	38,0	32,9	-5,1	34,1	32,7	-1,4	36,7	34,1	-2,6
50 - 64 let	18,1	19,5	1,4	15,9	19,2	3,3	19,0	22,1	3,1	18,5	18,1	-0,4	17,4	20,1	2,7
65 a více let	13,8	18,3	4,5	15,8	18,8	3,0	16,2	21,1	4,9	17,3	19,8	2,5	15,8	19,2	3,4

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 11 – Elementární charakteristiky hrubé míry porodnosti vybraných států EU v letech 2000 – 2016 (v ‰)

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ČR	hmp (v ‰)	8,8	8,9	9,1	9,2	9,6	10,0	10,3	11,1	11,5	11,3	11,1	10,4	10,3	10,2	10,4	10,5	10,7
	koeficient růstu	-	1,011	1,022	1,011	1,043	1,042	1,030	1,078	1,036	0,983	0,982	0,937	0,990	0,990	1,020	1,010	1,019
	bazický index	-	1,011	1,034	1,045	1,091	1,136	1,170	1,261	1,307	1,284	1,261	1,182	1,170	1,159	1,182	1,193	1,216
	absolutní přírůstek	-	0,100	0,300	0,400	0,800	1,200	1,500	2,300	2,700	2,500	2,300	1,600	1,500	1,400	1,600	1,700	1,900
	absolutní meziroční přírůstek	-	0,100	0,200	0,100	0,400	0,400	0,300	0,800	0,400	-0,200	-0,200	-0,700	-0,100	-0,100	0,200	0,100	0,200
Francie	hmp (v ‰)	13,3	13,1	12,9	12,8	12,8	12,8	13,1	12,8	12,9	12,8	12,9	12,7	12,6	12,4	12,4	12,0	11,7
	koeficient růstu	-	0,985	0,985	0,992	1,000	1,000	1,023	0,977	1,008	0,992	1,008	0,984	0,992	0,984	1,000	0,968	0,975
	bazický index	-	0,985	0,970	0,962	0,962	0,962	0,985	0,962	0,970	0,962	0,970	0,955	0,947	0,932	0,932	0,902	0,880
	absolutní přírůstek	-	-0,200	-0,400	-0,500	-0,500	-0,500	-0,200	-0,500	-0,400	-0,500	-0,400	-0,600	-0,700	-0,900	-0,900	-1,300	-1,600
	absolutní meziroční přírůstek	-	-0,200	-0,200	-0,100	0,000	0,000	0,300	-0,300	0,100	-0,100	0,100	-0,200	-0,100	-0,200	0,000	-0,400	-0,300
Německo	hmp (v ‰)	9,3	8,9	8,7	8,6	8,6	8,3	8,2	8,3	8,3	8,1	8,3	8,3	8,4	8,5	8,8	9,0	9,3
	koeficient růstu	-	0,957	0,978	0,989	1,000	0,965	0,988	1,012	1,000	0,976	1,025	1,000	1,012	1,012	1,035	1,023	1,033
	bazický index	-	0,957	0,935	0,925	0,925	0,892	0,882	0,892	0,892	0,871	0,892	0,892	0,903	0,914	0,946	0,968	1,000
	absolutní přírůstek	-	-0,400	-0,600	-0,700	-0,700	-1,000	-1,100	-1,000	-1,000	-1,200	-1,000	-1,000	-0,900	-0,800	-0,500	-0,300	0,000
	absolutní meziroční přírůstek	-	-0,400	-0,200	-0,100	0,000	-0,300	-0,100	0,100	0,000	-0,200	0,200	0,000	0,100	0,100	0,300	0,200	0,300
Švédsko	hmp (v ‰)	10,2	10,3	10,7	11,1	11,2	11,2	11,7	11,7	11,9	12,0	11,4	11,1	11,0	10,7	11,8	10,1	9,6
	koeficient růstu	-	1,010	1,039	1,037	1,009	1,000	1,045	1,000	1,017	1,008	0,950	0,974	0,991	0,973	1,103	0,856	0,950
	bazický index	-	1,010	1,049	1,088	1,098	1,098	1,147	1,147	1,167	1,176	1,118	1,088	1,078	1,049	1,157	0,990	0,941
	absolutní přírůstek	-	0,100	0,500	0,900	1,000	1,000	1,500	1,500	1,700	1,800	1,200	0,900	0,800	0,500	1,600	-0,100	-0,600
	absolutní meziroční přírůstek	-	0,100	0,400	0,400	0,100	0,000	0,500	0,000	0,200	0,100	-0,600	-0,300	-0,100	-0,300	1,100	-1,700	-0,500

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 12 - Vývoj plodnosti vybraných států EU v letech 2000 – 2015 (v ‰)

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ČR	úhrnná plodnost	1,15	1,15	1,17	1,18	1,23	1,29	1,34	1,45	1,51	1,51	1,51	1,43	1,45	1,46	1,53	1,57
	Bázický index	-	1,000	1,017	1,026	1,070	1,122	1,165	1,261	1,313	1,313	1,313	1,243	1,261	1,270	1,330	1,365
Francie	úhrnná plodnost	1,87	1,88	1,86	1,87	1,90	1,92	1,98	1,96	2,01	2,00	2,03	2,01	2,01	1,99	2,01	1,96
	Bázický index	-	1,005	0,995	1,000	1,016	1,027	1,059	1,048	1,075	1,070	1,086	1,075	1,075	1,064	1,075	1,048
Německo	úhrnná plodnost	1,38	1,35	1,340	1,34	1,36	1,34	1,33	1,37	1,38	1,36	1,39	1,39	1,41	-	1,47	1,50
	Bázický index	-	0,978	0,971	0,971	0,986	0,971	0,964	0,993	1,000	0,986	1,007	1,007	1,022	-	1,065	1,087
Švédsko	úhrnná plodnost	1,54	1,57	1,65	1,71	1,75	1,77	1,85	1,88	1,91	1,94	1,98	1,90	1,91	1,89	1,88	1,85
	Bázický index	-	1,019	1,071	1,110	1,136	1,149	1,201	1,221	1,240	1,260	1,286	1,234	1,240	1,227	1,221	1,201
EU	úhrnná plodnost	-	1,460	1,460	1,470	1,500	1,510	1,540	1,560	1,610	1,610	1,620	1,590	1,590	1,550	1,528	1,580
	Bázický index	-	-	1,000	1,007	1,027	1,034	1,055	1,068	1,103	1,103	1,110	1,089	1,089	1,062	1,047	1,082

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 13 - Vývoj průměrného věku žen při porodu ve vybraných státech EU v letech 2000 – 2016

	ČR	Francie	Německo	Švédsko	EU
2000	27,2	29,3	28,8	29,9	-
2001	27,5	29,3	28,9	30,0	29,0
2002	27,8	29,4	29,0	30,1	29,1
2003	28,1	29,5	29,2	30,3	29,2
2004	28,3	29,6	29,4	30,3	29,3
2005	28,6	29,7	29,5	30,4	29,5
2006	28,9	29,7	29,7	30,6	29,6
2007	29,1	29,8	29,9	30,6	29,7
2008	29,3	29,8	30,1	30,6	29,7
2009	29,4	29,9	30,2	30,7	29,8
2010	29,6	30,0	30,4	30,7	29,9
2011	29,7	30,0	30,5	30,8	30,1
2012	29,8	30,1	30,6	30,9	30,1
2013	29,9	30,2	-	30,9	30,3
2014	29,9	30,3	30,9	31,0	30,4
2015	30,0	30,4	30,9	31,0	30,5
2016	30,0	-	30,9	31,1	30,6
Průměr	29,0	29,8	29,9	30,6	29,8
Bazický index	1,103	1,038	1,073	1,040	1,055

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 14 - Vývoj průměrného věku žen při porodu 1. dítěte ve vybraných státech EU v letech 2000 – 2016

	ČR	Francie	Německo	Švédsko	EU
2000	25,0	27,8	-	27,9	-
2001	25,3	28,0	-	28,2	-
2002	25,6	28,1	-	28,3	-
2003	25,9	28,3	-	28,5	-
2004	26,3	28,4	-	28,6	-
2005	26,6	28,5	-	28,7	-
2006	26,9	28,6	-	28,8	-
2007	27,1	-	-	28,8	-
2008	27,3	-	-	28,8	-
2009	27,4	-	28,7	28,9	-
2010	27,6	-	28,9	28,9	-
2011	27,8	-	29,0	29,0	-
2012	27,9	-	29,1	29,1	-
2013	28,1	28,1	29,3	29,1	28,7
2014	28,1	28,3	29,4	29,2	28,8
2015	28,2	28,5	29,5	29,2	28,9
2016	28,2	28,5	29,4	29,2	29,0
Průměr	27,0	28,3	29,2	28,8	28,9
Bazický index	1,128	1,025	1,024	1,047	1,010

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 15 – Elementární charakteristiky hrubé míry úmrtnosti vybraných států EU v letech 2000 – 2016 (v ‰)

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
ČR	hmr (v ‰)	10,6	10,5	10,6	10,9	10,5	10,5	10,2	10,1	10,1	10,2	10,2	10,2	10,3	10,4	10,0	10,5	10,2	
	koeficient růstu	-	0,991	1,010	1,028	0,963	1,000	0,971	0,990	1,000	1,010	1,000	1,000	1,010	1,010	0,962	1,050	0,971	
	bazický index	-	0,991	1,000	1,028	0,991	0,991	0,962	0,953	0,953	0,962	0,962	0,962	0,972	0,981	0,943	0,991	0,962	
	absolutní přírůstek	-	-0,100	0,000	0,300	-0,100	-0,100	-0,400	-0,500	-0,500	-0,400	-0,400	-0,400	-0,400	-0,300	-0,200	-0,600	-0,100	-0,400
	absolutní meziroční přírůstek	-	-0,100	0,100	0,300	-0,400	0,000	-0,300	-0,100	0,000	0,100	0,000	0,000	0,100	0,100	-0,400	0,500	-0,300	
Francie	hmr (v ‰)	9,00	8,90	8,90	9,20	8,40	8,60	8,40	8,40	8,50	8,50	8,50	8,40	8,70	8,70	8,50	8,90	8,80	
	koeficient růstu	-	0,989	1,000	1,034	0,913	1,024	0,977	1,000	1,012	1,000	1,000	0,988	1,036	1,000	0,977	1,047	0,989	
	bazický index	-	0,989	0,989	1,022	0,933	0,956	0,933	0,933	0,944	0,944	0,944	0,933	0,967	0,967	0,944	0,989	0,978	
	absolutní přírůstek	-	-0,100	-0,100	0,200	-0,600	-0,400	-0,600	-0,600	-0,500	-0,500	-0,500	-0,600	-0,300	-0,300	-0,500	-0,100	-0,200	
	absolutní meziroční přírůstek	-	-0,100	0,000	0,300	-0,800	0,200	-0,200	0,000	0,100	0,000	0,000	-0,100	0,300	0,000	-0,200	0,400	-0,100	
Německo	hmr (v ‰)	10,2	10,1	10,2	10,3	9,9	10,1	10,0	10,1	10,3	10,4	10,5	10,6	10,8	11,1	10,7	11,3	11,2	
	koeficient růstu	-	0,990	1,010	1,010	0,961	1,020	0,990	1,010	1,020	1,010	1,010	1,010	1,019	1,028	0,964	1,056	0,991	
	bazický index	-	0,990	1,000	1,010	0,971	0,990	0,980	0,990	1,010	1,020	1,029	1,039	1,059	1,088	1,049	1,108	1,098	
	absolutní přírůstek	-	-0,100	0,000	0,100	-0,300	-0,100	-0,200	-0,100	0,100	0,200	0,300	0,400	0,600	0,900	0,500	1,100	1,000	
	absolutní meziroční přírůstek	-	-0,100	0,100	0,100	-0,400	0,200	-0,100	0,100	0,200	0,100	0,100	0,100	0,200	0,300	-0,400	0,600	-0,100	
Švédsko	hmr (v ‰)	10,5	10,5	10,6	10,4	10,1	10,2	10,0	10,0	9,9	9,7	9,6	9,5	9,7	9,4	9,2	9,3	9,2	
	koeficient růstu	-	1,000	1,010	0,981	0,971	1,010	0,980	1,000	0,990	0,980	0,990	0,990	1,021	0,969	0,979	1,011	0,989	
	bazický index	-	1,000	1,010	0,990	0,962	0,971	0,952	0,952	0,943	0,924	0,914	0,905	0,924	0,895	0,876	0,886	0,876	
	absolutní přírůstek	-	0,000	0,100	-0,100	-0,400	-0,300	-0,500	-0,500	-0,600	-0,800	-0,900	-1,000	-0,800	-1,100	-1,300	-1,200	-1,300	
	absolutní meziroční přírůstek	-	0,000	0,100	-0,200	-0,300	0,100	-0,200	0,000	-0,100	-0,200	-0,100	-0,100	0,200	-0,300	-0,200	0,100	-0,100	

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 16 – Vývoj hrubé míry kojenecké úmrtnosti vybraných států EU v letech 2000 – 2016 (v ‰)

	ČR	Francie	Německo	Švédsko	EU
2000	4,1	4,5	4,4	3,4	5,9
2001	4,0	4,6	4,3	3,7	5,8
2002	4,1	4,2	4,2	3,3	5,4
2003	3,9	4,2	4,2	3,1	5,3
2004	3,7	4,2	4,1	3,1	5,1
2005	3,4	3,7	3,9	2,4	4,8
2006	3,3	3,8	3,8	2,8	4,6
2007	3,1	3,8	3,9	2,5	4,4
2008	2,8	3,8	3,5	2,5	4,2
2009	2,9	3,9	3,5	2,5	4,2
2010	2,7	3,6	3,4	2,5	4,0
2011	2,7	3,5	3,6	2,1	3,9
2012	2,6	3,5	3,3	2,6	3,8
2013	2,5	3,6	3,3	2,7	3,7
2014	2,4	3,5	3,2	2,2	3,7
2015	2,5	3,7	3,3	2,5	3,6
Průměr	3,2	3,9	3,7	2,7	4,5
Bazický index	0,610	0,822	0,750	0,735	0,610

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 17 – Naděje na dožití mužů a žen ve vybraných státech EU v roce 2002 a 2015

	Ženy		Muži		I _{2015/2002}	
	2002	2015	2002	2015	Ženy	Muži
ČR	78,5	81,4	72,1	75,8	1,037	1,051
Francie	83,0	85,5	75,7	79,2	1,030	1,046
Německo	81,3	83,1	75,7	78,3	1,022	1,034
Švédsko	82,1	84,1	77,6	80,4	1,024	1,036
EU	80,9	83,3	74,5	77,9	1,030	1,046

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 18 – Příčiny úmrtí ve vybraných státech EU v roce 2014 (standardizovaná míra úmrtnosti na 100 000 obyvatel)

	Nemoci oběhové soustavy	Rakovina	Dýchací problémy	Nervové nemoci	Sebevraždy	Dopravní nehody
ČR	615,2	284,6	73,4	30,8	14,4	7,8
Francie	202,9	245,4	52,0	50,2	14,1	5,1
Německo	403,5	253,2	68,0	39,6	11,9	4,6
Švédsko	338,3	243,8	58,1	42,6	12,1	3,4
EU	373,6	261,5	78,3	38,6	11,3	5,8

Zdroj: Eurostat

Příloha 19 – ČR: elementární charakteristiky hrubé míry sňatečnosti v letech 2000 – 2016 (v ‰)

	Celkový počet sňatků	hms (v ‰)	Koeficient růstu	Bazický index	Absolutní přírůstek	Absolutní meziroční přírůstek
2000	55 321	5,4	-	-	-	-
2001	52 374	5,1	0,944	0,944	-0,300	-0,300
2002	52 732	5,2	1,020	0,963	-0,200	0,100
2003	48 943	4,8	0,923	0,889	-0,600	-0,400
2004	51 447	5,0	1,042	0,926	-0,400	0,200
2005	51 829	5,1	1,020	0,944	-0,300	0,100
2006	52 860	5,5	1,078	1,019	0,100	0,400
2007	57 157	5,5	1,000	1,019	0,100	0,000
2008	52 457	5,1	0,927	0,944	-0,300	-0,400
2009	47 862	4,6	0,902	0,852	-0,800	-0,500
2010	46 746	4,5	0,978	0,833	-0,900	-0,100
2011	45 137	4,3	0,956	0,796	-1,100	-0,200
2012	45 206	4,3	1,000	0,796	-1,100	0,000
2013	43 499	4,1	0,953	0,759	-1,300	-0,200
2014	45 575	4,3	1,049	0,796	-1,100	0,200
2015	48 191	4,6	1,070	0,852	-0,800	0,300
2016	50 768	4,8	1,043	0,889	-0,600	0,200

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 20 - Francie: elementární charakteristiky hrubé míry sňatečnosti v letech 2000 – 2015 (v ‰)

	Celkový počet sňatků	hms (v ‰)	Koeficient růstu	Bazický index	Absolutní přírůstek	Absolutní meziroční přírůstek
2000	305 385	5,0	-	-	-	-
2001	295 882	4,8	0,960	0,960	-0,200	-0,200
2002	286 320	4,6	0,958	0,920	-0,400	-0,200
2003	282 927	4,6	1,000	0,920	-0,400	0,000
2004	278 602	4,5	0,978	0,900	-0,500	-0,100
2005	283 194	4,5	1,000	0,900	-0,500	0,000
2006	274 084	4,3	0,956	0,860	-0,700	-0,200
2007	273 833	4,3	1,000	0,860	-0,700	0,000
2008	265 546	4,1	0,953	0,820	-0,900	-0,200
2009	251 654	3,9	0,951	0,780	-1,100	-0,200
2010	251 713	3,9	1,000	0,780	-1,100	0,000
2011	236 975	3,6	0,923	0,720	-1,400	-0,300
2012	241 000	3,7	1,028	0,740	-1,300	0,100
2013	238 720	-	-	-	-	-
2014	241 425	-	-	-	-	-
2015	236 432	-	-	-	-	-

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 21 - Německo: elementární charakteristiky hrubé míry sňatečnosti v letech 2000 – 2015 (v ‰)

	Celkový počet sňatků	hms (v ‰)	Koeficient růstu	Bazický index	Absolutní přírůstek	Absolutní meziroční přírůstek
2000	418 550	5,1	-	-	-	-
2001	389 591	4,7	0,922	0,922	-0,400	-0,400
2002	382 911	4,6	0,979	0,902	-0,500	-0,100
2003	382 911	4,6	1,000	0,902	-0,500	0,000
2004	395 992	4,6	1,000	0,902	-0,500	0,000
2005	388 451	4,7	1,022	0,922	-0,400	0,100
2006	373 681	4,5	0,957	0,882	-0,600	-0,200
2007	368 922	4,5	1,000	0,882	-0,600	0,000
2008	377 055	4,6	1,022	0,902	-0,500	0,100
2009	378 439	4,6	1,000	0,902	-0,500	0,000
2010	382 047	4,0	0,870	0,784	-1,100	-0,600
2011	377 816	4,0	1,000	0,784	-1,100	0,000
2012	287 423	4,8	1,200	0,941	-0,300	0,800
2013	373 655	4,6	0,958	0,902	-0,500	-0,200
2014	385 952	4,8	1,043	0,941	-0,300	0,200
2015	400 115	4,9	1,021	0,961	-0,200	0,100

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 22 - Švédsko: elementární charakteristiky hrubé míry sňatečnosti v letech 2000 – 2015 (v ‰)

	Celkový počet sňatků	hms (v ‰)	Koeficient růstu	Bazický index	Absolutní přírůstek	Absolutní meziroční přírůstek
2000	39 895	4,5	-	-	-	-
2001	35 778	4,0	0,889	0,889	-0,500	-0,500
2002	38 012	4,3	1,075	0,956	-0,200	0,300
2003	39 041	4,4	1,023	0,978	-0,100	0,100
2004	43 088	4,8	1,091	1,067	0,300	0,400
2005	44 381	4,9	1,021	1,089	0,400	0,100
2006	45 551	5,0	1,020	1,111	0,500	0,100
2007	47 898	5,2	1,040	1,156	0,700	0,200
2008	50 332	5,5	1,058	1,222	1,000	0,300
2009	47 259	5,1	0,927	1,133	0,600	-0,400
2010	50 028	5,3	1,039	1,178	0,800	0,200
2011	45 922	5,0	0,943	1,111	0,500	-0,300
2012	50 044	5,3	1,060	1,178	0,800	0,300
2013	51 610	5,4	1,019	1,200	0,900	0,100
2014	53 113	5,5	1,019	1,222	1,000	0,100
2015	52 314	5,3	0,964	1,178	0,800	-0,200

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 23 – EU 28: elementární charakteristiky hrubé míry sňatečnosti v letech 2000 – 2015 (v ‰)

	Celkový počet sňatků	hms (v ‰)	Koeficient růstu	Bazický index	Absolutní přírůstek	Absolutní meziroční přírůstek
2000	2 525 617	5,20	-	-	-	-
2001	2 382 405	4,90	0,942	0,942	-0,300	-0,300
2002	2 389 996	4,90	1,000	0,942	-0,300	0,000
2003	2 394 000	4,90	1,000	0,942	-0,300	0,000
2004	-	4,90	1,000	0,942	-0,300	0,000
2005	-	4,80	0,980	0,923	-0,400	-0,100
2006	-	4,80	1,000	0,923	-0,400	0,000
2007	2 442 683	4,90	1,021	0,942	-0,300	0,100
2008	2 383 729	4,80	0,980	0,923	-0,400	-0,100
2009	2 280 223	4,50	0,938	0,865	-0,700	-0,300
2010	2 227 876	4,40	0,978	0,846	-0,800	-0,100
2011	2 138 684	4,20	0,955	0,808	-1,000	-0,200
2012	2 182 306	-	-	-	-	-
2013	2 072 711	-	-	-	-	-
2014	2 145 354	-	-	-	-	-
2015	-	-	-	-	-	-

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 24 – Průměrný věk mužů a žen ve vybraných státech při uzavření 1. manželství v letech 2000 – 2015

	Ženy				Muži			
	ČR	Francie	Německo	Švédsko	ČR	Francie	Německo	Švédsko
2000	24,60	28,40	27,70	30,40	27,60	30,70	30,50	33,00
2001	25,00	28,40	28,00	30,30	27,90	30,70	30,90	33,00
2002	25,40	28,60	-	30,60	28,40	30,90	-	33,30
2003	25,80	28,90	28,40	31,00	28,80	31,20	31,20	33,80
2004	26,10	29,20	28,80	31,70	29,10	31,50	31,60	34,10
2005	26,40	29,60	29,10	31,50	29,40	31,80	31,90	34,60
2006	26,80	29,80	29,10	31,50	29,70	32,00	31,90	34,40
2007	27,00	30,00	29,30	31,30	30,00	32,20	32,10	34,20
2008	27,20	30,20	29,60	32,30	30,20	32,40	32,40	35,20
2009	27,60	30,40	29,80	32,30	30,60	32,60	32,50	35,20
2010	27,90	30,70	-	32,70	30,80	32,80	-	35,60
2011	28,10	30,80	30,20	33,00	31,00	33,00	32,90	35,50
2012	28,30	-	-	33,30	31,20	-	-	35,90
2013	28,50	-	30,50	33,00	31,30	-	33,20	35,70
2014	28,70	-	30,70	33,30	31,40	-	33,40	35,80
2015	28,80	-	30,90	33,60	31,60	-	33,60	36,20
Průměr	27,01	29,58	29,39	31,99	29,94	31,82	32,16	34,72
Bazický index	1,171	1,085	1,116	1,105	1,145	1,075	1,102	1,097

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 25 - ČR: elementární charakteristiky hrubé míry rozvodovosti v letech 2000 – 2015 (v ‰)

	Celkový počet rozvodů	hmr (v ‰)	Koeficient růstu	Bazický index	Absolutní přírůstek	Absolutní meziroční přírůstek
2000	29 704	2,9	-	-	-	-
2001	31 586	3,1	1,069	1,069	0,200	0,200
2002	31 758	3,1	1,000	1,069	0,200	0,000
2003	32 824	3,2	1,032	1,103	0,300	0,100
2004	33 060	3,2	1,000	1,103	0,300	0,000
2005	31 288	3,1	0,969	1,069	0,200	-0,100
2006	31 415	3,1	1,000	1,069	0,200	0,000
2007	31 129	3,0	0,968	1,034	0,100	-0,100
2008	31 300	3,0	1,000	1,034	0,100	0,000
2009	29 133	2,8	0,933	0,966	-0,100	-0,200
2010	30 783	2,9	1,036	1,000	0,000	0,100
2011	28 113	2,7	0,931	0,931	-0,200	-0,200
2012	26 402	2,5	0,926	0,862	-0,400	-0,200
2013	27 895	2,7	1,080	0,931	-0,200	0,200
2014	26 764	2,5	0,926	0,862	-0,400	-0,200
2015	26 083	2,5	1,000	0,862	-0,400	0,000

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 26 - Francie: elementární charakteristiky hrubé míry rozvodovosti v letech 2000 – 2015 (v ‰)

	Celkový počet rozvodů	hmr (v ‰)	Koeficient růstu	Bazický index	Absolutní přírůstek	Absolutní meziroční přírůstek
2000	116 723	1,9	-	-	-	-
2001	115 388	1,9	1,000	1,000	0,000	0,000
2002	118 686	1,9	1,000	1,000	0,000	0,000
2003	127 966	2,1	1,105	1,105	0,200	0,200
2004	134 601	2,2	1,048	1,158	0,300	0,100
2005	155 253	2,5	1,136	1,316	0,600	0,300
2006	139 147	2,2	0,880	1,158	0,300	-0,300
2007	134 477	2,1	0,955	1,105	0,200	-0,100
2008	132 594	2,1	1,000	1,105	0,200	0,000
2009	130 601	-	-	-	-	-
2010	133 909	2,1	-	1,105	0,200	-
2011	132 977	2,1	1,000	1,105	0,200	0,000
2012	128 371	-	-	-	-	-
2013	124 948	-	-	-	-	-
2014	123 537	-	-	-	-	-
2015	123 668	-	-	-	-	-

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 27 - Německo: elementární charakteristiky hrubé míry rozvodovosti v letech 2000 – 2015 (v ‰)

	Celkový počet rozvodů	hmr (v ‰)	Koeficient růstu	Bazický index	Absolutní přírůstek	Absolutní meziroční přírůstek
2000	194 408	2,4	-	-	-	-
2001	197 498	2,4	1,000	1,000	0,000	0,000
2002	204 214	2,5	1,042	1,042	0,100	0,100
2003	213 975	2,6	1,040	1,083	0,200	0,100
2004	213 691	2,6	1,000	1,083	0,200	0,000
2005	201 693	2,4	0,923	1,000	0,000	-0,200
2006	190 928	2,3	0,958	0,958	-0,100	-0,100
2007	187 072	2,3	1,000	0,958	-0,100	0,000
2008	191 948	2,3	1,000	0,958	-0,100	0,000
2009	185 817	2,3	1,000	0,958	-0,100	0,000
2010	187 027	2,3	1,000	0,958	-0,100	0,000
2011	187 640	2,3	1,000	0,958	-0,100	0,000
2012	179 147	2,2	0,957	0,917	-0,200	-0,100
2013	169 833	2,1	0,955	0,875	-0,300	-0,100
2014	166 199	2,1	1,000	0,875	-0,300	0,000
2015	163 335	2,0	0,952	0,833	-0,400	-0,100

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 28 - Švédsko: elementární charakteristiky hrubé míry rozvodovosti v letech 2000 – 2015 (v ‰)

	Celkový počet rozvodů	hmr (v ‰)	Koeficient růstu	Bazický index	Absolutní přírůstek	Absolutní meziroční přírůstek
2000	21 502	2,4	-	-	-	-
2001	21 022	2,4	1,000	1,000	0,000	0,000
2002	21 322	2,4	1,000	1,000	0,000	0,000
2003	21 130	2,4	1,000	1,000	0,000	0,000
2004	20 106	2,2	0,917	0,917	-0,200	-0,200
2005	20 000	2,2	1,000	0,917	-0,200	0,000
2006	20 295	2,2	1,000	0,917	-0,200	0,000
2007	20 669	-	-	-	-	-
2008	21 377	2,3	-	0,958	-0,100	-
2009	22 211	2,4	1,043	1,000	0,000	0,100
2010	23 593	2,5	1,042	1,042	0,100	0,100
2011	23 389	2,5	1,000	1,042	0,100	0,000
2012	23 422	2,5	1,000	1,042	0,100	0,000
2013	26 933	2,8	1,120	1,167	0,400	0,300
2014	26 143	2,7	0,964	1,125	0,300	-0,100
2015	24 876	2,5	0,926	1,042	0,100	-0,200

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 29 – EU: elementární charakteristiky hrubé míry rozvodovosti v letech 2000 – 2015 (v ‰)

	Celkový počet rozvodů	hmr (v ‰)	Koeficient růstu	Bazický index	Absolutní přírůstek	Absolutní meziroční přírůstek
2000	882 150	1,8	-	-	-	-
2001	900 806	1,8	1,000	1,000	0,000	0,000
2002	927 749	1,9	1,056	1,056	0,100	0,100
2003	965 187	2,0	1,053	1,111	0,200	0,100
2004	986 767	2,0	1,000	1,111	0,200	0,000
2005	1 016 691	2,1	1,050	1,167	0,300	0,100
2006	1 044 861	2,1	1,000	1,167	0,300	0,000
2007	1 034 800	2,1	1,000	1,167	0,300	0,000
2008	1 019 104	2,0	0,952	1,111	0,200	-0,100
2009	974 575	1,9	0,950	1,056	0,100	-0,100
2010	986 247	2,0	1,053	1,111	0,200	0,100
2011	986 066	2,0	1,000	1,111	0,200	0,000
2012	966 217	1,9	0,950	1,056	0,100	-0,100
2013	942 744	1,9	1,000	1,056	0,100	0,000
2014	-	-	-	-	-	-
2015	-	-	-	-	-	-

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 30 - Rozvody na 100 manželství ve vybraných státech EU v letech 2000 – 2015

	ČR	Francie	Německo	Švédsko	EU
2000	53,7	38,2	46,4	53,9	34,9
2001	60,3	39,0	50,7	58,8	37,8
2002	60,2	41,5	53,3	56,1	38,8
2003	79,3	45,2	55,9	54,1	40,3
2004	64,3	48,3	54,0	46,7	-
2005	60,4	54,8	51,9	45,1	-
2006	59,4	50,8	51,1	44,6	-
2007	54,5	49,1	50,7	43,2	42,7
2008	59,7	49,9	50,9	42,5	42,8
2009	60,9	51,9	49,1	47,0	42,7
2010	65,9	53,2	49,0	47,2	44,3
2011	62,3	56,1	49,7	49,8	46,1
2012	58,4	-	46,3	46,8	-
2013	64,1	-	45,5	52,2	-
2014	58,7	51,2	43,1	49,2	-
2015	54,1	-	40,8	47,6	-

Zdroj: Eurostat

Příloha 31 – Trvale a dlouhodobě usazení cizinci v ČR v letech 2000 – 2016

Rok	Typ pobytu		
	celkem	trvalý pobyt	dlouhodobé pobyty nad 90 dnů*
2000	200 951	66 855	134 096
2001	210 794	69 816	140 978
2002	231 608	75 249	156 359
2003	240 421	80 844	159 577
2004	254 294	99 467	154 827
2005	278 312	110 598	167 714
2006	321 456	139 185	182 271
2007	392 315	157 512	234 803
2008	437 565	172 191	265 374
2008	437 565	172 191	265 374
2009	432 503	180 359	252 144
2010	424 291	188 952	235 339
2011	434 153	196 408	237 745
2012	435 946	212 455	223 491
2013	439 189	236 557	202 632
2014	449 367	249 856	199 511
2015	464 670	260 040	204 630
2016	493 441	271 957	221 484

Zdroj: ČSÚ

Příloha 32 - TOP 5 státních příslušností cizinců s povoleným pobytem v ČR dle kategorie pobytu (k 31.12.2016)

Druh pobytu	celkový počet	podíl (%)	meziroční změna (%)	z toho			
				trvale	tj %	přechodně	tj %
Cizinci celkem	493 441	100,0	6,2	271 957	54,8	224 456	45,2
z toho nejvíce občanů:							
Ukrajina	109 850	22,3	4,0	81 209	73,9	28 621	26,1
Slovensko	107 251	21,7	5,6	44 799	41,8	62 452	58,2
Vietnam	58 025	11,8	2,4	48 516	83,6	9 509	16,4
Rusko	35 759	32,6	3,0	20 535	57,4	15 224	42,6
Německo	21 216	4,3	3,7	4 460	21,0	16 756	79,0
Občané EU 28	208 166	42,2	6,0	79 056	38,0	129 110	62,0
Občané 3. zemí	285 275	57,8	6,3	192 901	67,6	92 374	32,4

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha 33 – Vývoj nelegální migrace cizinců v ČR v letech 2008 – 2015

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Nelegální migrace celkem	3 829	4 457	2 988	3 360	3 595	4 153	4 822	8 563
Koeficient růstu	-	1,164	0,670	1,124	1,070	1,155	1,161	1,776
z toho :								
přes státní hranice	168	190	140	80	119	179	181	240
nelegální pobyt	3 661	4 267	2 848	3 280	3 476	3 974	4 641	8 323

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha 34 - Počet žádostí o mezinárodní ochranu (azyl) v letech 2008 – 2016

	ČR		Francie		Německo		Švédsko		EU	
	počet žádostí	koeficient růstu	počet žádostí	koeficient růstu	počet žádostí	koeficient růstu	počet žádostí	koeficient růstu	počet žádostí	koeficient růstu
2008	1 645	-	41 840	-	26 845	-	24 785	-	225 150	-
2009	1 235	0,751	47 620	1,138	32 910	1,226	24 175	0,975	263 835	1,172
2010	775	0,628	52 725	1,107	48 475	1,473	31 850	1,317	259 400	0,983
2011	750	0,968	57 330	1,087	53 235	1,098	29 650	0,931	309 040	1,191
2012	740	0,987	61 440	1,072	77 485	1,456	43 855	1,479	335 290	1,085
2013	695	0,939	66 265	1,079	126 705	1,635	54 270	1,237	431 090	1,286
2014	1 145	1,647	64 310	0,970	202 645	1,599	81 180	1,496	626 960	1,454
2015	1 515	1,323	76 165	1,184	476 510	2,351	162 450	2,001	1 322 825	2,110
2016	1 475	0,974	84 270	1,106	745 155	1,564	28 790	0,177	1 259 955	0,952

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 35 - Počet žádostí o mezinárodní ochranu (azyl) v roce 2016

	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
ČR	110	180	130	150	95	105	110	125	130	145	100	105
EU	101 305	114 105	106 210	109 725	103 480	124 075	119 060	138 200	123 365	82 675	74 750	63 000
z toho:												
Francie	6 325	7 085	7 095	6 740	6 610	6 935	6 625	7 690	7 485	7 445	6 680	7 550
Německo	59 070	74 865	67 300	67 865	61 295	80 750	78 665	94 350	78 425	34 270	27 745	20 550
Švédsko	4 155	2 715	2 235	2 035	2 050	2 105	2 105	2 365	2 395	2 425	2 220	1 985

Zdroj: Eurostat

Příloha 36 - Cizinci a jejich podíl na obyvatelstvu EU 28 (k 1.1.2017)

	Počet obyvatel	Počet cizinců		Podíl cizinců v %		
		EU	nonEU	EU	nonEU	Suma
Lucembursko	590 667	229 506	41 207	38,86	6,98	45,83
Kypr	854 802	110 646	38 026	12,94	4,45	17,39
Rakousko	8 772 865	655 524	673 207	7,47	7,67	15,15
Estonsko	1 315 944	16 456	180 033	1,25	13,68	14,93
Lotyšsko	1 950 116	5 923	273 509	0,30	14,03	14,33
Belgie	11 351 727	890 388	463 387	7,84	4,08	11,93
Irsko	4 784 383	426 468	138 416	8,91	2,89	11,81
Malta	460 297	30 248	24 073	6,57	5,23	11,80
Německo	82 521 653	3 985 165	5 234 824	4,83	6,34	11,17
Španělsko	46 528 024	1 932 817	2 486 804	4,15	5,34	9,50
Velká Británie	65 808 573	3 626 538	2 463 847	5,51	3,74	9,25
Švédsko	9 995 153	310 518	541 431	3,11	5,42	8,52
Dánsko	5 748 769	202 386	282 600	3,52	4,92	8,44
Itálie	60 589 445	1 537 224	3 509 804	2,54	5,79	8,33
Řecko	10 768 193	205 221	604 813	1,91	5,62	7,52
Francie	66 989 083	1 587 672	3 050 884	2,37	4,55	6,92
Slovinsko	2 065 895	18 720	95 718	0,91	4,63	5,54
Nizozemsko	17 081 507	489 119	413 401	2,86	2,42	5,28
Česká Republika	10 578 820	208 262	302 581	1,97	2,86	4,83
Finsko	5 503 297	97 211	146 428	1,77	2,66	4,43
Portugalsko	10 309 573	118 169	279 562	1,15	2,71	3,86
Slovensko	5 435 343	53 511	97 215	0,98	1,79	2,77
Maďarsko	9 797 561	79 325	71 414	0,81	0,73	1,54
Bulgarsko	7 101 859	13 465	71 163	0,19	1,00	1,19
Rumunsko	9 797 561	53 543	60 984	0,55	0,62	1,17
Litva	2 847 904	5 523	14 594	0,19	0,51	0,71
Polsko	37 972 964	29 447	186 793	0,08	0,49	0,57
Chorvatsko	10 578 769	15 091	33 221	0,14	0,31	0,46

Zdroj: Eurostat

Příloha 37 – Nejpočetnější země původu cizinců státních příslušníků ve vybraných státech EU k 1.1. 2016 (v %)

Francie			Německo			Švédsko		
Státní příslušníci pocházející z:	tisíce	%	Státní příslušníci pocházející z:	tisíce	%	Státní příslušníci pocházející z:	tisíce	%
Africké státy	588,6	12,7	Turecko	1352,2	15,6	Sýrie	70,0	9,1
Portugalsko	530,2	11,4	Polsko	703,8	8,1	Finsko	56,6	7,4
Alžírsko	483,6	10,4	Itálie	557,4	6,4	Polsko	50,8	6,6
Maroko	448,3	9,7	Rumunsko	5,1	5,1	Somálsko	46,2	6,0
Turecko	215,7	4,7	Sýrie	4,9	4,9	Dánsko	37,1	4,8

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty